

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Syntagmata Theologica Sive Principalis Theologiæ Tractatus

Lourenço, Agostinho

Leodii, 1694

Disputatio I. De Providentia Divina.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80131](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80131)

& 13. & sess. 6. Trident. & alii. Ex nostris P. Turrian. lib. de divin. election. P. Valent. tom. 1. quæst. 23. punct. 1. & seqq. P. Soar. 1. part. tomo 1. de Deo, libris sex. P. Vasq. 1. part. à disp. 87. P. Molin. 1. p. quæst. 22. & 23. P. Præposit. 1. part. q. 22. & 23. P. Herice 1. p. tract. 3. per totum. P. Tanner. tomo 1. d. 3. per totam. P. Ruiz. Tom. duobus. P. Arrub. tomo 1. à disp. 63. P. Granad. 1. p. q. 22. & 23. P. Amicus tomo 1. d. 15. & sequent. P. Alarcon 1. p. tr. 4. per totum. P. Arriaga. tom. 1. in 1. p. à disp. 32. P. Compton. tomo 1. à disp. 37. P. Rhodex. tomo 1. d. 5. à quæst. 2. & alii.

Totum hunc Tractatum sex Disputationibus absolvemus: *Prima* erit de Providentiâ: *Secunda* de Prædestinatione secundum se: *Tertia* de causis Prædestinationis: *Quarta* de illius effectibus: *Quinta* de Reprobatione, ejusque causis & effectibus: *Sexta* de comparatione Prædestinationis, & Reprobationis inter se, quibus finitis, totam Prædestinationis Materiam absolvemus. Igitur sit.

DISPUTATIO I. De Providentiâ Divinâ.

SECTIO I.

An detur: & quid sit in Deo Providentiâ?

DIFFICULTAS 1. An in Deo detur Providentiâ? Philosophorum antiquiores Fide divinâ minimè illuminati variè errarunt circa divinam Providentiam. Primus eorum error fuit, nullam omninò esse Providentiam, sed omnia casu fieri & regi; hunc errorem tenuerunt Democritus, Epicurus, Protagoras, & alii, ut scribit Lactant. lib. 1. divin. instit. cap. 2. & lib. 7. de Ira Dei. D. Athan. lib. de Incarn. D. Nyssen. lib. 8. Philosoph. cap. 3. Nemesius de Facul. Anim. cap. 44. Salvian. lib. de Providen.

2. Secundus error fuit Empedoclis, aliorumque apud Arist. lib. 2. Phys. text. 43. 44. & 76. dicentium, multa in Universo fuisse casu facta, ut locum aeris, & plurimas animalium partes: imò (quod est absurdus) casum esse ipsam Cæli, & stellarum Causam, sicut & Causam conversionis, motus, & ordinis Universi. Tertius error præcedenti similis fuit Euripidis, & Menandri apud Nemesium cit. qui mentem, quæ in unoquoque sit, cuique; asserunt providere, Deum verò nemini. Quartus fuit Stoicorum, qui nullum locum Providentiæ relinquebant, ut ait Nemesius cit.

3. Quintus fuit Platonis error, qui licet rerum omnium Providentiam ad Deum principem referat, nihilominus ait, Deum principem primariò Ideis, deinde universè toti Orbi consulere, nempe Cælo, Syderibus, & generibus prædicamentorum, ut substantiæ, quantitati, qualitati, earumque speciebus; non tamen animalibus, cæterarumque rerum corruptibilium individuis, ne incorruptibilia prodirent, Diisque adæquarentur, si ab ipsis producerentur; sicque totum hoc negotium secundis Diis, nempe Angelis demandavit: sicut quibusdam demonibus dixit, demandari custodiâ

humanarum actionum, penes quos est administratio rerum agendarum, earumque exitus, & adeptio bonorum fortunæ. Ita scribunt D. Aug. lib. 9. de Civit. cap. 1. D. Nyssen. lib. 8. cit. cap. 3. & 4. Nemesius cit. cap. 44. D. Cyrill. Alex. lib. 2. contr. Julian. Proclus. Plutarch. lib. de Fato. & D. Thom. hic q. 22. art. 3.

Sextus error fuit Aristotel. quatenus dixit, Providentiam Dei usque ad Lunam tantum descendere, ut refert Clem. Alexan. lib. 5. Stromat. ad medium ibi: Aristoteli venit in mentem usque ad Lunam descendere Providentiam. Et D. Amb. lib. 1. Officior. cap. 13. ad medium: ibi: Aristoteles asserit usque ad Lunam ejus descendere Providentiam. Eundem errorem ei adscribunt D. Nazianz. orat. 1. de Theolog. q. 33. n. 34. D. Epiphani. lib. contr. hæres. hæres. ult. Theodoret. lib. 6. Græcan. affection. Euseb. Cesar. de preparat. Evang. lib. 15. cap. 4.

Hinc immeritò aliqui Recentiores conantur Aristotelem vindicare ab hoc errore contra mentem Sanctorum Patrum locis proximè citatis præsertim cum lib. 2. Magnor. Moral. cap. 8. doceat, effectus fortuitos non esse Deo tribuendos, nè Deus injustus sit, cum flagitiosi frequenter sint fortunati magis, quàm boni, & timorati: ibi: At fortuna, & quæ à fortuna, tam verè, quàm ut fors tulerit, sunt. Quod si hujusmodi distributori Deo adscriperimus, malum ipsum judicem faciemus, neque justum; id nefas Deo deputare. Et infra: Atque Deum malorum curam habere fas non est. Et lib. 12. Met. cap. 2. text. 37. ibi: Deum, ait, movere primum corpus, cætera autem ab alio moveri. Et cap. 9. Absurdum esse, ait, primam mentem (nempe Deum) de quibusdam cogitare & melius esse quædam non videre, quàm videre. Et lib. de Mundo ad Alexand. ibi: Sicut non decet Imperatorem Persarum singula sui imperii per se ipsum gubernare, ita nec Deum: & sic alibi, ex quibus satis patet, Aristotelem in hoc fuisse errore. Vide plura apud P. Vasq. 1. p. d. 87. cap. 1.

Septimus error fuit Ciceronis, quatenus futurorum præscientiam, & Providentiam Deo negavit, de quo D. Aug. lib. 5. de Civit. cap. 9. ad medium: ibi: Dum homines vult facere liberos, facit sacrilegos. Octavus est Averroez, Avicennæ, & Algazelis, qui Providentiæ radicem convellabant, negantes distinctam, & peculiarem cognitionem creaturarum in singulari. Nonus fuit Rabi Moyssis, qui individua quælibet corruptibilia Divinæ Providentiæ subduxit, solosque homines exceptit, quos ob intellectus splendorem dignos putavit Providentiâ Dei, ut refert D. Thom. hic q. 22. art. 2. in

in corpore. Contra hos tamen errores :

7. Conclusio sic: Datur in Deo Providentia. Est de fide. Ita D. Thom. 1. p. q. 22. a. 1. P. Soar. 1. p. lib. 3. cap. 10. R. Tanner. 1. p. d. 3. q. 1. dub. 2. P. Ruiz. 1. p. d. 1. sect. 3. n. 1. P. Herice 17. 3. d. 21. cap. 2. P. Ariaga 1. p. d. 32. sect. 1. n. 2. & alii. Probatur primò ex Sacris litteris Sapient. 6. *Equaliter est illi cura de omnibus.* Et infra: *In omni Providentia occurrit illis.* Et cap. 12. *Non est alius Deus, quam tu, cui est cura de omnibus.* Et cap. 14. *Tu autem Pater, Providentiâ ab initio cuncta gubernas.* Et cap. 17. de *Ægyptiis: Egitisti, ait, perpetuâ Providentiâ jacuerunt.* Et Prov. 18. *Attingit a fine usque ad finem fortiter, & disponit omnia suaviter.* Et Ecclesiast. 1. & 5. Et Matth. 6. & 10. & Luc. 12. & sæpè alibi.
8. Probatur secundò ex Sanctis Patribus D. Clement. lib. 8. *Recognit. pag. 4. ibi: Generalis autem, & specialis partium simul, hoc modo est, quasi ab initio omnia fecerit Deus, & usque ad finem per singulos quoque Providentiâ gerat, & unicuique reddat pro actibus suis.* Et D. Dionys. de *Cœlest. Hierarch. cap. 8. & 9. Unum est omnium principium, una Providentia.* Et infra: *Una quidem de omnibus Altissimi Providentia.* Idem constanter docuerunt ceteri Patres, tum Græci, tum Latini, quos citat P. Ruiz supra à n. 10.
9. Probatur terciò ratione, quia omne bonum, quod cernitur in rebus creatis, est à Deo effectore; sed ordo rerum creaturarum ad finem, præsertim ultimum, qualis est bonitas, & gloria divina, est bonum aliquod existens in rebus creatis; ergo est à Deo effectore; consequenterque in Deo datur Providentia, cum hæc sit ratio mediorum ad finem, & voluntas præparandi illa.
10. Probatur quartò, quia Providentia est cognitio attingens proportionem mediorum ad finem, & voluntas ea præparans, & exequens; sed in Deo datur huiusmodi cognitio, & voluntas; ergo &c. Confirmatur primò, quia si Deus non prævideret utilitatem mediorum ad finem, & ea antea ad finem non diserneret, sequeretur postea aliquid de novo cognoscere, & velle; sed hoc non est dicendum; aliter cum Cognitio, & Volitio divina sint ipse Deus, illis mutatis, etiam mutaretur ipse Deus, illiusque Cognitio non esset comprehensiva, cum aliquid daretur cognoscibile, quod ab illa non cognosceretur; ergo &c.
11. Confirmatur secundò, quia idè Deus nō haberet Providentiâ rerum creaturarum, aut quia eas sigillatim non cognoscit: aut quia eis providere non potest: aut quia, si potest, non vult. Non primum, aliter Cognitio Divina non esset comprehensiva: Non secundum, aliter Potentia Divina non esset infinita: Non tertium, aliter esset contra ejus infinitam Bonitatem, ut patet ex D. Ambr. lib. 1. de *Offic. cap. 13. ibi: Quis operator negligat operis sui curam? Si injuria est regere, nonne est major injuria fecisse? Cum aliquid non fecisse, nulla injuria sit; non curare autem, quod feceris, summa inclementia.* Et D. Damascen. lib. 2. *Fidei cap. 29. ibi: Solus Deus est naturâ bonus. Ut igitur bonus provideret: non providens enim, non bonus; ergo &c.*
12. Dices 1. Deus non habet Providentiâ de animalibus, ut patet ex illo 1. Cor. 9. *Nunquid Deo cura est de bobus?* Et ex illo D. Hieron. in 1. Abacuc. ad illa verba: *Mundi sunt oculi tui: ibi: Absurdum est ad hoc deducere Dei Majestatem, ut sciat per momenta singula, quot nascantur culices, quotve moriantur: quæ cimicum, & pulicem, & muscarum sit in terra multitudo: quanti pisces in aqua narent, & qui de minoribus majorum præda cedere debeant, ergo*

Tom. 1.

&c. Respondeo negando antecedens, & ad verba Apostoli dicendum, Deum non habere curam de bobus in ordine ad finem supernaturalem, sicut habet de rationalibus; maxime autem in ordine ad finem aliquem naturalem. Idem dicendum ad verba D. Hieron. cum P. Herice tract. 1. de *Scientia Dei d. 5. cap. 1. num. 5. & tract. 3. de Provident. cap. 2. n. 13.* voluit enim significare D. Hieronymus non esse in Deo eam Providentiâ de animali bruto, quæ in illo est de homine, nam esse in Deo Providentiâ simpliciter de bove, aliisque brutis de fide est, quam etiam non videtur negare D. Hieron. quidquid dicat P. Vasq. 1. p. q. 14. art. 6. in comment. ut patet ex verbis sequentibus ejusdem Doctoris Maximi ibi: *Non simus, ait, tam factui adulatores Dei, ut dum potentiam ejus ad ima detrahimus, in nosmet ipsos injuriosi simus, eandem rationabilium, quam irrationabilium Providentiâ dicentes.*

Dices 2. Si omnia Dei Providentiâ regerentur, non sic invalesceret improbitas contra probitatem, ut improbi essent probis feliciores, ut sæpè videmus; siquidem ad Providentiâ gubernantis pertinet iniquos punire, & bonos præmiare; ergo &c. Respondeo non esse contra Providentiâ Dei, quod injusti sint justis feliciores; hoc enim efficit Deus, aut ut mali sic melius ad poenitentiam moveantur: aut in præmium temporale aliquorum operum, quæ ipsi bona fecerunt: aut ut postea gravius puniantur, justi autem cumulatius præmientur. Vide P. Less. in *Opusc. lib. 1. de Provid. cap. 3. ubi latè, & eruditè ad hoc argumentum.*

Dices 3. Quæ naturâ constant, semper eodem modo procedunt, eundemque ordinem servant; sic enim Sol oritur, & occidit, suoque accessu, & recessu solitas anni tempestates efficit; & sublimitaria oriuntur, & occidunt, aliæque ex aliis generantur ad speciei perpetuitatem; sed hæc omnia vi naturæ procedunt, quæ tam rectum tenet ordinem; ergo præter naturam nulla alia datur Providentiâ, à qua ita procedant. Respondeo negando minorem; nam omnia illa, quæ naturæ vi effici videntur, sunt opera Providentiæ, quam non excludit eorum constantia, utpotè quam ab ipsâ Dei Providentiâ accipiunt, ut serviant humano generi.

Dices 4. Indignum videtur Majestate Dei ad tam vilia, & minuta descendere, eisque providere, & eorum curam gerere; ergo &c. Respondeo negando antecedens, imò est Deo maxime digna, & necessaria hæc minimorum cura, & consideratio; alioqui in Deo esset infinitarum rerum ignorantia, ejusque cognitio comprehensiva non esset.

Dices 5. Deus est se ipso summè beatus; ergo non est cur aliquid extra se quærat, & curet. Respondeo antecedens solum probare, Deum extra se nihil agere, aut curare, ut inde beator fiat; non autem nihil extra se moliri, cum enim sit summum bonum, & hoc sit diffusivum sui, conveniens erat, ut suam bonitatem apud se conclusam non retineret, sed illam fineret emanare in creaturas secundum varios earum gradus, & species, singula in suo ordine creando, conservando, & in suum finem dirigendo.

Dices 6. Licet Deus sciat quid homines agant, dicant, & cogitent, nihil tamen de eo curat; sic enim magni Principes, qualis est Deus, parum curant, quid plebs de illis dicat; ergo &c. Respondeo negando antecedens; cum enim homo sit opus Dei, cuius menti ipse leges justitiæ, & virtutis impressit;

ad

ad illud maxime pertinet illius curam gerere, ut secundum illas leges vivat; siquidem ad opificem pertinet curare suum opus, ut perfectum evadat; & ad legislatorem, ut leges, quas suis subditis imposuit, ferventur; parentisque interest quomodo se gerant filii; Deus autem omnium est parens.

18. Difficultas 2. Utrum Providentia actualis sit in Deo necessario? Dico 1. Providentia actualis non est necessaria in Deo simpliciter, & absolute. Probatur; quia huiusmodi Providentia actualis non est in Deo, nisi in ordine ad creaturas actualiter existentes; sed nulla creaturarum necessario existit; ergo earum Providentia actualis in Deo non est necessaria simpliciter, & absolute.

19. Dico 2. Supposita rerum creatione necessario datur in Deo earum actualis Providentia, tam quoad cognitionem, quam quoad volitionem. Probatur prima pars, quia supposita rerum creatione, & existentia, tales res sunt scibiles a Deo; ergo Deus non potest non habere earum cognitionem; aliter Cognitione Divina non esset comprehensiva. Probatur secunda pars, quia supposito, quod Deus voluerit eas esse in rerum natura, non potest non velle illis media preparare, & exequi ad finem consequendum, ad quem eas produxit, & suo influxu conservare, cum illisque ad operationes concurrere; ergo &c.

20. Difficultas 3. Quid sit Providentia? Dico 1. Providentia ex vi nominis duplicem habet significationem; aliquando enim idem valet, atque aliquid futurum, antequam fiat, praevidere, & prout sic idem est *Providentia*, atque *Prævidentia*, seu *Præscientia*, & proprie futurorum eventuum cognitionem significat; aliquando autem *Providere* idem significat, quod alicui prospicere, curam alicujus habere, sive *pro aliquo*, seu *in favorem alicujus videre*, qua ratione Cicer. dixit: *Providere omnibus qua necessaria videbantur*.

21. Dico 2. Providentia in presenti accipitur pro singulari mentis curâ, quam Deus mediante Intellectu, & Voluntate sua, de rebus creatis ad suum finem dirigendis habet, & prout sic definitur à D. Thom. hic art. 1. & 2. *Ratio ordinis rerum in finem in Deo existens*. Cum autem Providentia prout sic actum intellectus simul & voluntatis involvat, aut connotet, quatenus necesse est, ut ratio ordinis rerum in finem ab intellectu concipiatur, & à voluntate approbetur, controversum est, an Providentia formaliter, & directe sit actus Intellectus, an verò Voluntas Divina, an uterque simul? pro quo sit:

SECTIO II.

In quonam formaliter consistat Providentia Divina?

22. **D**IFFICULTAS I. Qualisnam sit ratio formaliter constituens Providentiam divinam? Variæ sunt Doctorum Sententia: Prima asserit, Providentiam divinam formaliter consistere in actu Intellectus, quem dicit in recto, & solum in obliquo, & extrinsece connotare actum voluntatis. Ita D. Thom. q. 22. art. 1. Caiet. & Bannez hic. Durand. in 1. dist. 41. q. 1. n. 9. Capreol. dist. 40. q. 1. art. 1. & 2. Richard. in 1. dist. 39. q. 1. art. 2. Aureol. in 1. dist. 40. q. unic. a. 2. & dist. 41. q. 1. art. 3. Marfil. in 1. q. 41. art. 1. P. Mol. 1. p. d. 1. q. 22. art. 1. d. 1. P. Valent. ibid. punct. 1. Bellarm. lib. 2. de grat. & liber arbit. cap. 9. P. Fons. 3.

Met. lib. 6. cap. 2. quaest. 5. quos citat, & sequitur P. Tanner. 1. p. d. 3. q. 1. dub. 1. num. 8. quorum fundamenta infra ponemus, & dissolvemus.

Secunda sententia affirmat, Providentiam divinam formaliter consistere in actu voluntatis. Ita D. Bonav. in 1. dist. 40. art. 1. q. 2. Scot. q. 1. in princip. Avimin. in 1. dist. 40. D. Damascen. lib. 2. de Fide cap. 29. P. Less. de Prædestin. sect. 1. P. Vafq. 1. p. d. 87. cap. 3. n. 11. & ut probabile tenet P. Arriaga 1. p. d. 32. sect. 1. subsect. 2. num. 17. & alii apud citatos, quorum fundamenta infra dissolvemus.

Tertia sententia, quam sequitur tenet Providentiam divinam formaliter consistere in utroque actu, tam Intellectus, quam Voluntas divinae. Ita P. Soar. 1. p. lib. 1. de Prædestin. cap. 17. num. 12. P. Molin. q. 22. art. 1. d. 1. §. Quod si petas, & q. 23. d. 2. §. Statuenda est. P. Becan. tom. 1. sum. cap. 14. q. 2. Alens. 1. p. q. 26. Tarentasia, & Aquila, quos citat, & sequitur P. Herice 1. p. 17. art. 3. d. 22. cap. 6. n. 50. P. Arrub. 1. p. q. 22. art. 1. d. 63. cap. 3. P. Arriaga 1. part. d. 32. sect. 1. subsect. 2. num. 18. & ex Recentioribus plures. Probatur primo, quia cum Providentia in Deo detur, ut diximus, debet in aliquo formaliter consistere, per quod formaliter constituatur; sed non ita consistit in sola Cognitione divina; non in cognitione connotante actum voluntatis; non in solo actu voluntatis; non in ipso actu voluntatis præsupponendo actum Intellectus, aut illum connotante; ergo in utroque simul formaliter consistit, cum aliud non appareat, in quo ita consistat.

Probatur secundo, quia illud formaliter aliquid constituit, sine quo ipsum constitutum primario, & formaliter non intelligitur, ut patet in animali, & rationali respectu hominis; sed Providentia divina non ita intelligitur, nisi posito utroque actu; siquidem cum sit divina, ideoque perfectissima, debet habere certitudinem, & cognoscere proportionem mediorum cum fine, aliter non bene disponderet media ad finem; hoc autem sit per actum intellectus; & si Deus id haberet, & media non disponderet, & applicaret ad finem assequendum, non haberet Providentiam; applicat autem per actum voluntatis; ergo in utroque actu simul consistit formaliter ejus Providentia.

Argues 1. pro prima sententia D. Dionys. de Divin. nomin. cap. 12. Veritas, ait, prospicit cuncta providentia mirabili: prospicere autem est actus Intellectus. Deinde Boetius lib. 4. de Consol. profa. 6. Modus rerum, inquit, cum in ipsa divina Intelligentia conspiciatur, Providentia nominatur. Item D. Aug. lib. 83. quaest. quaest. 31. explicans partes prudentia, inter illas apponit Providentiam: Providentia est, inquit, quâ aliquid videtur futurum, antequam factum sit. Similiter D. Thom. quaest. 22. art. 1. Providentiam explicat per actum mentis; ergo in solo actu Intellectus formaliter consistit. Respondeo ita consistere si sermo sit de Providentia inadæquate sumptâ, in quo sensu intelligendi sunt citati Patres; non autem de Providentia sumpta adæquate, sic enim in utroque actu simul formaliter consistit, ut diximus.

Argues 2. Providere, ut diximus, idem est atque ante videre, seu praevidere, & ordinare aliquem in finem; sed hæc ad Intellectum spectant, ejus est praevidere, & ordinare; ergo Providentia consistit formaliter in actu Intellectus. Respondeo data majori, & minori, negando consequentiam, si sermo sit de Providentia sumpta adæquate.

Argues

28. Argues 3. Essentia relationis tota salvatur in fundamento, licet etiam connotet terminum; ergo etiam tota essentia, sive ratio formalis adaequata Providentiae salvabitur in solo actu Intellectus, licet connotet actum voluntatis. Resp. negando consequentiam; diversa ratio est, quia cum relationis effectus sit referre, & id solum in fundamento praestet, & non in termino, idem in solo fundamento salvatur tota ejus ratio formalis, ut patet in Paternitate divina, quae tota est in Patre: at verò Providentia divina habet pro effectu & proportionem mediorum cum fine attingere, quod ad Intellectum spectat, & illa exequi, & applicare ad ipsum finem assequendum, quod est proprium voluntatis, ideoque in utroque eorum actu formaliter consistit, & non in solo actu Intellectus.

29. Argues 4. Si Deus nihil creasset, adhuc haberet Attributum Providentiae; siquidem omnia Attributa sunt Deo essentialia, & independentia ab existentia actuali creaturarum; sed tunc solum habet actum Intellectus; ergo in illo tantum consistit Providentia. Ante solutionem advertes, duplicem in Deo esse Providentiam, sive dupliciter considerari: Una est in actu primo, & quasi remota, quae consistit in scientia perfecta mediorum, & eorum congruentia cum fine, simul & in potentia exequendi omnia: alia est Providentia actualis, & propria, quae consistit, aut in actuali productione mediorum, dispositione, &c. aut saltem hanc requirit, quae prout sic non est independentis à creaturarum existentia: Hoc posito.

30. Respondeo in facta suppositione, adhuc Deum habiturum Providentiam absolutam, remotam, sive in actu primo, licet non haberet proximam, & actualement, defectu creaturarum, quas requirit, ut objectum secundarium suorum actuum internum. Patet ab exemplis in suo actu libero; & in Omnipotentia respectu possibilium.

31. Argues 5. In sacris litteris multoties promittitur, petitur, aut narratur Dei Providentia nominibus significantibus cognitionem, quale est: Primò verbum *videndi* ut patet ex illo Gen. 22. *In monte Dominus videbit.* Et Gen. 16. *Tu Deus, qui videris mihi.* Et Exod. 3. *Vidi afflictionem populi mei.* Et Threnor. 1. *Vide Domine afflictionem.* Secundò verbum *oculorum*, ut patet ex illo Prov. 22. *Oculi Domini custodiunt scientiam.* Et psal. 10. *Oculi ejus in pauperem respiciunt.* Et Job. 34. *Oculi ejus super vias hominum.* Tertiò verbum *respiciendi*, ut patet ex illo Exod. 2. *Respexit Dominus filios Israël.* Et cap. 4. *Quod respexisset afflictionem.* Et cap. 14. *Respiciens Dominus super castra Aegyptiorum.* Et psal. 21. *Deus Deus meus respice in me.* Et psal. 79. *Respice de Caelo, & vide.* Quartò verbum *judiciorum*, ut patet ex illo Rom. 11. *Quam incomprehensibilia sunt judicia ejus.* Et Prov. 16. *Pondus, & statera judicia Domini.* Et cap. 29. *Judicium à Domino egreditur singulorum.* Et Sap. 17. *Magna sunt judicia tua Domine.* Et Apoc. 15. *Judicia tua manifesta sunt.* Et cap. 16. *Vera, & justa judicia tua.* Et psal. 7. *Dominus judicat populos.* Quintò verbum *recordationis*, ut patet ex illo Gen. 8. *Recordatus Dominus Noe.* Et cap. 9. *Recordabor fœderis mei.* Et Threnor. 5. *Recordare Domine, quid acciderit nobis;* sed verba hujusmodi ad actum Intellectus spectant; ergo Providentia in solo actu Intellectus formaliter consistit. Respondeo dato quod locis citatis loquatur Sacra Pagina de Providentia Dei, & quod per illa verba solus actus Intellectus significetur, solum ibi loqui de Providentia Dei inadæquatam, prout supra diximus, non autem

Tom. I.

adæquatam, sic enim utrumque actum & Intellectus, & Voluntatis formaliter includit.

Argues 6. Cujus negatio est ignorantia, positiva forma est scientia, sive Intellectio; sed Providentia privatio est ignorantia, ut patet ex illo Ecclesiast. cap. 5. *Neque dicas coram Angelo, non est Providentia.* Ubi Septuag. *Ne dicas, quia est ignorantia.* Et ex illo psal. 93. *Dixerunt, non videbit Dominus, nec intelliget Deus Jacob;* ergo ipsa Providentia est scientia, sive Intellectio; consequenterque in illa formaliter consistit. Respondeo ex hoc ad plurimum solum probari, Providentiam inadæquatam consistere in actu Intellectus, quod non negamus, sed addimus etiam sic consistere formaliter in actu voluntatis.

Objicies 1. pro secunda sententia supra num. 23. Ex D. Damasc. lib. 2. *Fidei cap. 29. Providentia, ait, est voluntas Dei, per quam omnia, quae sunt, convenientem gubernationem suscipiunt.* Et infra: *Factiva ejus virtus, & contentiva, & provisyva, bona ipsius voluntas est.* Et post pauca: *Ut igitur bonus provider: bonitas autem ad voluntatem spectat.* Et Nemesius sic definit Providentiam: *Providentia, inquit, est Dei voluntas, per quam omnia, quae sunt, apte gubernantur, lib. de Facult. anim. cap. 43.* ergo &c. Respondeo D. Damascen. & Nemesium solum attendere ad illud, quod movet, ac determinat indifferentiam Libertatis divinae, ut provideat, non autem intendere assignare completam, & adæquatam rationem providentiae, sed ad plurimum inadæquatam.

Objicies 2. Providentia est cura de omnibus, ut patet ex illo Sap. 6. *Aequaliter est illi cura de omnibus.* Et 1. Petr. 5. *Quoniam ipsi est cura de vobis;* Sed cura potissimum est actus voluntatis, ut ait D. Damascen. ubi supra: *Providentia, inquit, est in ea, quae sunt cura:* Et rursus: *Providentia est voluntas;* ergo &c. Respondeo providentiam vocari nomine curae, quia Deus nihil omittit ad Universi perfectionem pertinens, quod ex citatis locis tantum colligitur; non autem ostenditur in hac Universi cura, prout spectat ad actum voluntatis, consistere adæquatam, sed ad plurimum inadæquatam rationem providentiae.

Objicies 3. Providentia est causa efficax sui effectus; ergo debet consistere in illo actu, qui confert efficaciam, & causalitatem; sed hanc confert potissimum actus, sive decretum voluntatis; ergo &c. Respondeo argumentum ad plurimum solum probare, Providentiam consistere etiam, non autem tantum in actu voluntatis.

Objicies 4. Providentia non est naturalis, & necessaria, sed simpliciter libera; atque Scientia mediorum, & finis non est libera, sed simpliciter necessaria, & naturalis; decretum autem voluntatis est simpliciter liberum; ergo in illo consistit formaliter providentia. Respondeo scientiam mediorum, & finis, ut possibile, non esse liberam, sed simpliciter necessariam: at verò Scientiam mediorum, & finis, quae dicitur operi mandanda fore de facto, esse liberam propter libertatem, sive contingentiam objecti, quod voluntas liberè elegit, sicque adhuc providentia, prout includit actum Intellectus, est simpliciter libera.

Objicies 5. Ad explicandas plures difficultates providentiae semper agitur de actibus voluntatis potius, quam Intellectus; ergo verisimilius est, Doctores de providentia disputantes, ejus nomine potius actum voluntatis, quam Intellectus significare. Respondeo dato, quod ad aliquas difficultates providentiae

V

expli-

explicandas Doctores recurrant potius ad actus voluntatis, quam Intellectus; multas etiam esse, ad quas explicandas potius ad actus Intellectus, quam voluntatis recurrunt, sicque tam in his, quam in illis consistit formaliter providentia.

38. Difficultas 2. Qualisnam sit actus ille Intellectus, in quo formaliter inadæquatè consistit providentia? Ante resolutionem advertes primò, quosdam, ut persuadeant, providentiam in solo actu Intellectus consistere, recurrere ad quoddam imperium dicens *Fac hoc*, & ad Intellectum spectans, quod dicant dari in omni agente per intellectum, ad productionem omnium rerum, quas vult, & in eo consistere totam providentiæ essentiam. Non placent primò, quia tale Imperium non est necessarium, nam si ponatur, debet esse post determinationem efficacem voluntatis, nè tollatur libertas, ut statim dicemus; tunc autem superfluum est; siquidem ea volitio efficax præsupposita omnino sufficit, ut potentia executiva determinetur. Secundò, quia tale Imperium, si esset ante voluntatem liberam, tolleretur omnino libertatem; siquidem illud non esset formaliter liberum, & illo posito, non potest non esse effectus, quod est tollere libertatem; hoc autem est impossibile.

39. Advertes 2. P. Herice d. 22. cap. 4. admittere in creatis post primam volitionem liberam aliquos actus iudicii, quos vocat imperium, quibus intellectus quasi animatur, & hortatur voluntatem, ut maneat constans in suo proposito, & exequatur objectum volitum & similes dicit dari in Deo, demptis tamen imperfectionibus suasionis, & hortationis, quibus Deus non indiget, & hos actus dicit etiam in Deo esse imperium.

40. Non placet primò, quia dato quod in creatis dentur tales actus, quatenus voluntas aliquando, quasi territa difficultatibus, cessaret à volitione, si intellectus ei non proponeret rationes aliquas novas, quibus illam hortaretur, eique suaderet, falsò supponit tales actus dicendos esse imperium; aliud enim dicimus consulere, & animare, & aliud imperare. Secundò, quia nullo modo tales actus possunt in Deo poni; siquidem post Scientiam Simplicis Intelligentiæ, quæ novit honestum esse hominem v. g. creare, & id decrevit efficere, non apparet qui actus iudicii sequatur, quidve ille Deo diceret, cum enim Volitio Dei semel habita non possit retractari, nihil debet admitti, non solum quod sit suasio, sed neque per modum suasionis. Hoc posito.

41. Conclusio sit: Actus Intellectus inadæquatè constituit providentiam Divinam, non est imperium aliquod, sed iudicium, sive cognitio de proportionem mediorum ad finem. Ita P. Mol. 1. p. q. 23. art. 1. d. 2. P. Soar. in Met. d. 19. sect. 6. & 7. & 1. p. lib. 1. de Prædest. cap. 16. à n. 4. P. Vasq. 1. p. d. 87. cap. 3. & d. 81. cap. 2. & 1. 2. d. 49. cap. 4. P. Tanner. hic d. 3. q. 1. dub. 1. n. 9. P. Arrub. hic d. 63. cap. 3. num. 12. P. Preposit. q. 22. art. 1. num. 6. P. Hurt. de Anim. d. 14. sect. 8. P. Coninck de Actib. d. 12. dub. 5. P. Arriaga hic d. 32. sect. 1. subsect. 1. P. Compton. tom. 1. d. 37. sect. 1. num. 5. & alii. Probatur primò, quia posito tantum hoc Iudicio, sive cognitione de proportionem mediorum ad finem, & quocumque alio sublato, intelligitur providentia divina quoad illam partem, secundum quam constituitur formaliter per actum Intellectus; ergo &c.

42. Probatur secundò, quia talis actus in Deo est superfluous; ergo non est in Deo admittendus.

Probatur antecedens: Primò, quia non requiritur, ut voluntas Divina determinetur ad volendum, quia potius imperium supponit liberam determinationem voluntatis, quam è contra. Secundò, quia tale imperium aut prærequiritur ad omnem determinationem voluntatis; aut ad aliquas. Non primum, aliter cum ad omne imperium prærequiratur determinatio voluntatis, dabitur processus infinitus, aut necessariò admittenda est volitio efficax, quam non præcesserit imperium, quæ fillo non indiget, non illo etiam alia indigebunt. Non secundum, quia si aliqua non indigent tali imperio, neque sic indigebunt omnes, cum de omnibus eadem sit ratio.

Tertiò, quia tale imperium aut requiritur ad actionem immanentem voluntatis; aut ad transeuntem, & ut Deus exequatur operationem suam ad extra: Non primum, ut patet ex dictis: Non secundum; tum quia operatio Dei transiens necessariò resultat ex illius voluntate efficaci; tum etiam non minus requiritur directio rationis ad actionem immanentem voluntatis, quam ad transeuntem; ad illam autem non requiritur imperium rationis; ergo neque ad istam.

Quartò, quia imperium est locutio; sed hæc non potest dirigi ad res non existentes; neque enim Deus propriè loquendo alloquitur res nondum existentes, illis imperando, ut in lucem prodeant; ergo &c. Confirmatur, quia adhuc res insensibiles, & irracionales existentes sunt incapaces audiendi locutionem divinam; ergo imperium gubernans non poterit illas alloqui.

Quintò, quia nos experimur nullo imperio indigere ad nostras operationes transeuntes; ergo multò minus illo indigebit Deus. Confirmatur primò, quia bruta per appetitum sensitivum se movent absque ullo alio imperio, & suas operationes exequuntur; ergo à fortiori id habebunt rationabilia. Secundò, quia admissio tali imperio in Angelis, & hominibus, adhuc illo Deus non indigeret; siquidem ideò in illis admitteretur, ut impetum eorum voluntatum intimatione quadam deferret facultatibus exsequentibus; sed id non daretur in Deo, utpotè in quo nulla datur facultas distincta à voluntate; ergo &c.

Sextò, quia Deus non imperat sibi, ac suæ potentia operativa, quia talis potentia non est inferior, neque subiecta: neque imperat creaturis; siquidem prout sic non sunt capaces imperii propriè, sed tantum metaphorice; ergo tale imperium ut superfluum non est in Deo admittendum.

SECTIO III.

Rejicitur huiusmodi imperium ex eo, quod sit impossibile in Deo.

Primò, quia impossibilis est actus potentia intellectiva qui non sit intellectio; sicut impossibilis est actus potentia volitiva, aut visiva, qui non sit volitio, aut visio; sed omnis intellectio, sive cognitio, aut est pura apprehensio, quæ non datur in Deo, ut diximus in philosophia tom. 1. tr. 5. d. 2. num. 62. aut est iudicium; ergo impossibilis est actus in intellectu divino, quod non sit iudicium, sed per modum imperii.

Dicent talem actum imperii fore puram apprehensionem. Sed contra primò, quia pura apprehensio

hensio repugnat Deo, ut diximus loco proxime citato. Secundò, quia illâ admisâ, non posset esse imperium; siquidem ex natura rei foret prior, quàm iudicium Scientiæ Divinæ dictans possibilitatem rerum, & omnem illarum ordinationem possibilem; sed hæc scientia est prior imperio; ergo à fortiori prior esset imperio ipsa simplex apprehensio; consequenterque non foret ipsum imperium.

49. Secundò, quia cùm intellectus essentialiter respiciat verum ut verum, non potest habere actum circa aliquod objectum, nisi sub ratione veri; sed nullus actus versatur circa verum sub ratione veri, nisi iudicando, aut saltem apprehendendo; ergo cùm in Deo repugnet pura apprehensio, omnis actus intellectus divini debet esse iudicium, & non imperium.

50. Tertiò, quia Providentia determinat ordinationem rerum ad suos fines; sed intellectus non potest elicere actum determinatum circa sua objecta, nisi solum iudicium; ergo actus intellectus Providentiam constitutus debet esse iudicium, & non imperium. Confirmatur, quia actus Intellectus non potest esse determinatus circa sua objecta, nisi per modum intellectus; sed hæc non determinatur circa suum objectum, nisi adhaerendo vero ut vero; hoc autem est ipsum iudicare; ergo &c.

51. Quartò, quia tale imperium aut daretur ante, aut post voluntatem divinam efficacem, ejusque determinationem. Non primum, aliter tolleretur libertas in Deo, siquidem posito tali imperio non posset Deus non operari, & illo sublato, operari non posset, ut Contrarii fatentur; hoc autem est tollere libertatem: Non secundum, tunc enim superfluum est, nam si Voluntas Divina efficax potest tunc determinare intellectum ad hunc actum, cur non poterit sine illo determinare potentiam executivam? ergo &c.

52. Oppositum tribuitur D. Thom. 1. 2. q. 17. a. 1. & 2. 2. q. 47. a. 8. & hic 1. part. q. 22. a. 1. ad 1. & q. 23. a. 4. quem communiter sequuntur Thomistæ. D. Antonin. 1. p. tit. 4. cap. 10. Richard. in 3. dist. 33. q. 6. a. 2. ad 3. Caiet. 1. 2. q. 17. a. 1. Capreol. in 1. dist. 1. q. 2. art. 1. Navar. et. tom. 2. contrav. 10. & ex nostris P. Valent. 1. 2. quest. 17. d. 2. q. 12. punct. 1. P. Granad. hic tract. 5. d. 3. sect. 1. num. 3. Pro quibus: Argues 1. Gen. 1. ubi Sacra Pagina ait: Fiat lux, & facta est lux: & eodem modo loquitur in aliarum rerum creatione, ubi D. Athan. orat. contra Idola prope finem: *Si rebus creandis*, ait, *hoc imperium dicebat Deus, supervacaneæ erat istiusmodi sermocinatio; ex quibus apparet, Deum cum aliquo sibi proximo sermones his de rebus conferere: at quis ille fuerit, nisi ipse Verbum?* Et D. Ambr. lib. 2. Exameron. cap. 2. *Audi*, inquit, *verba Dei, fiat*, dicit, *jubentis est, non estimantis*; sed verba Sacra Scripturæ, & Sanctorum Patrum expositiones significant Imperium divinum, non creaturis intimatum, cùm adhuc non essent imperii capaces, utpotè nondum existentes; ergo imperium, quo Deus suo cum Verbo, consequenterque sibi ipsi loquebatur, quod est imperium Monasticum.

53. Respondeo negando minorem; neque enim ex citatis verbis, & eorum expositionibus colligitur dari in Deo imperium aliquod per modum actus distinctum ab ejus voluntate efficaci, sed hæc tantum, quæ posita, statim creaturæ Deo obediunt veluti improprie & negative, quatenus scilicet ejus voluntati imperanti non resistunt. Hoc idem dicendum ad illud Psal. 148. *Ipsè dixit, & facta sunt,*

ipse mandavit, & creata sunt. Ubi D. Aug. dicit. inde colligi per verbum Dei facta esse omnia; quia inquit, *nemo dicit, nemo mandat, nisi verbo*; hæc enim, & quæ similia fuerint verba, non de imperio proprio, sed metaphorico sunt intelligenda, Patet, quia aut Deus ibi imperaret sibi ipsi, aut creaturis: Non primum; siquidem imperium, sicut & oratio denotant personam distinctam, ad quam dirigantur, hæc autem non datur in Deo sibi imperante: Non secundum; siquidem creaturæ adhuc non existunt, quod autem non existit non est capax imperii, neque obedientiæ.

Instabis: Deus poterit imperare potentia executivæ ut distinctæ saltem virtualiter ab intellectu, & ejus voluntate; ergo &c. Respondeo negando antecedens, data enim tali distinctione, non potest Deus sic imperare tali potentia, nam cùm hæc sit veluti cæca, & surda, non potest de illius imperio certificari, neque hoc ei intimari, ut obediat.

Argues 2. Potentiæ subordinatæ ejusdem suppositi dicuntur superiores imperare inferioribus; ergo cùm intellectus in Deo sit potentia superior, alius dicitur inferioribus imperare. Respondeo antecedens esse verum de imperio monarchico, seu potius per sympathiam; non autem de imperio œconomico; hoc enim debet dari inter personam superiorem, & ei subditam, quod in Deo admitti non potest respectu sui ipsius.

Argues 3. Perfectior modus operandi, sicut & essendi, concedendus est Deo, sed modus operandi per imperium est perfectior; ergo Deo concedendus est. Respondeo negando minorem, si sermo sit de proprio imperio Dei respectu sui ipsius, & prout ab ejus voluntate efficaci distinguitur, ut patet ex supra dictis.

Argues 4. David invitat, & veluti imperat se ipsum, ut Deum laudet & ad Deum convertatur, ut patet ex Psalm. 102. *Benedic anima mea Dominum.* Et Psalm. 145. *Lauda anima mea Dominum.* Ubi D. Aug. *Quis est, ait, qui dicit, lauda anima Dominum? An forte ipsa anima sibi dicit, & sibi quodammodo imperat, & se exhortatur, atque excitat?* ergo ejusdem ad se ipsum dari potest imperium. Respondeo Davidem locis citatis loqui de desiderio & voluntate efficaci, quæ se ad Deum laudandum determinabat: aut sumere se ipsum simul cum anima ut distinctum à sola anima; alioqui diceret: *Benedic ego: Lauda ego*: quod non est dicendum; nullum enim, ut diximus, datur imperium inter idem, & se ipsum, ut etiam probant Grammatici, quatenus primam personam in imperativo modo negant. Et eodem modo intelligendus est D. Aug. cit.

Argues 5. Executio Voluntatis divinæ efficaci, quæ datur in providentia præsupponit essentialiter imperium, à quo oriatur; ergo hoc datur in Deo. Respondeo negando antecedens; falsò enim supponitur dari, imò & posse dari in Deo tale imperium respectu sui ipsius, ut patet ex dictis; nam quin detur tale imperium, datur executio, posita tantum intentione finis, & electione voluntatis efficaci.

Instabis: Tunc datur saltem iudicium aliquod practicum antecedens ipsam intentionem finis, & electionem mediorum; ergo hoc habebit rationem imperii. Respondeo tale iudicium non posse dici imperium propriè, sed tantum improprie, cùm non habeat vim obligandi, nec sit liberum per se, quod necessarium erat, licet id habeat per accidens, ratione scilicet voluntatis efficaci, adhuc tamen

tamen dicetur imperium improprie, non autem proprie, cum non sit ad personam distinctam.

60. Argues 6. Providentia Dei perfectissima consistit in eo, quod dicitur *Hoc debet fieri*; sed huiusmodi ratio dictiva habet se per modum imperii; ergo &c. Respondeo negando maiorem; Providentia enim Dei perfectissima solum consistit in scientia perfectissima mediorum, & in voluntate efficaci exequendi illa. Dato tamen quod consisteret in ratione illa dictiva, falsum supponitur, rationem illam dicendam fore imperium proprie ob rationes proximè, & supra factas.

61. Argues 7. Modus operandi, ut supremus dominus imperans, est perfectissimus respectu Dei; ergo est ei concedendus. Respondeo talem modum operandi esse perfectissimum respectu Dei in ordine ad creaturas, quarum est supremus Dominus; non autem in ordine ad se ipsum; non enim dicitur dominari, sicut neque imperare sibi ipsi; quidem dominium, sicut & imperium est ad personam distinctam.

62. Argues 8. In intellectu humano datur huiusmodi imperium in ordine ad actus voluntatis; ergo etiam dabitur in intellectu divino. Respondeo primo dato antecedente, negando consequentiam; neque enim ab humanis ad divina bene fit argumentatio; alioqui sicut intellectus humanus cognoscit per discursum, & per puras apprehensiones, ita etiam cognosceret divinus, quod alibi negavimus. Et ratio adhuc diversitatis est, quia cum voluntas humana ob suam imperfectionem, & aliquas difficultates, retardetur, & sit morosa, necessarium erat aliquid per modum imperii, quod illam obligaret ad executionem finis intenti: at verò hæc, cum imperfectionem dicant, non dantur in voluntate divina, sicque non indiget tali imperio obligante.

63. Respondeo secundò negando antecedens, falsum enim supponitur dari in nobis huiusmodi imperium, ut supra diximus. Et ratio est, quia in brutis sufficit propositio objecti ab imagine, & affectus appetitus, ut potentia motiva localis absque alio imperio moveatur; ergo à fortiori sufficit in homine propositio objecti ab intellectu facta, & actus efficax voluntatis, ut potentia exequens operetur: ex quo potius confirmatur, quam infirmatur nostra doctrina. Unde si aliquando necessarium est aliquid per modum imperii, hoc est tantum per accidens ob assignatas rationes, quæ in Deo non dantur, imò neque admitti debent.

64. Argues 9. In Deo præter primam intentionem finis elicitam à voluntate, datur iudicium, quod suadet, & hortatur voluntatem, nè à proposito deficiat, ut sæpè in nobis fit; sed id est imperium exercere; ergo &c. Respondeo primò data maiori, negando minorem; neque enim tale iudicium esset imperium: tum ob rationes supra factas: tum quia solum esset suasio, consilium, animatio, & hortatio, quod est quid diversum à ratione imperii, ut patet. Respondeo secundò negando maiorem: licet enim tale iudicium in nobis reperitur ob difficultates vincendas, quæ multoties voluntati offeruntur, ut diximus; non ita reperitur in Deo, cum enim Voluntas divina efficax, positâ intentione finis, & scientiæ illius honestate, atque decreto efficaci voluntatis, statim curet de fine assequendo absque ulla difficultate, & morositate, ideo in Deo non admittuntur similes actus: tum quia superflui: tum etiam quia imperfectionem arguunt.

65. Argues 10. In Deo post finem assecutum datur

iudicium approbativum rei factæ, quo dicit: *Bene fecisti volens hoc*; ergo etiam dabitur iudicium per modum imperii. Respondeo primò dato antecedente, negando consequentiam; diversa ratio est, quia illud iudicium non haberet rationem imperii, nisi ad plurimum improprie; sicut etiam haberet cognitio reflexa de existentia volitionis divinæ, quod stare potest sine distinctione personæ: at verò ratio imperii proprie, ut diximus, requirit distinctam personam. Respondeo secundò negando antecedens, tale enim iudicium approbativum, utpotè superfluum, non datur in Deo; siquidem cum Deus jam antea cognoverit suam volitionem esse honestissimam, dato quod ad illam determinetur, ad quid ponendum est tale iudicium approbativum?

Quæres hic: Utrum si in Deo daretur huiusmodi imperium pertineret ad Intellectum? Affirmativè. Probatür primò, quia huiusmodi imperium esset interna locutio mentis, quâ Deus seipsum alloqueretur; sicut quis externo sermone lolet subditos alloqui; sed interna locutio est actus Intellectus; consistit enim in conceptibus; ergo &c. Secundò, quia imperare est proprium supremæ facultatis; sed hæc est Intellectus; ergo &c.

SECTIO IV.

Qualiter Providentia Divina cum prædestinatione conferatur?

DICO 1. Providentia Divina est quasitotum potentiale, & genus respectu prædestinationis. Ita *D. Thom. q. 6. de Verit. art. 1. & in 1. dist. 40. q. 1. art. 2. Durand. quest. 1. n. 6. Capreol. q. unica art. 1. conclus. 2. Marfil. in 1. q. 41. art. 1. P. Arriaga hic d. 32. sect. 2. n. 19. P. Soar. lib. 1. de Prædest. cap. 18. num. 2.* Probatür primò, quia illud est totum, & quasi genus respectu alterius, quod concipitur ut ei, & aliis commune, ut patet in Ente respectu substantiæ, & accidentis; sed ita concipitur providentia absolute sumpta respectu prædestinationis; siquidem dividitur ut quid commune in naturalem, & supernaturalem; hæc autem in efficacem, qualis est prædestinatio, & inefficacem, omnesque includunt, & participant rationem absolutam providentiæ, quatenus est gubernatio rerum in ordine ad suos fines consequendos, quam rationem omnes includunt; ergo &c.

Probatür secundò, quia ratio Idææ in Deo est quid commune, & quasi genus ad Idæam hominis, & leonis; ergo etiam sic erit providentia ad naturalem, & supernaturalem. Confirmatur primò, quia si Deus non eleverit hominem ad finem supernaturalem, adhuc de illo habet providentiam naturalem; sed hoc est signum communitatis in providentia, utpotè quæ est indifferens ad naturalem, & supernaturalem; ergo &c. Secundò, quia providentia est quid commune ad providentiam hominis, & Angeli; ergo etiam ad providentiam hominis in ordine ad finem naturalem, & supernaturalem.

Obijcies 1. cum *Cajet. & P. Vasq. 1. p. d. 87. cap. 5.* In Deo datur idem modus cognoscendi; ergo etiam providendi; consequenterque Providentia in Deo non est quid commune. Respondeo primò negando antecedens: sicut enim scientia & cognitio divina

divina est quid commune ad cognitionem hominis, & leonis, licet Deus illos eodem modo veluti genericè cognoscat; ita talis est providentia ad providentiam hominis, & leonis, ex quo potius confirmatur nostra doctrina. Respondeo secundò, dato antecedente, negando consequentiam; diversa ratio est, quia Deus semper eodem modo attingit creaturas, aut in se ipso, aut in ipsismet creaturis: at verò non semper eodem modo illas ordinat ad fines; siquidem diversum quid est ordinare res inanimatas ad fines naturales; & rationales ad actus bonos naturaliter debitos; atque ad fines supernaturales, & indebitos.

70. Obijcies 2. In Deo una tantum dicitur dari Ars, licet plura dentur objecta, quibus plures Idæe correspondeant; ergo idem dicendum de providentia. Respondeo antecedens esse verum, si Idæe illæ sumantur simul, & per modum unius, ut fumuntur plures aquæ respectu maris; & plura animalia hoc nomine *animal* significata: non ita verò si fumantur divisim; tunc enim ab illis potest abstrahi una ratio communis, ut diximus de Cognitione, & providentia Divina.

71. Obijcies 3. Prædestinatio nullam aliam speciem connotat; sed ut esset pars subiectiva providentiæ, deberet aliquam speciem connotare; ergo illi non subijcitur tanquam generi. Respondeo primò data majori, negando minorem: homo enim subijcitur animali tanquam generi; & tamen nullam aliam speciem connotat, cum sit species infima. Respondeo secundò negando maiorem; connotat enim prædestinationem naturalem ad creaturas rationales, & irracionales; & supernaturalem ad efficacem, & sufficientem, quæ etiam sunt communes, & species.

72. Obijcies 4. Si providentia esset quid commune, & quasi genus respectu Prædestinationis, & Reprobationis, hæc deberent inter se essentialiter, & specie distingui; sed non ita distinguuntur; ergo &c. Respondeo negando minorem: licet enim prædestinatio, & Reprobatio sint eadem auxilia in entitate, sunt tamen specie, & essentialiter diversa, si logicè, & quæ tales fumantur: sic enim distinguuntur negatio, & privatio, in quibus eadem datur ratio.

73. Quæres hæc: Utrum providentia respectu prædestinationis sit genus univocum, & universale? Negativè. Probatur, quia in prædicatis divinis, ut alibi diximus, cum sint essentialiter singularia, nulla datur ratio propria universalis, neque enim possunt à singularitate abstrahi; alioqui sine sua essentia conciperentur; aut simul cum negatione, & formâ negatâ, quæ omnia implicant; ergo &c. Unde ratio communis latius patet, quàm ratio universalis, licet enim omne universale sit commune, non tamen omne commune est universale, ut patet in *Ente*, de quo alibi.

74. Dico 2. Providentia divina potest dici integraliter composita, & ex parte objecti, & ex parte actus. Probatur prima pars, quia plura dantur objecta particularia, circa quæ versatur providentia Divina; sed ex his omnibus integratur objectum adæquatum providentiæ; ergo &c. Probatur secunda pars, quia licet Omnipotentia, & Scientia Divina sint in se entitates simplicissimæ, possunt tamen quoad nos, & per nostros conceptus concipi ut integraliter compositæ ex eminentiis, & cognitionibus particularibus in ordine ad diversa objecta particularia; ergo idem dicendum de providentia.

75. Dico 3. Providentia Divina, si fumatur ex parte objecti, componitur etiam integraliter ex præ-

destinatione. Ita D. Thom. Caiet. & P. Soav. lib. 1. de Prædest. cap. 18. num. 3. Probatur, quia objectum providentiæ sunt omnia, quæ ordinantur, & sunt ordinabilia ad suos fines; sed objectum prædestinationis est ordinabile ad vitam æternam, ut ad suum finem; ergo prædestinatio habet pro objecto partem aliquam objecti providentiæ; sed illud, quod habet pro objecto partem aliquam objecti alterius, est etiam illius objecti; ergo prædestinatio est pars objecti providentiæ; consequenterq; providentia ex parte objecti componitur integraliter ex illa.

76. Oppones 1. Quod aliud componit integraliter, debet includi, & exprimi in ejus definitione; siquidem totum debet definiri per suas partes; sic enim homo definitur per *animal rationale*, ex quibus tanquam ex partibus componitur; sed providentia definitur: *Præscientia, & dispositio mediorum ad suos fines*; quin in tali definitione includatur prædestinatio; ergo hæc non componit providentiam integraliter ex parte objecti. Respondeo negando minorem quoad secundam partem: cum enim ibi non definitur providentia secundum omnes partes, quas habet expressè, idè expressè non exprimitur ibi prædestinatio, sed tantum confusè, quatenus etiam prædestinatio est præscientia, & dispositio mediorum ad finem. Accedit, quod ibi definitur providentia cõmunissimè, & latè sumpta, prout etiam comprehendit providentiâ naturalem de rebus irrationalibus, & rationalibus, & supernaturalem de homine & Angelis, sicq; omnes includuntur confusè in illa definitione.

77. Oppones 2. Licet Deus non elevasset hominem ad finem supernaturalem, adhuc de illo, & de aliis rebus haberet providentiam, ut modò habet; sed non ita haberet, si illa ex prædestinatione componeretur integraliter, tunc enim non daretur prædestinatio; ergo &c. Respondeo ex argumento solum probari, providentiam tunc non habituram tot partes, quot modò habet: sic enim quantitas habens modò sex partes, si unam amittat, adhuc manebit eadem quantitas, quin exindè sequatur, quod ex parte illa amissa non componeretur integraliter, quamdiu illam non amisit; licet post amissionem non haberet tot partes, quot antea.

78. Oppones 3. Totum integrale, qualis est providentia, non componitur ex partibus inter se repugnantibus; sed prædestinatio, & reprobatio ita repugnant inter se, ut neque divinitus possint esse simul respectu ejusdem hominis; ergo providentia non componitur ex illis integraliter. Respondeo negando maiorem, si sermo sit de toto, quod componitur per modum aggregati, ut fit in providentia. Patet in Scientia, quæ sic integraliter componitur ex actibus, & habitibus maximè repugnantibus. Accedit, quod nos non intendimus providentiam componi etiam ex reprobatione, sed ex prædestinatione, quod si concedatur, habemus intentum.

79. Dico 4. Providentia Divina convenit cum prædestinatione in eo, quod utraque sit actus immanens, & æternus in Deo; & in eo quod utraque respiciat media, illaq; ordinat ad finem. Probatur prima pars, quia utraque consistit in actibus Intellectus, & voluntatis divinæ, ut supra diximus de providentia, & infra dicemus de prædestinatione; sed actus Intellectus, & voluntatis divinæ sunt immanentes; aliter Deus per illos non intelligeret, neque vellet: & sunt æterni; aliter Deus aliquid de novo cognosceret, & vellet, mutareturq; ergo &c. Probatur secunda pars, quia Deus tam per providentiam, quàm per prædestinationem, ut dixi-

diximus, & infra dicemus, ordinat aliquid ad suum finem per media assequendum; ergo utraque in eo conveniunt.

80. Dico 5. Providentia, & prædestinatio differunt ratione objecti. Probatur, quia objectum providentiæ latius patet, quam objectum prædestinationis, quatenus illa versatur circa omnes creaturas per ordinem ad finem tam naturalem, quam supernaturalem, hæc autem solum circa rationales, & per ordinem ad finem supernaturalem; ergo cum objecta sint diversa, etiam ipsæ in ratione objecti differunt.

81. Oppones: Prædestinatio generaliter sumpta, prout includit etiam prædestinationem Christi Domini, haberetiam pro objecto omnes creaturas; siquidem omnes conducunt ad salutem electorum, & hi ad Christi gloriam, & omnes cum Christo ad Dei gloriam, ut patet ex illo 1. Cor. 3. *Omnia vestra sunt, vos autem Christi, Christus vero Dei*; ergo non distinguitur à Providentia ratione objecti. Respondeo negando consequentiam: licet enim prædestinatio prout sic etiam habeat pro objecto omnes creaturas, est tantum secundario, & indirecte, non autem directe, & primario, ut habet providentia; primario enim solum versatur circa creaturas rationales illas ordinando ad vitam æternam: cum autem actus distinguantur, non per objecta secundaria, sed primaria, & hæc respectu providentiæ, & prædestinationis sint distincta, etiam distinctæ sunt ipsæ providentia, & prædestinatio.

82. Dico 6. Providentia & prædestinatio etiā distinguuntur ratione finis & mediorum. Probatur prima pars, quia finis providentiæ latius patet, quam finis prædestinationis, cum ille sit multiplex, utpote quod plura sunt subiecta, circa quæ versatur, quorum quodlibet suum habet finem particularem, ad quem ordinatur, & omnia ultimatè ad Deum: hic autem est unus tantum, nempe vita æterna, ad quam ordinantur solæ creaturæ rationales; ergo &c. Confirmatur, quia providentia, ut infra dicemus, non semper assequitur suum finem; prædestinatio autem maxime; ergo &c. Probatur secunda pars, quia media providentiæ sunt plura, alia efficacia, & alia sufficientia; media autem prædestinationis sunt pauciora, & omnia efficacia; ergo &c.

83. Dico 7. Providentia non differt à prædestinatione in eo quod illa necessario supponat existentiam rerum, non ita verò hæc, sed illam decernat. Ita *P. Herice 1. part. tract. 3. d. 21. cap. 4. num. 25. P. Arriaga 1. part. d. 32. sect. 5. num. 46.* Probatur primò, quia prædestinatio, ut diximus, est quasi species providentiæ; sed species, licet suo generi aliquid addat, semper tamen debet habere omnia prædicata positiva, quæ includit genus; sic enim homo includit omnia, quæ habet animal; ergo si providentia prius naturā exigit suum subiectum, cui providet, etiam illud exigit prædestinatio.

84. Probatur secundo, quia Providentia divina de homine ad finem naturalem, dato quod non esset ordinatus ad gloriam, posset incipere à voluntate illum creandi, sicut nunc incipit, quando illum destinat ad gloriam; non enim datur major ratio, cur ut illum ordinet ad finem naturalem, debeat illum supponere creatum, & non ita supponat, sed illum decernat creare, quando illum ordinat ad finem supernaturalem; ergo tam providentia, quam prædestinatio non supponunt necessariò rerum existentiam.

85. Probatur tertio, quia licet Deus semper producat hominem ob aliquem finem, non tamen ne-

cessario ille finis debet esse distinctus ab ipso homine; siquidem potest velle eum producere ob solum honestatem, quæ in ipsa productione reperitur; sed tunc providentia incipit à voluntate illum creandi, & continuabitur voluntate illum conservandi, quin ibi sit prior ejus existentia, quam providentia; ergo &c.

Oppositum tenet *P. Soar. hic lib. 1. prædestin. cap. 18. d. num. 12.* Pro quo: Objicies 1. Licet res, quæ providetur non supponatur futura, semper tamen supponitur futura res, cui providetur; siquidem ei provideri nequit, nisi praveatur, quod erit; ergo providentia semper supponit rerum existentiam. Respondeo negando antecedens quoad secundam partem, & ejus probationem: sicut enim homini potest Deus providere post ejus existentiam, ita etiam potest ante illam aliquid boni ei providere simul cum ejus existentia, ut diximus, & patet in Orbe à Deo ex providentia facto, & non casu, cum tamen ante ejus creationem, quam ei providit Deus, nulla daretur existentia.

Objicies 2. Omnes res fuerunt creatæ propter hominem, & ex illius providentia; ergo & illæ & homo debebant prius existere, ut sic ad hominem essent ordinatæ. Respondeo omnes res sic fuisse creatas, ex quadam tamen providentia veluti generali, quod non obstat ad hoc, ut non habeant suam peculiarem providentiam in Deo, ex qua sint creatæ, & ordinatæ ad suum peculiarem finem, ut patet in ipso homine, qui etiam creatus fuit ex providentia divina propter Deum, & ut medium ut Deus per illum gloriam suam consequeretur, & tamen homo suam habet particularem providentiam, per quam ei providetur actualis existentia; sicut particularem habet prædestinationem.

Objicies 3. Eodem modo se habet providentia ad rem futurā in æternitate, atque se habet in tempore gubernatio ad rem existentem; sed hæc semper supponit rem gubernandam existentem; ergo etiam illa semper supponet futuram rem, cui providendū est. Respondeo negando majorem: gubernatio enim, cum sit exercitium providentiæ, & hoc non detur, nisi circa rem existentem, idè semper supponit existentiam rei gubernandæ: at verò providentia absolute, cum sit ordinatio, intentio, & applicatio mediorum ad finem, bene potest intendere rem futuram, & ipsam futuram efficere per ipsam intentionem, adhibitisque mediis illam simul ponere extra causas, in quo eventu non illam supponet existentem.

Objicies 4. Prædestinatio Christi Domini fuit totius prædestinationis creatæ exemplar; sed illa non præsupposuit existentiam Christi Domini; ergo etiam nostra non sic præsupponet; ac proinde in hoc distinguitur à providentia. Respondeo primò ex prædestinatione Christi Domini non fieri argumentum ad nostram; alioqui sicut illa efficit Christum Dominum filium naturalem Dei, ita etiam nostra efficeret, quæ si hoc non habet, neque etiam habebit quod non præsupponat existentiam rei, quæ prædestinanda est.

Respondeo secundo, argumentum solum probare dari prædestinationem, quæ non supponat existentiam, ut factum fuit in Christo Domino: non tamen probare, non posse rem prius creari, & postea prædestinari, ut diximus. Unde in Christo Domino prædestinatio non supposuit existentiam, quia illa necessario debebatur Christo Domino, post creationem; at verò cum ita non debeatur cæteris creaturis, idè possunt creari ob aliquem finem naturalem, & postea prædestinari ad finem supernaturalem.

turalem, in quo eventu præsupponetur existentia rei prædestinata.

S E C T I O V.

An, & quomodo Providentia distinguatur à creatione, dispositione, fato, scientiâ, & arte?

CONCLUSIO I. Providentia distinguitur realiter à creatione sumpta pro actione transeunte, sive productione rei ex nihilo. Probatur, quia creatio prout sic est ens temporale, & creatum de predicamento actionis; sed providentia est quid divinum, & æternum; ergo &c.

CONCLUSIO 2. Providentia etiam distinguitur à creatione formaliter, si creatio sumatur pro actione immanente, per quam Deus creat juxta illud psal. 148. *Ipsè mandavit, & creata sunt.* Probatur, quia objectum providentiæ latius patet, quam objectum creationis ex nihilo prout sic; & creatio prout sic non respicit formaliter, & expressè rerum ordinationem ad finem, quam sic respicit providentia, sed solum earum productionem; ergo &c.

CONCLUSIO 3. Providentia materialiter sumpta includit creationem. Probatur primò, quia proprium est providentiæ tribuere media proportionata ad fines consequendos; sed horum mediorum unum est creatio; siquidem creaturæ per creationem acceperunt vires, qualitates, locum, ordinationem, figuram, & omnia requisita, prout congruebat statui, functionibus, & finibus unicuique propriis; ergo &c. Secundò, quia prædestinatio, & reprobatio, ut diximus, sunt partes providentiæ; sed harum effectus sunt hominum creationes, quæ præciuntur fore occasiones, aut opportunitates virtutis, aut vitii; ergo &c.

CONCLUSIO 4. Providentia, & dispositio aliquando sumuntur pro eodem: propriè tamen dispositio est ipsa executio, sive actio transiens providentiæ. Ita D. Thom. 1. p. q. 22. art. 1. & ad 2. & in 1. dist. 39. q. 2. art. 1. P. Ruiz 1. p. d. 4. sect. 5. à n. 1. Probatur prima pars primò ex illo Prov. 24. 6. *Cum dispositione inquit bellum, & erit salus, ubi multa consilia: ubi dispositio completitur omnem actum interiorem, providentiæ; ergo &c.* Secundò, quia prædestinatio est perfectissima providentia, ut patet ex dictis; sed prædestinatio dicitur dispositio, ut patet ex illo D. Fulgent. lib. 1. ad Monim. cap. 7. *Prædestinationis, ait nomine, non aliqua voluntatis humane coactiva necessitate exprimitur; sed misericors, & justa futuri operis divini sempiterna dispositio prædicatur; ergo &c.*

Probatur secunda pars, quia Sacra Litteræ frequenter explicant, & significant exteriorem actum & executionem providentiæ verbo disponendi, ut patet ex illo Luc. 22. *Ego dispono vobis, sicut disposui mihi Pater meus regnum.* Et Sap. 3. *In paucis vexati, in multis benè disponuntur.* Et cap. 8. *Attingit à fine usque ad finem fortiter, & disponit omnia suaviter.* Et cap. 11. *Omnia in numero, & mensura, & pondere disposuisti.* Et Ecclesiast. 33. *Omnes via ejus secundum dispositionem ejus; ergo &c.*

Advertes tamen primò, dispositionem specialiter sumptam non adæquare totam executionem providentiæ; siquidem dispositio specialiter non refertur, nisi ad res habentes partes, quæ ordi-

Tom. 1.

nentur, & disponantur: Providentia autem, & ejus executio, cum sit universalior, est ad omnes res, etiam indivisibiles.

Advertes secundò, non benè discriminari dispositionem strictè sumptam à providentia in eo, quod illa pertineat ad fieri, hæc autem ad factum esse rerum, ut dicunt Alexand. 1. p. q. 26. membr. 2. Albert. 1. p. q. 67. Neque etiam in eo, quod dispositio sit ratio illa, cujus executio est creatio: Providentia autem sit ratio illa, cujus executio est gubernatio rerum jam creatarum, ut dicunt Durand. in 1. dist. 39. n. 3. & alii: utraque enim differentia gratis excogitatur.

CONCLUSIO 5. Providentia differt etiam à Fato: (Accipimus autem Fatum non sinistro Gentilium, sed catholico Theologorum sensu.) Probatur, quia Fatum prout sic est ipse rerum ordo per providentiam causatus, denotatque connexionem causarum secundarum, quam providentia causat in tempore; sed effectus creatus, & temporalis distinguitur à Causa Increata, & Æterna; ergo &c.

CONCLUSIO 6. Providentia etiam differt à Scientia, & Arte Divina. Probatur, quia Scientia, & Ars non includunt, neque supponunt decretum voluntatis, quod tamen includit providentia, ut diximus; ergo providentia addit aliquid supra Scientiam, & Artem; consequenterque ab illis distinguitur. Ita D. Thom. in 1. dist. 39. q. 2. art. 1. & de Verit. q. 5. art. 1. Durand. in 1. dist. 39. q. 6. art. 1. Capreol. in 1. dist. 40. art. 2. Richard. in 1. dist. 39. q. 1. art. 2. quos citat, & sequitur P. Ruiz 1. p. d. 4. sect. 5. n. 11.

S E C T I O VI.

Ad quam se extendat Providentia Divina?

DIFFICULTAS I. Utrum providentia Divina ad omnia etiam minima se extendat? Affirmativè. Ita P. Vasq. cum D. Thom. 1. p. q. 22. art. 2. in comment. P. Tanner. hic d. 3. q. 1. dub. 2. num. 7. P. Arrub. d. 64. cap. 2. P. Præposit. 1. p. q. 22. art. 2. P. Granad. tract. 2. d. 1. n. 2. P. Ruiz d. 1. sect. 5. à n. 1. P. Herice tr. 3. d. 21. cap. 3. n. 17. P. Valent. 1. p. q. 22. art. 2. punct. 2. P. Compton. tom. 1. d. 37. sect. 3. P. Rhodex tom. 1. d. 5. q. 1. sect. 3. & alii. Probatur primò ex sacra Pagina Sap. 5. *Equaliter est illi cura de omnibus, Et cap. 13. Pusillum, & magnum ipse fecit, cui est cura de omnibus. Et cap. 8. Attingit à fine usque ad finem fortiter, & disponit omnia suaviter. Et psal. 148. Ignis, grando, nix, glacies, spiritus procellarum, quæ faciunt verbum ejus: id est exequentur præceptum, ac ordinationem providentiæ ipsius. Et Matt. 6. Respiciite volatilia cæli, quoniam non serunt, neque metunt, neque congregant in horrea, & Pater vester celestis pascit illa. Et cap. 10. Nonne duo passeret asse vaneunt, & unus ex illis non cader super terram sine Patre vestro? Et sæpè alibi.*

Probatur secundò ex Sanctis Patribus D. Aug. lib. 7. de Civit. cap. 29. *Illum, ait, Deum colimus, qui naturis à se creatis, & subsistendi, & movendi initia, finesq. constituit, qui rerum causas habet, novit, atque disponit. Et D. Iræn. lib. 2. adversus hæres. cap. 45. Nihil omnino horum, quæ facta sunt, & quæ fiunt, & fient, Deum fugit, sed per illius providentiam unumquodque eorum, & habitum, & ordinem, & numerum;*

X

numerum, & quantitatem accipit propriam. Et Clem. Alexand. lib. 1. Stromat. Quae est Christo consentanea doctrina opificem Deum esse asserit & deducit providentiam usque ad singula. Et D. Hieron. ad citata verba Matt. 10. Si parva animalia, & vilia absque Deo auctore non decidunt, & in omnibus semper est providentia, & quae in his peritura sunt, sine Dei voluntate non pereunt, vos, qui aeterni estis, non debetis timere quod absque Dei vivatis providentia. Et D. Dionysius cap. 12. de Divin. nomin. Deitas, inquit, prospicit cuncta providentia, bonitateq; mirabili. Similia habent Origen. Hom. 3. in Gen. D. Athan. lib. de Incarnat. Euseb. lib. 6. cap. 5. & 6. de preparat. Evang. D. Cyril. Hierosol. Catech. 8. D. Cyril. Alexand. lib. 5. contr. Julian. D. Basil. Hom. in psal. 48. D. Chrysost. Hom. 9. & 10. ad popul. Antioch. lib. 1. officior. cap. 13. 14. & 15. D. Greg. lib. 4. Moral. cap. 16. D. Hilar. in psal. 146. & alii.

102. Probatur tertio rationibus: Prima, quia providentia, ut diximus, est ratio ordinis mediorum ad finem; sed huiusmodi ratio datur in Deo respectu omnium rerum; siquidem quantum extenditur causalitas cujlibet efficientis, tantum extenditur ordinatio effectus ad finem; causalitas autem Dei efficientis extenditur ad quolibet entia, & ad quolibet eorum differentias; ergo ad omnia extenditur ordinatio ad finem; consequenterque de omnibus est in Deo providentia. Confirmatur primo, quia efficiens, praesertim perfectissimum, qualis est Deus, quoties causat, ob aliquem finem operatur; alioqui frustra operaretur; ergo quantum extenditur causalitas Dei efficientis, tantum extenditur ejus ordinatio rerum in finem. Secundo, quia causalitas efficiens, exemplaris, & finalis in Deo non est minus universalis in causando, quam est Ens in praedicando; sed ens dicitur quidditative de quacumque re etiam minima; ergo etiam sic dicitur illa causalitas; consequenterque Deus omnes res etiam minimas ordinat ad se ut ad finem.

103. Secunda, quia quod virtus activa fuerit fortior, eo suas operationes extendit ad objecta remotiora; sed Intellectus, & voluntas divina sunt infinitae fortitudinis; ergo extendent suas operationes intelligendi, volendi, gubernandi, & ordinandi, non solum ad objecta propinquiora, quales sunt res nobiliores, sed etiam ad remotiora, quales sunt res vilissimae; consequenterque de illis etiam habet Deus providentiam.

104. Tertia, quia providentia Divina non vilescit ordinatione vilissimarum rerum, neque ex earum sordibus sordescit, ut patet ex illo Sapient. 7. Attingit autem ubiq; propter suam mundiciam: id est abstractionem, simplicitatem, & immaterialitatem, neque alias sordes abominatur praeter peccata juxta illud Habacuc 1. Mundi sunt oculi tui, ne videant malum, & respicere ad iniquitatem non poteris; ergo de omnibus rebus etiam vilissimis est in Deo providentia.

105. Quarta, quia quolibet res, etiam minima, & vilissima habet aliquid à Deo participatum, nempe entitatem, existentiam, potentias, operationes, &c. sed non est dicendum, quod Deus dedignetur providere illis, quae non est dedignatus creare, & conservare; esset enim absurdissima elatio, quam Deo tribueret, qui id de Deo affirmaret, ut patet ex illo D. Cyrill. Alexand. lib. 5. Theauri cap. 2. Superbia certe Deo injicere conamini, cum dicatur, non esse decens, ut minimarum rerum creator sit. Ipse autem omnium creator est, etiam minimorum, & omnibus providet, & se propter misere-

ricordiam suam participabilem praebet; ergo &c.

Quinta, quia si Deus non provideret minimis, neque provideret etiam summis, imò neque rerum universitati, cujus bonum est optimum, & finis omnium partium, quibus constat; sed Deus his providet; ergo etiam illis. Probatur major quoad ultimas partes, quia Universum sine singulis partibus, etiam minimis non esset integrum, atque perfectum, neque quoad utilitatem, & commoditatem; siquidem plurimae rerum minimarum dantur aliis perfectioribus in cibum, aliosque usus: neque quoad pulchritudinem; haec autem insurgit ex varietate rerum ordine convenienti dispolitarum, tanta non esset, si mundo defuissent res vilissimae, neque dignitas perfectiorum tantopere sp. meret, nisi conferretur cum imperfectioribus; ergo si Deus his non provideret; neque illis, neque rerum universitati provideret, quod non est dicendum.

Difficultas 2. Utrum aliquis eventus sit casualis, aut fortuitus respectu Providentiae divinae? Negativè. Ita D. Thom. hic P. Granad. 1. p. tract. 2. d. 1. n. 7. P. Ruiz. 1. p. d. 1. sect. 7. num. 12. P. Compton. tom. 1. d. 37. sect. 3. n. 4. & alii supra citati. Probatur 1. ex Sanctis Patribus D. August. lib. 83. questionum quest. 24. quidquid casu fit, temerè fit. Quiddam temerè fit, non fit providentia. Si ergo casu aliqua sunt in mundo; non providentia universus mundus administratur. Et concludit: Nihil igitur casu fit in mundo. Et in psal. 31. ad illud: Verumtamen in diluvio aquarum, &c. Si casibus reguntur homines, nullam providentiam aliquid geritur. D. Prosper. lib. Sent. ex Aug. Sent. 281. Ne fortuitis perturbari motibus ea, quorum causas comprehendere non possumus, aestimemus; ergo &c.

Probatur secundo rationibus: Prima, quia effectus in tantum dicitur casualis, in quantum effugit ordinem, & intentionem alicujus causae particularis; siquidem casus dicitur causa per accidens, solum autem per accidens causatur, quod fit praeter intentionem causae, ut docet Aristot. lib. 2. Phys. cap. 5. & cum eo omnes Philosophi, ac Theologi; sed nullus effectus potest effugere ordinem, & intentionem Causae universalissimae, qualis est Deus; ergo respectu Dei nullus effectus est casualis. Confirmatur, quia nullus effectus subtrahitur ab ordine causae particularis, nisi per aliam causam particularem impediendam illius actionem; sed impossibilis est causa, quae Primam impediatur, ne operetur, quod intendit; ergo impossibilis est effectus, qui subtrahatur ab ordine, & intentione Causae Primae; consequenterque qui respectu illius sit casualis.

Secunda, quia nullus effectus praecognitus ab operante est casualis respectu illius: tum quia ex Boetio lib. 5. de Consolat. prosa 1. Casus est inopinatus eventus: tum etiam, quia quod non est praeter scientiam, non est omnino praeter intentionem, saltem permittendi talem effectum; effectus autem casualis debet esse omnino praeter intentionem agentis; sed quilibet effectus est certus, & evidenter praecognitus à Deo; ergo respectu Dei nullus est casualis.

Tertia, quia si aliquis effectus esset casualis respectu Dei, Deus esset illius causa per accidens; siquidem omnis causa eo ipso, quod non est causa per se, est causa per accidens; sed impossibile est, quod Deus sit causa per accidens alicujus effectus; siquidem omnis causa per accidens reducitur in aliquam superiorem causam, quae sit per se; impossibile autem est, quod causa prima reducatur ad aliam

aliâ superiore; alioqui jam non esset omnium prima, & suprema; ergo impossibile est, quod aliquis effectus respectu Dei sit per accidens, & casualis.

111. Quarta, quia nullus effectus, (qui non pendet à libertate creata, de quo infra,) respectu totius collectionis causarum secundarum est casualis, & per accidens; siquidem tota illa collectio continet virtutem ad illum effectum producendum: virtus autem sufficiens ad producendum effectum, non per accidens, sed per se ad illum producendum est ordinata; ergo à fortiori nullus effectus erit casualis respectu Dei, qui produxit, & in certum finem ordinavit totam illam collectionem causarum.

112. Argues 1. Casus, & fortuna, cum eveniant præter intentionem operantis, repugnant providentiæ, quæ omnia ex intentione causat, dirigit, & gubernat; ergo effectus casuales, & fortuiti non sunt ex Deo providente. Respondeo hujusmodi effectus repugnare providentiæ illius tantum causæ, respectu cujus sunt casuales, & fortuiti: non autem repugnare providentiæ Dei, respectu cujus non sunt casuales, ut diximus; quod enim respectu unius causæ inferioris est casuale, potest gubernari, & conservari per providentiam Causæ superioris, nempe Dei, respectu cujus nihil est casuale, nec fortuitum.

113. Argues 2. Aliqui sunt effectus præter primariam intentionem Dei, qua intendit aliquid secundum se bonum, ac perfectum, licet sint secundum ejus intentionem secundariam, inspectis omnibus, quæ ex parte causarum secundarum sunt adjungenda; ergo tales effectus dicuntur casuales, & fortuiti saltem respectu illius primariæ intentionis Dei. Respondeo argumentum, si valeret, probare, quemlibet effectum posse dici casuale, si formalitates intentionis præscindamus in agente; sicq; casuale effectum esse, ignem producere calorem, si præscindendo consideremus solam generalem intentionem conservandi Universum, respectu cujus conservationis casualis, & per accidens est productio hujus caloris in particulari. Unde effectus non dicitur casualis, neque fortuitus, nisi prout comparatur cum tota intentione, & scientia sui agentis determinati: cum autem nullus sit præter totam intentionem, & Scientiam Dei, nullus respectu illius est casualis.

114. Argues 3. Operationes peccatorum, etiam ut ad Deum relata, temerè & fortuito eveniunt, utpotè quæ contra Dei voluntatem, & præter ejus intentionem eveniunt; ergo respectu Dei sunt casuales. Respondeo negando antecedens quoad primam partem; neque enim tales operationes sunt casuales respectu Dei, cum non inopinato, neque præter ejus scientiam, aut intentionem concurrenti, & permittendi eveniant, ut infra dicemus.

115. Argues 4. Casus est inopinatus rerum eventus ex causis concurrentibus ob aliud incaptis; sed tam concursus, quam inchoatio causarum ob aliud, est à Deo; ergo effectus casualis in quantum casualis, procedit à Deo; consequenterque non gubernatur per ejus providentiam, sed casualiter à Dei operatione procedit. Respondeo negando consequentiam quoad ultimam partem: solum enim probat argumentum, effectus casuales causari à Deo quoad entitatem realem causarum, & actionum, & earum concursus; & quoad realem entitatem effectus, ejusque deformitatem, quam aliquando habet, quod non negamus; non tamen probat, talem effectum esse casuale respectu Dei.

Tom. 1.

Argues 5. Sicut id, quod est per se, ut est per se, producitur à Deo, ita id, quod est per accidens, ut est per accidens, producitur à Deo; ergo sicut operatio causæ per se est à Deo, ita etiam erit à Deo actio per accidens; sed effectus casualis dicit operationem per accidens; ergo ut talis est à Deo. Resp. concedendo totum: non enim negamus, effectus casuales ut casuales produci à Deo; sed tantum non esse casuales respectu Dei, quod est quid diversum: nam ut sint à Deo, satis est, quod Deus simul concurrat cum causis secundis, respectu quarum tales effectus sunt casuales, utpotè producti præter earum intentionem: cum autem respectu Dei nunquam eveniant præter ejus scientiam, & intentionem, numquam respectu illius sunt casuales.

Argues 6. Quoties diversæ causæ concurrunt ad aliquem effectum producendum, debent ab aliqua alia causâ conjungi; sed causæ concurrentes ad effectum casuale sunt diversæ, & quoad substantiam, & quoad intentionem agendi; ergo debent ad illum conjungi à Deo, cum præter Deum nulla detur causa, per quam omnes aliæ conjungantur; ac proinde earum concursus, & effectus casualis est à Deo. Respondeo concedendo totum: aliud enim, ut diximus, est, effectum casuale esse à Deo; & aliud esse casuale respectu Dei, hoc enim negamus, quod non probatur, & illud concedimus, quod solum colligitur.

Argues 7. Fortior est ad agendum causa per se, quam per accidens; sed illa nullum potest producere effectum, nisi cum Deo; ergo neque ista; sed casus, & fortuna sunt causæ per accidens, & eorum effectus casualis; ergo hunc producunt cum Deo ut talem; consequenterque effectus casuales sunt à Deo. Respondeo esse quidem à Deo; non tamen casuales respectu Dei, ut diximus.

Argues 8. Ideo effectus est casualis, quia est ab agente intendente aliud; sed quod agens intendat illud aliud, bonum est, & à Deo est; & illud casuale etiam bonum est, nempe inventio thesauri, & à Deo est; ergo casuale ut casuale est à Deo. Respondeo concedendo totum juxta proximè dicta.

Argues 9. Omnes effectus casuales reducuntur ad aliquam collectionem causarum secundarum, quæ est eorum causa per se; sed Deus causat hujusmodi collectionem, & etiam causat, quod illa sit eorum effectuum causa per se; ergo etiam causat talem effectum casuale, & facit, ut sit casualis. Respondeo concedendo totum: efficit enim effectum casuale, non tamen casualiter, ut diximus.

Argues 10. Sicut casuale sit præter intentionem agentis, ita effectus miraculosus sit præter solitum cursum agentis naturalis; sed miraculum ut miraculum procedit à Deo; ergo etiam casuale ut casuale. Respondeo concedendo totum, ut patet ex dictis, & potest ex argumento sumari nostra doctrina: nam sicut Deus causat miraculum ut miraculum, quin respectu illius sit miraculum, sed tantum respectu facultatis naturalis, ita etiam causat effectum casuale ut casuale, quin respectu illius sit casualis, sed tantum respectu agentis creati operantis præter intentionem.

Difficultas 3. Utrum Deus velit, & faciat monstra, quatenus monstra sunt? Dico 1. Deus vult, & facit quæcunque monstra. Ita D. Aug. lib. 16. de Civit. cap. 8. & lib. 3. de Trinit. cap. 2. Clemens Rom. lib. 8. recognit. D. Bonav. in 1. dist. 45. dub. 6. Carthusian. lib. de Petuit. Universi. cap. 9. P. Ruff.

X 2

117.

1. p. d. 1. sect. 8. num. 2. & alii. Probatur primò ex Clem. Rom. cit. *Ea*, ait, *que in mundo geruntur, per artificis providentiam sunt, etiam si minus ordinata videantur.* Secundo, quia quidquid est capax alicujus causalitatis, & aliunde divinæ Sapientiæ, & Bonitati non repugnat, procedit à Deo ut ab auctore; sed, excepta peccati turpitudine, omnia, etiam monstrosa, sunt capacia alicujus causalitatis, eo modo, quo fieri possunt; ergo omnia, etiam monstrosa sunt à Deo, ut ab auctore.

123. Dico 2. Monstra, etiam ea ratione, qua sunt monstra respectu suæ speciei, à qua deformantur, sunt à Deo volita, & ab illo sunt ut ab auctore. Probatur primò ex illo Ecclesiast. 11. *Bona, & mala, vita, & mors, paupertas, & honestas à Deo sunt.* Et Isai. 45. *Ego Dominus, & non est alter formans lucem, & creans tenebras, faciens pacem, & creans malum.* Et Amos. 3. *Si erit malum in civitate, quod Dominus non fecerit: ex quibus aliisque locis communiter colligunt Patres illud certissimum dogma: Deus vult, & causat omne malum, quod non est virtuti contrarium; sed non ita virtuti contraria sunt monstra prout sic; ergo &c.*

124. Probatur secundò, quia monstrum ex Arist. lib. 2. Phys. text. 82. & 4. de gener. animal. cap. 4. *Est effectus naturalis à sui agentis perfectione raro degenerans; sed Deus vult, & causat, ut talis effectus naturalis à sui agentis perfectione degeneret, & ut hæc degeneratio sit rara; ergo &c.*

125. Dico 3. Nullus effectus est monstrum respectu Dei, sed solius agentis creati. Probatur, quia ex proximè appositâ definitione monstri, nullus effectus naturalis potest degenerare à perfectione Dei, prout est agens talis effectus; siquidem semper, & necessariò adequatur illius propriæ ideæ, & volitioni producendi illum, consentiæque ad pulchritudinem universi, quam Deus intendit: ergo &c. Confirmatur ex supra dictis pro effectu casuali, & fortuito.

126. Difficultas 4. Utrùm aliquis effectus sit contingens respectu Providentiæ divinæ? Negativè. Ita D. Thom. 1. p. q. 103. art. 7. & in 1. sent. dist. 43. q. 2. art. 1. ad 4. Durand. in 1. dist. 39. q. 3. num. 11. Albert. 1. p. q. 79. memb. 2. art. 1. Alexand. 1. p. q. 23. memb. 3. art. 4. ad 3. Caiet. Ferrar. lib. 1. contr. gent. cap. 67. col. 7. Bannez. 1. p. q. 14. art. 13. dub. ult. P. Molina 1. p. q. 14. art. 13. d. 10. P. Soar. in Met. d. 30. sect. 16. n. 43. quos citat, & sequitur P. Ruiz. 1. p. d. 1. sect. 9. à num. 12. Probatur 1. ex dictis de effectibus casualibus, licet enim multa contingant non sint casualia, quia intenduntur ab operante, ut intenditur victoria ab Imperatore, & lucrum à Mercatore, omne tamen contingens participat illam imperfectionem casus; sed hoc est præter scientiam certam, & intentionem infallibilis efficacæ, ejusque gubernationem; ergo nullus effectus est contingens respectu Dei.

127. Probatur secundò autoritate D. Thom. cit. *Dicuntur, ait, aliqui effectus contingentes per comparationem ad proximas causas, qua in suis effectibus deficere possunt, non propter hoc, quod aliquid fieri possit extra totum ordinem gubernationis Divinæ, quia hoc ipsum quod aliquid contingit præter ordinem causæ proximæ, est ex aliqua causa subiecta gubernationi Divinæ; ergo &c.*

128. Probatur tertio ratione, quia quidquid est contingens est futurum, & non præsens; siquidem contingentia solum sunt contingentia, quamdiu sunt futura: nam præterita jam necessariò existerunt; præsentia autem supposito quod sint præsentia, etiam necessariò sunt; sed respectu provi-

dentia divinæ nihil est futurum, sed omnia sunt præsentia; ergo respectu illius nihil est contingens.

Probatur quarto, quia nihil dicitur contingens respectu illius, ex quo necessariò infertur, ita ut illo existente, non possit non existere: sed ex divina Providentiâ necessariò infertur quilibet effectus contingens, ita ut existente providentiâ illius, non possit non existere ipse effectus; ergo nullus effectus est contingens respectu Providentiæ divinæ. Confirmatur, quia licet aliquid possit contingenter evenire respectu operantis ex intentione incerta, & fallibilis efficacæ, qualis est causa creata, non ita evenire potest respectu operantis ex intentione certa, & infallibilis efficacæ, qualis est causa Increata, nempe Deus; ergo &c.

SECTIO VII.

Virum mala cadant sub Providentiâ Divinam?

DVERTES primò quaestionem posse procedere, aut de malo culpæ, aut de malo poenæ; hic de malo culpæ, infra autem de malo poenæ dicendum. Secundo, malum culpæ, aut posse sumi formaliter, prout est malum culpabile, sive peccatum, & offensâ Dei: aut materialiter pro ipsis actionibus materialibus peccatorum, de quibus in præsentî sectione: Sit igitur.

Difficultas 1. Utrùm quodlibet peccatum, etiam formaliter sumptum sub ratione peccati, & mali culpabilis, ac offensæ Dei, cadat sub Providentiâ Divinam? Affirmativè. Ita D. Thom. 1. q. 9. art. 2. ad 5. & ad 2. & in 1. dist. 39. q. 2. art. 2. Et de Verit. q. 5. art. 4. Carthus. in 1. dist. 39. q. 2. col. 3. Durand. in 1. dist. 39. q. 3. art. 2. num. 10. Richard. in 1. dist. 39. art. 2. Argentini. ibid. art. 4. Aureol. in 1. dist. 40. art. 3. Ferrar. contr. gent. lib. 3. cap. 71. Caiet. hic art. 2. Alensis 1. p. q. 36. memb. 4. art. 1. P. Molin. 1. p. q. 22. art. 2. P. Vâsq. 1. p. q. 22. a. 2. in comment. P. Soar. lib. 3. de Attrib. cap. 10. n. 8. P. Tanner. 1. p. d. 3. q. 1. dub. 2. n. 10. P. Ruiz. 1. p. d. 2. sect. 1. n. 3. P. Praposit. 1. p. q. 22. art. 2. n. 8. P. Granad. 1. p. tract. 2. d. 1. n. 6. P. Compton. tom. 1. d. 37. sect. 3. n. 3. & alii.

Probatur primò ex Sacris Litteris 2. Reg. 16. *Dominus præcepit Semei ut malediceret David.* Et cap. 24. *Addidit furor Domini in asci contra Israël, commovitq. David in eis, dicentem; vade, numera Israël.* Et 3. Reg. 22. *Decipies, & prævalebis, vade, & fac ita.* Et Isai. 13. *Ecce ego suscitabo contra vos Medos, Et Habacuc. 1. Suscitabo Chaldeos gentem amar am.* Et plal. 43. *Declinasti semitas nostras à via tua.* Et Isai. 63. *Quare errare nos fecisti de viis tuis, indurasti cor nostrum, ne timeamus te?* Et Rom. 9. *An non habet potestatem signulus facere aliud vas in honorem, aliud in contumeliam?* Et Thessalon. 2. *Mittet eis Deus operationem erroris, ut credant mendacio.* Et Act. 2. *Hinc desinito consilio, & præscientiâ Dei traditum per manus iniquorum affligentes, interemistis.* Et cap. 4. *Conveniunt verè in civitate ista adversus Sanctum puerum tuum? E SUM, quem unxisti, Herodes, & Pilatus cum gentibus, & populis Israël, facere, qua manus tua, & consilium tuum decreverunt fieri; sed ex his, & similibus locis satis clarè colligitur, hominum peccata referri ad divinum consilium, decretum, intentionem, causalitatem, imperium, impulsam, & motionem; ergo cum certissimum sit, Deum non esse peccatorum auctorem, dicendum*

dicendum est in prædictis locis solam eorum permissionem, & ordinationem ad meliora bona ex Providentia divina significari; ac proinde peccata etiam formaliter sumpta cadere sub Providentiam divinam.

133. Probatur secundò ex Sanctis Patribus D. Dionysii, de divin. nomin. cap. 4. *Quin etiam is, qui mali evaserunt, ad eorum vel privatum, vel communem usum providentia benignè utitur.* Et D. Clem. Alex. lib. 4. *Stromat. Non prohibere eos, qui afflictiones exercent, persuasum habere convenit, & ad bonum uti audacibus captis adversariorum.* Et lib. 1. *Stromat. Maximum esse Divinæ Providentiæ argumentum, non sinere, ut vitium inconducibile maneat, & inutile.* Et D. Cyril. Hierosol. *Catech. 8. O sapientissimam Providentiæ, quæ malum etiam propositum in salutis occasionem convertit!* Et D. Basil. hom. 9. *Providentissimus rerum humanarum dispensator Deus utitur ad nostram exercitationem malignitatis demonis, quemadmodum Medicus viperæ veneno.* Et D. Damascen. lib. 2. *Fidei cap. 29. Providentiæ hæc quidem secundum acceptationem, hæc autem secundum permissionem. Secundum acceptationem sunt, quæ sine contraverſia bona sunt. Mala autem dicit permitti.* Et Origen. hom. 3. in Gen. *Multa sine Dei voluntate geruntur, nihil sine providentia.* Et D. Aug. in psal. 7. ad illud: *Et in eo paravit vasa mortis.* Propterea, ait, *Divina Providentiæ etiam ista dispositio tribuenda est; Non quia ipsa peccatores facit, sed quia ipsa ordinat, cum peccaverint.* Et sic etiam in psal. 9. & lib. de Prædest. Sanctor. cap. 16. Et lib. de Agone cap. 7. & lib. 3. de Trinit. cap. 4. & in Enchirid. cap. 100. & 107. & sæpè alibi. Et D. Greg. lib. 33. cap. 13. aliis 18. & 19. *Secreto ergo dispensationis ordine, unde scire permittitur iniquitas diaboli, inde pie perspicitur benignitas Dei; sed ex his locis Sanctorum Patrum satis constat, peccata cadere sub Providentiæ divinam; ergo &c.*

134. Probatur tertio ab exemplis: Primò, quia Deus præscivit ex Angelis, & hominibus multos esse damnandos; & tamen eos produxit. Secundò, quia præscivit ab usum libertatis futurum in peccatis; & tamen voluit libertatem hominis conservare; præceptum Adamo imponere, demonis tentationem, & Adami transgressionem permittit. Tertio, quia Judam in Apostolum, & Saulem in Regem elegit; & tamen sciebat hinc habituros occasionem peccandi. Quarto, quia præcognovit idolatriam, & gravissima peccata, quæ forent committenda; & tamen distulit Incarnationis remedium. Quintò Deus permittit peccata; non autem sic permitteret, nisi ex eis disponderet colligere majora bona. Sextò, quia ex peccatis Reprobatorum plarimas Deus utilitates colligit in prædestinatis: & tamen in his ex eorum peccatis colligit majorem compunctionem, humilitatem, gratitudinem, aliasque virtutes. Septimò, quia ex providentia fit, ut unum peccatum sit poena alterius, imò & sui ipsius: & quod ex permissione peccati mundus sit simpliciter perfectior, quàm esset, si nulla permitterentur peccata, ut infra dicemus; ergo &c.

135. Difficultas 2. Utrum ex præcedentibus testimoniis colligatur quod peccatum sub ratione formali peccati cadat sub Divinam providentiæ? Affirmativè. Probatur primò, quia nomina *malitia, peccati, & similia*, quoties per aliquid additum non limitantur ad rationem materiale, significant rationem formalem; sed Sancti Patres, & Scholastici locis citatis, non solum non limitant, sed evidenter exprimunt bonos effectus, quos Deus colligit ex ipsa formali ratione peccati, qua-

lis est poenitentia, sui displicentia, humilitas, timor, & similes, qui essentialiter respiciunt peccata sub ratione formali; ergo &c.

136. Probatur secundò, quia martyrium essentialiter supponit peccatum tyranni, ut Deo, & religioni injuriosum: zelus, & justitia punitiva prælatorum malum culpæ, & offensæ Dei: & timor filialis, quem prædestinati majorem concipiunt ex ruinis reprobatorum etiam supponit essentialiter eorum peccata ut sunt offensæ Dei; ergo &c. Tertio, quia Sancti Patres loquuntur de peccatis, prout fiunt contra voluntatem Dei, & convertuntur, ut serviant divinæ voluntati; sed sunt contra voluntatem Dei, prout sunt peccata formaliter; ergo &c.

137. Difficultas 3. Utrum peccata sint à Deo provisa? Negant Aureol. in 1. dist. 40. art. 2. *P. Vasq. 1. p. q. 22. art. 2. n. 27. P. Præposit. 1. p. q. 22. art. 2. num. 9.* quatenus dicunt vocem illam *provisa* denotare, peccata esse effectus divinæ Providentiæ. At tamen *P. Ruiz. 1. p. d. 2. sect. 2. n. 3.* etiam si dicat melius esse hanc, & similes voces evitare, quatenus vulgari modo loquendi sonant causalitatem, ut fiant, non dubitat posse usurpari apud doctos. Probat, quia peccata eo modo, quo subjiciuntur providentiæ Divinæ, sunt ejus objecta, circa quæ versatur; sed quodlibet objectum potest denominari ab actu intellectus, & voluntatis, qui circa illud versatur; ergo &c. Confirmatur, quia peccata ex eo, quod sint objecta præscientiæ, & ordinationis divinæ, denominantur præscita, & ordinata; ergo etiam poterunt denominari provisa, quatenus sunt objecta providentiæ.

138. Difficultas 4. Qualiter Providentiæ divinæ attingat peccatorum malitiam, & se ipsam ab immunditia contineat? Cum Providentiæ divinæ, prout supra diximus, contineat varios actus intellectus, & voluntatis, de singulis sigillatim dicere oportebit.

139. Dico 1. Scientia speculativa, quæ continetur in Providentiæ divinæ, versatur circa peccata, penetrans in illis quidquid est cognoscibile, tam quoad veritates necessarias, quæ pertinent ad Scientiam Simplicis Intelligentiæ, quàm quoad veritates contingentes, quæ pertinent ad Scientiam visionis. Probatur primò ex sacris litteris Gen. 6. *Videns Deus, quod multa malitia hominum esset in terra.* Et psal. 68. *Deus, tu scis insipientiam meam, & peccata mea à te non sunt abscondita.* Et psal. 138. *Vide si via iniquitatis in me est.* Job. 11. *Ipsè novit hominum vanitatem, & videns impietatem nonne considerat?* Et Prov. 15. *In omni loco oculi Domini contemplantur bonos, & malos.* Et Ecclesiast. 23. *Delictorum meorum non recordabitur.* Et Amos 3. *Cognovi multa scelera vestra.*

140. Probatur secundò ex Sanctis Patribus D. Aug. lib. de Prædest. Sanctor. cap. 10. *Prædestinatione Deus ea præscit, quæ fuerat ipse factururus. Undè dictum est: Fecit, quæ futura sunt. Præscire autem potens est etiam, quæ ipse non facit, sicut quæcumque peccata.* Et D. Fulgent. lib. 1. ad Monim. cap. 24. *Deus omnia hominum opera, sive bona, sive mala præscivit, quia cum latere nihil potuit.* Et infra: *Præscivit enim voluntates hominum bonas, & malas; prædestinavit autem non malas, sed solas bonas.* Idem dicunt D. Hieron. in Isai. cap. 29. D. Greg. lib. 25. *Moral. cap. 3. & alii.*

141. Probatur tertio rationibus: Prima, quia cognoscere quamlibet veritatem est perfectio simpliciter simplex, ejusque ignorantia foret imperfectio; sed si Deus non cognosceret peccata, non cognosceret multas veritates, quæ de illis affirmantur, tam necessariæ, quàm contingentes, cujusmodi sunt:

sunt: Peccatum est contrarationem: Offendit Deum: est detestabile: dignum poenâ: hoc, aut illud de facto committitur: per poenitentiam deletur; puniunt, & similes; ergo &c.

142. Secunda, quia si Deus non cognosceret peccata, impossibiles forent plurimae partes providentiae divinae; neque enim posset Deus suos à peccatis praeservare, nec lapsis medelam adhibere, nec poenitentibus condonare, nec peccata permittere, nec judicare, nec punire; sed hæc non sunt dicenda; ergo &c.

143. Tertia, quia si Deus, prout sic non cognosceret peccata, non comprehenderet liberum arbitrium creatum; siquidem cognoscens quid posset efficere, non cognosceret in quo posset deficere, quod est peccare; sed hoc non est dicendum; ergo &c. Confirmatur primò, quia nisi peccata cognosceret, non solum non comprehenderet, sed neque imperfectè cognosceret nostram intellectionem, qua peccata concipimus. Secundò, quia nisi cognosceret vitium oppositum, tyranni malitiam, & peccatum, non cognosceret quàm honesta sit virtus, neque virtutem martyrii, & poenitentiae, quæ quidditative respiciunt peccata; sed hæc non sunt dicenda; ergo &c.

144. Dico 2. Scientia Dei practica diversis modis se habet circa malitiam peccatorum: Primò dicitur Deum non posse esse causam, & authorem illorum. Secundò quomodo possit concurrere ad eorum actiones materiales, quin ad eas determinet, sed integram relinquat voluntatem, ut ab illis possit se continere. Tertiò quomodo, & propter quos fines sit permitenda malitia ex illis actionibus necessariò consequens. Quartò quæ bona, & quomodo possint ex peccatis elici. Quintò quomodo peccatorum inordinatio revocari possit ad ordinem per supplicium, aut poenitentiam. Sextò quomodo voluntas creata possit peccatum committere; ex quibus constat, peccata esse materiam circa quam operatur providentia, illam tamen materiam non operari.

145. Dico 3. Peccatorum odium directè pertinet ad providentiam Dei, non minùs, quàm amor virtutum. Probatur primò, quia in voluntate creata, supposito amore boni contrarii, necessariò sequitur odium mali; ergo etiam in actu simplicissimo voluntatis divinae ex formalitate, quâ constituitur amor divinae Bonitatis, aut cujusvis honestatis creatæ, necessariò secundum rationem sequetur formalitas alia, quâ constituitur odium peccati. Confirmatur ex illo psal. 44. *Dilexisti iustitiam, & odisti iniquitatem.* Et Isai. 61. *Ego Dominus diligens iudicium, & odio habens rapinam in holocausto;* ergo &c.

146. Probatur secundò, quia *odisse* est velle, ut non sint ea, quæ odio prosequimur, ut definit Arist. lib. 2. *Rhetor. cap. 4.* sed Deus vult, ut non sint peccata, neque peccatores, ut peccatores sunt, juxta illud psal. 103. *Deficiant peccatores à terra, & iniqui, ita ut non sint.* Et psal. 5. *Odisti omnes, qui operantur iniquitatem, perdes omnes, qui loquuntur mendacium;* ergo &c.

147. Dico 4. Positiva volitio ordinandi peccata continetur in quidditate Providentiae divinae circa illa. Probatur ex supra dictis à n. 139. quibus autem modis ordinari possit peccatum exposuit D. Bonav. in 1. dist. 46. q. 3. art. 1. dicens, peccatum non posse ordinari, quasi res susceptiva ordinis intrinseci, cum sit essentialiter inordinatio; posse tamen ordinari per extrinsecam sibi dispositionem, per quam destinatur, ut sit medium, aut dispositio ad

bonos effectus, quorum nonnulli supponunt essentialiter peccatum, prout supra diximus. Præcipua tamen peccatorum ordinatio fit, aut per poenitentiam, quâ destruuntur, aut per supplicium, quo illis redditur debitum, & in sua sede collocantur. Utrum autem Providentia divina possit velle peccata: aut velle ut sint, vel fiant? Jam dicimus: Sit igitur.

SECTIO VIII.

Quid dicendum de volitione Providentiae Divinae circa peccata?

DIFFICULTAS I. Utrum Providentia Divina possit velle peccatum? Dico 1. Deus non potest peccare. Est de fide. Probatur primò ex Deuter. 32. *Deus fidelis, & absque ulla iniquitate.* Et psal. 144. *Sanctus in omnibus operibus suis.* Et 1. Joan. 3. *Peccatum in eo non est.* Et Rom. 3. *Nunquid iniquus est Deus?* absit. Et Rom. 9. *Nunquid iniquitas apud Deum?* absit. Et sæpe alibi.

Probatur secundò ratione, quia Deus est bonum incommutabile, & simpliciter necessarium; sed tale non esset, si posset peccare, posset enim fieri malus, & mutari; ergo &c. Confirmatur, quia peccatum est summum malum; ergo summè repugnat summo Bono.

Probatur tertio, quia ex illo 1. Joan. 3. ibi: *Qui natus est ex Deo, peccatum non facit, quoniam semen illius in eo manet, & non potest peccare, quoniam ex Deo natus est:* colligunt Doctores cum D. August. lib. 2. de peccator. merit. cap. 7. & lib. 1. de grat. Christi. cap. 21. neminem, ut ex charitate operatur, posse mortaliter, aut venialiter peccare; sed Deus est ipsa divinitas, & charitas per essentiam; ergo habet essentialiter repugnantiam cum peccato. Confirmatur primò, quia Deus est prima, & summa regula; sed ab hac deficeret, si posset peccare; ergo &c. Secundò, quia foret infelix, & poenâ dignus; ergo &c.

Dico 2. Deus non potest velle peccatum, neque per se, neque per accidens. Probatur primò Exod. 23. *Aversor impium:* id est in quantum impium, psal. 5. *Non Deus volens iniquitatem tu es.* Et psal. 44. *Dilexisti iustitiam, & odisti iniquitatem.* Et Prov. 15. *Abominatio est Domino via impii.* Et Sapient. 14. *Odio sunt Deo impius, & impietas ejus.* Et Abacuc. 1. *Mundi sunt oculi tui, nè videant malum;* ergo &c.

Probatur secundò ratione, quia si Deus, sive per se, sive per accidens vellet peccatum, peccaret; siquidem ideò homo, & Angelus peccant, quia peccatum volunt, licet, per accidens ratione boni, cui peccatum conjungitur, nempe ob delectationem, propriam excellentiam, vindictam, & similia; sed Deus, ut diximus, non potest peccare; ergo &c. Confirmatur, quia quod non potest reddi honestum, non potest honestè, sed turpiter amari; atqui peccatum nulla ratione potest reddi honestum, utpotè consistens in volitione essentialiter turpi, quæ non potest fieri honesta; ergo nulla ratione potest à Deo amari honestè, sed turpiter, quod non est dicendum.

Probatur tertio, quia sicut omnis propositio negativa sumit veritatem ab affirmativa, & obiecto positivo, ita omnis impossibilitas, quæ est quoddam genus

genus negationis, sumit veritatem à necessitate, quæ est veritas positiva prærequisita ad omnem impossibilitatem; sed Deus, cum sit essentialiter ipsa bonitas, virtus, rectitudo, & ratio, necessariò amat se ipsum; ergo impossibile est, quod amet, & velit peccatum; aliter se ipsum negabit contra illud 2. Timoth. 2. *Deus fidelis permanet, negare se ipsum non potest.* Confirmatur primò, quia peccatum est aversio à Deo, ei contrarium, & quodam virtuali aff. Cui est illius destructivum, quatenus vult non esse sibi Deum, neque Deum esse sibi ultimum finem. Secundò, quia ex 1. Joan. 4. *Deus Charitas est;* peccatum autem est directè contrarium charitati; ergo Deus non potest illud velle.

154. Probatur quartò, quia nulla potentia potest ferri extra suum objectum adæquatum; aliter extra suam essentiam ferretur, illamque mutaret; sed objectum adæquatum formale voluntatis divinæ est bonum divinum, materiale autem est bonum illud, quod est ordinabile ad bonum divinum, quale non est peccatum, cum sit essentialiter inordinatio, quod autem tale est, non potest ordinari; alioqui tenebræ possent illuminari, & curvitas rectificari; ergo voluntas divina non potest ferri in peccatum.

155. Advertes hic præcedentem doctrinam intelligendam esse, non solum de peccato mortali, sed etiam de veniali; siquidem hoc etiam suo modo est contrarium Deo; quodam modo ab eo avertit; excludit honestatem, & ordinem ad Deum, & est essentialiter contra rationem.

156. Dico 3. Deus non potest odisse bonum honestum. Probatur, quia ejusdem rationis est amare malum, & odisse bonum oppositum; siquidè odium essentialiter supponit amorem oppositi; sed Deus, ut diximus, non potest velle malum; ergo neque odisse bonum. Confirmatur, quia non minus turpe est odisse bonum honestum, quam amare, & velle malum turpe; sed Deus non potest hoc velle; ergo neque illud odisse.

157. Difficultas 2. Utrum Deus velit, mala esse, aut fieri à voluntate creata? Negative. Est de fide. Ita D. Aug. in *Enchirid. cap. 101.* D. Ansel. de liber. arbit. cap. 8. D. Thom. 1. p. q. 19. art. 9. & 1. 2. q. 19. art. 10. & in 1. dist. 48. q. unica art. 2. Magist. in 1. dist. 46. Albert. 1. p. q. 40. memb. 2. tr. 10. a. 3. Alexand. 1. p. quest. 40. memb. 1. D. Bonav. a. 1. q. 2. & 3. Richard. art. 1. q. 2. & 6. Durand. dist. 47. q. 2. & alii, quos citat, & sequitur P. Ruiz d. 26. de Volunt. Dei sect. 2. à n. 12. Probatur primò, quia Deus, ut diximus, non potest velle malum culpæ; sed fieri malum culpæ est malum culpæ; siquidem omnis actio sortitur rationem ex termino; mala autem fieri sonat actionem tendentem ad mala ut ad terminum; ergo est malum culpæ; consequenterque Deus non potest velle mala fieri.

158. Probatur secundò, quia si Deus vellet fieri malum, etiam vellet ipsum malum; siquidem qui vult antecedens per se ordinatum ad consequens, quod ex illo sequitur necessariò, etiam vult ipsum consequens; fieri autem malum est antecedens per se ordinatum ad malum, quod ex illo sequitur necessariò; sed Deus, ut diximus, non potest velle malum; ergo neque fieri malum.

159. Probatur tertio, quia si Deus vellet mala fieri, etiam vellet mala eligi; siquidem mala non possunt aliter fieri, nisi libera electione; sed Deus non vult mala eligi; alioqui homo non peccaret; siquidem voluntas creata non peccat conformando se cum divina voluntate; sic autem se conformaret eli-

gendo mala, quæ Deus vellet eligi; ergo neque vult mala fieri.

Probatur quartò, quia si Deus vellet fieri mala, non rectè colligeret Patres ex eo, quod Deus prohibet mala, non velle, ut fiant, neque esse auctorem illorum; sed ita colligunt D. Epiph. *Hæres. 66.* D. Damas. *Dialog. contr. Manich. D. Cyril. Alex. lib. 3. contr. Julian. D. Amb. 1. Exameron. cap. 8. de Fulgent. lib. 1. ad Monim. & Concil. Araus. 2. can. 23. ibi: Suam voluntatem homines faciunt, non Dei, quando id agunt, quod Deo displicet; ergo &c.*

Probatur quintò, quia si Deus vellet mala fieri, posset malitiam impiorum prædestinare, & impios ad peccatum; sed hoc est impossibile, & error damnatus in *Concil. Araus. can. 25. Concil. Valent. cap. 3. & Trid. sess. 6. can. 17.* ergo &c. Confirmatur, quia Patres constanter affirmant sola bona esse à Deo prædestinata; mala autem non prædestinata, sed præscita; ergo &c.

Oppositum fuit error Theodor. Mopsvesteni, quatenus dixit, hominibus fuisse utile peccare, ideoque Deum docuisse peccatum, & concessisse hominibus peccare, quatenus illis expediebat; fuit tamen id damnatum in *Synod. gener. 2. Constantinopolitana collat. 8.* Huic similis fuit aliorum error dicentium, Deum non velle quidem mala, velle tamen mala esse & fieri, inter quos P. Ruiz cit. num. 2. adnumerat Hugon. Victor. lib. 1. de Sacram. Fidei p. 4. cap. 5. & 13. & 14. pro quibus:

Argues 1. Aut Deus vult mala fieri: aut non: si non vult fieri; ergo non fient, cum sit Omnipotens: si vult fieri; ergo, Deo volente, fiant, sine quo nihil fieri potest. Respondeo Deum neque velle mala fieri, neque non fieri, sed tantum permittere; sicque circa peccata, quæ permittit, datur in Deo volitio absoluta, & efficax permittendi; non ita tamen datur volitio positiva absoluta, & efficax, quæ terminetur ad existentiam, aut non existentiam peccatorum, sed sola volitio complacentiæ, antecedens, & inefficax de non existentia peccatorum, & voluntas signi prohibens peccata.

Argues 2. Ex D. Aug. in *Enchirid. cap. 95.* Non fit aliquid, inquit, nisi Omnipotens fieri velit, vel sinendo, ut fiat, vel ipse faciendo; ergo licet Deus non velit mala, potest tamen velle ut fiant. Respondeo Deum velle ut fiant mala sinendo, ut ait D. Aug. id est permittendo, quæ autem Deus sinit, sive permittit, non vult fieri voluntate beneplaciti, quæ sola est propriè voluntas, sed voluntate signi, quæ solum metaphoricè dicitur voluntas, sic enim apud nos permissio solet esse signum nostræ voluntatis. Ita D. Augustinum explicat D. Thom.

Argues 3. Deus vult esse omne bonum, quod est, & fieri omne bonum, quod fit; sed licet mala non sint bona, est tamen bonum mala esse, vel fieri, ut ait D. August. in *Enchirid. cap. 96.* ibi: *Quamvis ea, quæ mala sunt, in quantum mala sunt, non sint bona; tamen ut non solum sint bona, sed etiam sint mala, bonum est;* ergo Deus vult mala esse, & fieri. Respondeo negando minorem quoad secundam partem; neque enim mala esse, aut fieri est bonum, sed malum; unde D. August. solum vult, bonum esse, non solum esse bona, sed etiam permittere mala, quorum occasione illustriora reddantur, & fiant bona.

Argues 4. Deus ex peccatis colligit maxima bona, ad quæ ordinat peccata; ergo hæc sub hac ratione sunt bona, & à Deo appetibilia. Respondeo negando consequentiam; nihil enim dicitur appetibile propter bonitatem sibi per accidens

adju-

adjunctam contra suam intentionem, sed propter id, quod ei convenit per se; bona autem, quæ Deus colligit ex peccatis, non sunt fructus per se, sed per accidens nati ex ipsis peccatis; nemo enim colligit de spinis uvas, aut de tribulatio sicus. Matth. 7. nisi ob infinitam sapientiam, & potentiam colligentis.

167. Patet primò, quia præter intentionem tyranni est patientia, & corona martyris: & præter intentionem Luciferi Incarnatio, & redemptio Mundi; ergo bonus fructus sequitur præter intentionem peccantis, quatenus peccans est. Secundò, quia non sunt facienda mala, ut veniant bona; alioqui cum iniquitas nostra iustitiam Dei commendet, injustè Deus peccatores damnaret; ergo fructus, quem Deus colligit ex peccatis, non excusat eorum turpitudinem, & malitiam; consequenterque ob ipsum fructum non redduntur appetibilia.

168. Argues 5. Deus vult totius Universi perfectionem, cum universale bonum sit divinius; sed peccatum esse confert ad Universi perfectionem, ut infra dicemus, & significat D. Dionys. de Divin. Nomin. cap. 3. Erit, ait, malum ad omnes: id est ad omnium perfectionem: idemque probat D. Aug. in Enchirid. cap. 10. & 11. ergo &c. Respondeo peccatum non conferre ad perfectionem Universi per se, sed tantum per accidens ob extrinsecam Dei Providentiam directè contrariam malitiæ peccati. Undè D. Dionys. potius negat malum conferre ad Universi perfectionem, quatenus illud deducit quasi inconveniens ex quodam errore, supponitque mala non conferre ad Universi perfectionem, ut notat D. Thom.

169. Argues 6. Nullus potest velle efficaciter finem, quin etiam efficaciter velit ea, quæ necessariò prærequiruntur ad talem finem, aut prævideat fore efficaciter volita per alienam voluntatem; sed Deus vult efficaciter poenitentiam, gloriam Martyrum, Doctorem, & Virginum; ergo non potest sic velle, quin etiam efficaciter velit peccata, crudelitatem tyrannorum, perfidiam hæreticorum, & tentationes hominum impudicorum; consequenterque velit esse peccata, quæ sunt media ad illos fines, quos efficaciter vult. Respondeo negando majorem: potest enim quis velle efficaciter finem, quin sic velit, quæ ad illum necessariò prærequiruntur, aut ea prævideat absolute futura; dummodo per Scientiam Conditionatam certò præsciat, ut Deus præscit, quod si tales voluntates constituantur in talibus circumstantiis, eligerent ea, quæ prærequiruntur ad talem finem.

170. Patet, quia Sacerdos potest velle efficaciter absolutiones conferre, & eo fine jurisdictionem accipere, licet implicet contradictionem absolutio, nisi supposito peccato, quia certò præscit, si Mundus perseveret sub eodem Providentiæ genere, committenda fore peccata; ergo multò facilius, & certius poterit Deus prædestinare patientiam Martyris (idem dicendum de aliis, de quibus in argumento,) antequam videat crudelitatem tyranni absolute futuram, quatenus certissimè Scientià conditionalium novit fore, ut si tyranno tribuat regnum, & potentiam, eis abuturum ad insolentiam, & crudelitatem contra fideles, in quo Deus non intendit, sed tantum permittit peccata tyranni. De hoc tamen latius infra.

171. Argues 7. Licet qui vult finem, non debeat necessariò velle media requisita ad ipsum finem; non tamen potest negari, quicumque vult finem, posse saltem liberè velle media simpliciter ad finem requisita; ergo &c. Respondeo quicumque vult

finem, posse etiam liberè velle media simpliciter requisita, dummodo talia sint ab intrinseco; aut saltem ex se non sint ordinata ad contrarium finem: at verò peccata, cum non sint ab intrinseco media ad fines bonos à Deo intentos, imò ex natura sua ordinentur ad contrarios, & solum ob extrinsecam ordinationem infinitæ sapientiæ possint ad bonos fines deservire, idè non possunt à Deo amari, licet ab eo ametur finis.

Argues 8. Quæ per se ordinantur ad aliquem finem, ab eo sumunt honestatem, & amabilitatem; sed peccata fieri à voluntate creata est medium per se requisitum ad bonos fines à Deo intentos; sic enim Reprobatio, & poenitentia Magdalene sunt fines intenti à Deo, ad quos tamen peccata sunt media per se requisita, utpotè quæ essentialiter respiciunt, cum non possint dari Reprobatio, & poenitentia, nisi præsuppositis peccatis; ergo &c.

Respondeo negando minorem: neque enim peccata sunt media per se, sed tantum per accidens ad ullum finem honestum, ut patet ex dictis, & ulterius ostendimus, nam ut medium sit per se ordinatum ad finem, non sufficit essentialis ordo, quem finis habet ad medium, ratione cuius non potest esse sine illo, sed requiritur ordo medii ad finem, ita ut medium ex natura sua ad illum, & non ad contrarium dirigatur: non autem sic diriguntur peccata ad poenitentiam, imò contra illam, per quam destruuntur; neque ad ostendendam glorificationem Contributorum Dei per reprobationem, imò ex se destinantur contra Dei gloriam; ideoque non sunt media per se requisita ad eos fines à Deo intentos.

SECTIO IX.

Utrum Deus possit dici author, aut causa peccati in aliquo genere
Causa?

Dico 1. Deus non est author, neque causa peccati, neque id potest cadere in Bonitatem divinam. Est de fide. Probatur 1. ex Scriptura Hierem. 2. Ego replantavi vineam electam omne semen verum: quomodo conversa es mihi in pravam? Et Matth. 13. Nonne bonum semen seminasti in agro tuo? Undè ergo habet zizaniam? Inimicus homo hoc fecit. Et Jacob. 3. Non est ista sapientia de sursum descendens. Et 1. Joan. 2. Concupiscentia carnis, concupiscentia oculorum, & superbia vitæ, non ex Patre, sed ex Mundo est. Confirmatur, quia sic definitum fuit à Concil. Trid. sess. 6. can. 5. ibi: Si quis dixerit, non esse in potestate hominis vias suas malas facere; sed mala opera, ita ut bona, Deum operari, non permittit solum, sed propriè, & per se, adeò ut sit proprium ejus opus, non minus proditio Jude, quam vocatio Pauli: anathema sit.

Probatur secundò ratione, quia Deus ex-suppositione quod liberè operatur, cum necessariò operetur ex honesto amore sui, necessariò operatur bonè, & justè; idè enim Scriptura dicit omnes vias Domini esse rectas & justas; sed peccatum neque est bonum, neque justum; ergo &c. Confirmatur primò, quia ex D. Ansel. in Prolog. cap. 10. Deus est justus, quia facit, quod decet summè bonum; sed peccatum non decet, imò de-decet summè bonum; ergo &c. Secundò, quia quidquid Deus facit, est bonum, juxta illud Gen. 1. Vidit

Vidit Deus cuncta, quæ fecit, & erant valde bona: & nihil odio habet eorum, quæ fecit, juxta illud Sapient. 11. Nihil odisti eorum, quæ fecisti; sed peccatum est malum; & illud Deus odio habet, ut supra diximus; ergo non est illius author. Tertiò, quia cum Deus non agat, nisi per Intellectum, & voluntatem, nullius potest esse author, & causa, nisi volendo; sed Deus non potest velle peccatum, ut supra diximus; ergo &c.

176. Dico 2. Deus non potest cogere ad peccandum. Probatur primò ex verbis Trid. cit. Secundò ex illo Ecclesiast. 15. *Ne dicas, ille me implavit, non enim necessarij sunt ei homines impij: Et ex alijs locis proximè citatis. Tertiò, quia si Deus cogeret ad peccandum, esset author, & causa peccati, vellet ipsum peccatum, imò potius ipse, quàm homo peccaret; siquidem ad peccandum requiruntur libertas; hæc autem opponitur coactioni; ergo &c.*

177. Difficultas 1. Utrum Deus sit causa physica peccati? Negativè. Probatur 1. ex proximè dictis. Secundò, quia causa physica absolute est causa; sed Scriptura, Concil. & Sancti Patres simpliciter, & absolute docent, impossibile esse, Deum esse causam peccati; ergo &c. Confirmatur primò, quia omnis causa physica est propriè, per se, & directè causa sui effectus; sed Deo repugnat esse propriè, & per se causam peccati, ut patet ex Trid. proximè cit. ergo &c. Tertiò, quia ex errore Manichæorum, & Priscilianistarum non inferebatur, Deum esse causam moralem, sed physicam peccati, quatenus secundum illos agebat Deus ex necessitate; & tamen illam causalitatem recusant Patres ut repugnantem divinæ Bonitati; ergo &c. Quartò, quia causalitas moralis, cum non sit realis, sed secundum rationem, non est tam propria, atque est physica; sed illa repugnat Deo, ut statim dicemus; ergo etiam ista.

178. Difficultas 2. Utrum Deus possit esse causa Moralis peccati. Cum varia sint Moralis causæ generæ, oportet breviter per singula discurre. Undè. Dico 1. Deus non potest præcipere peccatum, neque licentiam, aut dispensationem peccandi concedere. Probatur primò ex illo Ecclesiast. 15. *Nemini mandavit impiè agere, & nemini dedit spatium peccandi, id est licentiam. Et Hierem. 19. Edificaverunt excelsa Baalim, quæ non præcepti, neque locutus sum, neque ascenderunt in cor meum; ergo &c.*

179. Probatur secundò ratione, quia qui præcipit, directè inducit ad id, quod præcipit; & qui præbet licentiam, aut dispensationem ad aliquid, illud approbat ut licitum; sed Deus non potest, neque inducere, neque approbare peccatum; ergo &c. Confirmatur, quia peccatū, quod à Deo sic fuisset præceptum, aut approbatum, non esset dignum poenæ; siquidem injustè Deus puniret, quod præcipit, aut approbat; sed hoc non est dicendum; ergo neque illud, ex quo sequitur.

180. Dico 2. Deus non potest consulere peccatum. Probatur, quia id repugnat illius Bonitati, & Sapientiæ, ut patet ex illo Itai. 30. *Va filij desertores, dicit Dominus, ut faceretis consilium, & non ex me. Et Osee 8. Ipsi regnaverunt, & non ex me; principes extiterunt, & non cognovi: nempe scientiâ consulenti, & approbanti; ergo &c.*

181. Dico 3. Deus non potest adhortari, suadere, sive inducere ad peccatum. Probatur primò, quia id esset peccatum consulere; sed id repugnat Deo, ut diximus; ergo &c. Secundò, quia tunc Deus diceretur causa, & author peccati; sicut talis simpliciter dicitur diabolus ex eo solùm quod consilio,

Tom. I.

& exhortatione induxerit Adamum ad peccatum; sed id repugnat Deo, ut diximus; ergo &c.

Dico 4. Deus non docet peccare, neque potest id docere. Probatur, quia in Scriptura frequenter qui docet dicitur pater, & filius qui docetur; sed si Deus doceret peccare, diceretur pater peccati, qui autem peccaret, peccaret ut filius Dei, contra illud 1. Joan. 3. *In hoc manifesti sunt filij Dei, & filij diaboli. Et illud Joan. 8. Vos ex patre diabolo estis. Et infra: Qui ex Deo est verba Dei audit, propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis; ergo &c.*

Dico 5. Deus non est, neque fuit inventor peccati. Probatur, quia inventor est, quia primus docuit artem aliquam, illæque dicitur pater juxta illud Gen. 4. *Pater habitantium in tentoriis. Et infra: Pater canentium citharæ; sed Deus non potest dici pater peccati, ut diximus, sed solus dæmon juxta illud Joan. 8. Mendax est, & pater ejus; ergo solus dæmon, & non Deus est inventor peccati.*

Dico 6. Deus non tentat. Probatur ex illo Jacob 1. *Deus neminem tentat, id est tentatione noxia seductionis, maxime autem utili probationis, ut exponit D. August. de bono perseverant. cap. 6. & S. Thom. ad locum Jacob. cit. ergo &c.*

Dico 7. Deus non instigat, nec movet ad peccandum; Non allicit, non invitat, non suggerit cogitationes, nec inspirat, ut peccemus. Probatur, quia hæc sunt propria tentationis, ideoque propria diaboli, ut ait D. Cyprian. lib. 4. epist. 2. *ad Anton. col. 2. & Terrul. lib. de anim. ergo &c.*

Dico 8. Deus non præmoveret, nec præoperatur, nec prævenit, nec excitat, nec incitat, nec vocat, nec inclinatur, nec impellit ad peccandum Probatur 1. quia hujusmodi genera causalitatis moralis admixtam habere solent causalitatem physicam; sed Deo, ut diximus, repugnat causalitas physica peccati; ergo etiam moralis prout sic. Secundò, quia Sancti Patres requirunt Dei motionem præmoverentem, præoperantem, prævenientem, & excitantem tanquam specialem, & propriam bonorum operum; ergo &c. Tertiò ex illo 1. Thess. 4. *Non enim vocavit nos Deus in immunditiam, sed in sanctificationem. Et ad Gal. 5. Persuasio hæc non est ex eo, qui vocat nos. Et D. Prosper. ad 10. object. Vincent. Neque cupiditates peccantium; ait, prædestinatio Dei, aut excitavit, aut suavit, aut impulit; ergo &c.*

Dico 9. Voluntas creata non præparatur à Deo ad peccandum, non agitur, nec Deus facit, ut peccemus, nec operatur in nobis velle, & perficere, nec procurat, nec tradit, nec dat, ut peccemus, nec discernit peccatores causando eorum discrimen à Sanctis; nec inchoat, nec præbet initium peccati. Probatur, quia hæc omnia causalitatis genera tribuuntur ut propria solis pietatis operibus ab Scriptura, & Sanctis Patribus; ergo &c. Advertes hic omnia supra dicta intelligenda esse, non solùm de peccato mortali, sed etiam de quolibet veniali, in quo etiam datur eadem repugnancia contra divinam Bonitatem, & Sapientiam.

Difficultas 3. Utrum Deus, saltem secundum quid velit peccatum? Conclusio 1. Deus ex suppositione, quod sit peccatum, vult, ut ei conveniat tota essentia peccati, & ejus passionis. Probatur, quia in his non complacet Deus simpliciter, sed ex suppositione; sic autem complacere, licet videatur esse quodammodo complacentia in peccato, est potius ipsamet peccati displicentia; ergo &c.

Hinc colliges primò, Deo placere, quod peccatum eo ipso, quod sit contra Deum, sit etiam

Y

contra

contra rationem, detestabile, & abominabile, eique convenient omnia prædicata essentialia, & passiones peccati, cum omnia sint in illius dedecus, & detestationem, & in laudem summi boni, quod est Deus. Secundò placere etiam Deo, quod peccatum à nulla voluntate possit amari, nisi per accidens propter bonum, cui conjungitur. Tertio, quod peccatum non possit fieri, nisi Deo præbente concursum generalem, & positivè volente permittere, & ordinante ad majorem suam gloriam. Quarto, quod non procedat à voluntate creata in quantum voluntas est à Deo, sed in quantum est ex nihilo. Probatur, quia hæc omnia maximè commendant bonum, cujus tanta est dignitas, ut bono indigeat etiam malum; ergo peccata sub his rationibus possunt esse, & sunt objecta complacentiæ divinæ, non absolutè, sed conditionaliter, & ex suppositione.

190. Conclusio 2. Deus sibi complacet in eo, quod malitia peccati sit pœna sui ipsius, & alterius peccati, sicque absolutè hæc concedi potest: *Deus vult, ut unum peccatum sit pœna alterius, & sui ipsius.* Non tamen absolutè potest concedi hæc: *Deus vult peccatum in quantum est pœna alterius.* Ita P. Ruiz de Volunt. Dei d. 26. sect. 5. num. 4. siquidem hæc sonat, Deum voluisse peccatum propter eum finem, ut esset pœna peccati; Deus autem hoc fine non vult peccatum, sed tantum vult illud permittere, intendens, ut pœna sit peccati; sic etiam communiter rejicitur illa: *Deus est causa peccati, ut est pœna alterius peccati.*

191. Quæres tamen hic: Utrùm hæc: *Deus peccatum vult*: logicè sit vera, quavis logicè falsa sit hæc: *Deus vult peccatum*? Affirmant aliqui, quatenus terminus appellans anteponitur, aut postponitur; sic enim Gabr. in 2. dist. 37. q. unica, art. 3. dub. 1. dicit veram esse hanc: *Deus peccatum facit*: licet falsa sit hæc: *Deus facit peccatum.* Negat tamen P. Ruiz proximè num. 7. Probat primò, quia licet id locum habeat quando anteponitur, aut postponitur terminus appellans, ut appellet supra materiale significatum termini appellati; non ita tamen, quando appellat supra formale, cujusmodi est prædicatum: *velle peccatum*; sive anteponatur, sive postponatur; Deus autem non potest velle formale peccatum. Secundò, quia dato, quod ex communi usu in hac: *Deus peccatum vult*: appelletur supra materiale peccati, adhuc talis propositio est falsa; falsò enim supponitur, Deum velle materiale actionem peccati, nisi secundum rationem communem actionis, quam Deus vult, ubicunque reperitur, prout jam dicimus, & infra etiam dicemus, cum egerimus de prædefinitionibus divinis.

SECTIO X.

Quomodo materiales actiones peccatorum subjiciantur Divinæ Providentiæ?

192. DVERTENDUM est, primò, modum, quo Providentia divina gubernat actiones materiales peccatorum, esse medium inter gubernationem aliarum creaturarum, & gubernationem malitiæ, sive formalis rationis peccati; siquidem cum utrâque in aliquo habet convenientiam. Secundò, præscientiam actionum materialium, sive sub esse possibilitatis, sive existentis, & veritatis contingentis, tam

absolutæ, quam conditionatæ futuritionis, convenire cum omnibus; siquidem nihil est, sive bonum, sive malum; positivum, aut negativum; necessarium, aut contingens, quod Scientiam divinam effugiat; alioqui non esset comprehensiva, si aliquid daretur cognoscibile, quod illa non cognosceret. Tertio, Volitionem divinam, quæ constat Providentia divina, ut diximus, quoad aliqua magis convenire cum modo providendi aliis creaturis simpliciter bonis; quoad aliqua tamen similiorem esse modo providendi, & gubernandi rationem formalem, sive malitiam peccati. Hoc posito.

Quæres 1. In quo conveniat Providentia actionum materialium peccatorum cum modo providendi cæteris creaturis simpliciter bonis? Primò convenit in eo, quod Providentia per se postulat offerre concursum paratum ad omnem actionem liberam, non excipiendo actiones materiales peccatorum, quem concursum Deus offert, suppositâ præscientiâ, quâ certissimè prænovit, quanam actiones, illo dato, forent eliciendæ, & positivè intendens concurrere ad omnem actionem, quæ actio est.

Secundò cõvenit in eo, quod Providentia divina per se postulat actualiter concurrere ad eas actiones ex suppositione, quod voluntas creata ad illas se determinet. Tertio in eo, quod voluntas creata, utpotè causa secunda, exigat per se concursum Causæ Primæ, sine quo non potest operari, quod est, materiale actionem peccati, sicut & alias, esse per se subjectam concursui Providentiæ divinæ, & ab illo quidditivè dependentem. Quarto in eo, quod qualibet differentia specifica, etiam contraria divinæ legi, continet essentialiter communem rationem entis, & actionis, consequenterque rationem illam, quæ per se respicitur à causalitate, ac Providentiâ divinâ.

Quæres 2. In quo Providentia materialium actionum peccatorum conveniat cum modo providendi, & gubernandi formalem rationem peccati? Primò convenit in eo, quod actio materialis quidditivè contraria divinæ legi, non est per divinam Providentiam per se volita, & intenta, neque Deus vult, ut voluntas creata tales volitiones, & operationes eliciat, neque ut existant; imò voluntate antecedente vult, & intendit, ut non fiant, neque existant. Secundò in eo, quod quando Deus vult concurrere ad materiale actionem peccati, non vult specificam differentiam actionis, quæ realiter, & quidditivè est contraria legi divinæ, sed abstrahit rationem communem volitionis, & actionis creatæ, & ad eam vult concurrere ubicunque reperitur; & sic etiam vult cætera prædicata generalia, quæ ita possunt præcindi à malitiâ, ut hæc ex illis non sequatur necessariò; siquidem talia prædicata non repugnant essentialiter divinæ legi, nec rationi; nam quæ sic repugnant, Deus non vult, nisi quatenus vult generalia in differentiis contenta, quas vult permittere, & ad majora bona ordinare.

Tertio in eo, quod supposita præscientiâ Conditionali, quâ Deus prænovit, quanam peccatorum actiones elicerentur à qualibet voluntate, si sub talibus, aut talibus circumstantiis constitueretur, vult non has, sed illas tantum actiones permittere; nam Patres non solum ad formalem rationem malitiæ, sed etiam ad materiales actiones peccatorum putant pertinere permissionem, quatenus dicunt, hujusmodi actiones à Deo non fieri, sed permitti.

Quæ-

197. Quæres 3. Utrum actiones materiales peccatorum, prout hæcenus diximus, subiciantur Providentiæ divinæ? Affirmativè. Ita D. August. Origen. D. Chrysost. D. Damascen. D. Cyprian. D. Thom. D. Prosper. & alii, quos citat, & sequitur P. Ruiz 1. p. de Providentia d. 2. sect. 6. à n. 7. Probatur primò autoritate Sacre Paginæ, & Sanctor. Patrum, de quibus supra à num. 132. quæ quidem à fortiori hîc locum habent.

198. Probatur secundò, quia magis distat ratio formalis peccati à causalitate, & voluntate Dei, quàm actio materialis ipsius peccati; liquidem Deus vult, & causat rationem communem entis, actionis, volitionis, & alia prædicata, quæ non sunt rationi contraria, cum tamen voluntas Dei, aut ejus causalitas verari non possit circa formalem rationem peccati; sed illa major distantia non obstat, quominus ratio formalis peccati cadat sub Providentiam divinam, ut supra diximus; ergo neque sic à fortiori obstat ista minor distantia actionis materialis peccati, ut etiam sic cadat sub Providentiam divinam.

199. Probatur tertio, quia quidquid non sit casu, aut fortunâ, gubernatur Providentiâ; sed actiones materiales peccati non ita fiunt; liquidem non fiunt præter Scientiam, & intentionem Dei cognoscentis, & providentis; ergo subiciuntur ejus Providentiæ.

200. Quæres 4. Utrum actiones materiales peccatorum sint à Deo provisæ? Affirmativè. Probatur, quia Deus in actionibus materialibus peccatorum exercet aliquid Providentiæ causalitatis, & voluntatis, quod non exercet circa rationem formalem peccatorum; sed hæc potest dici à Deo provisâ, ut diximus; ergo & illæ.

201. Quæres 5. Utrum magis repugnet Providentiæ divinæ physicè prædeterminare ad actiones materiales peccatorum, quàm physicè prædeterminare ad actiones bonas? Affirmativè. Probatur, quia ad has solum repugnat titulo libertatis; ad illas autem & titulo libertatis, & horrore malitiæ; ergo &c.

SECTIO XI.

Utrum, & quomodo permissio peccati cadat sub Providentiam Dei?

202. **D**IFFICULTAS 1. Utrum permissio peccati cadat sub divinam Providentiam? Affirmativè. Probatur, quia, ut supra diximus, peccata & formaliter, & materialiter sumpta cadunt sub Providentiam divinam; ergo à fortiori eorum permissio.

203. **D**IFFICULTAS 2. Utrum Deus voluerit permittere peccatum ex intentione bonorum, quæ occasione peccati poterant evenire? Affirmativè. Probatur primò ex Scriptura Gen. 45. Non vestro consilio, sed Dei voluntate hîc missus sum; ergo Deus Josephi venditionem permisit ex intentione colligendi bona illius, & suorum fratrum. Et 2. Reg. 24. Addidit furor Domini irasci contra Israel, commovitq. David in eis dicentem: Vade numerâ Israel; sed ira Dei est voluntas puniendi; ergo ex hac intentione permisit Deus illud peccatum. Et Rom. 9. Sustinuit in multa patientia vasa iræ, ut ostenderet divitiis gratia sua in vasa misericordiæ; ergo per-

Tom. 1.

misit Deus inimicitiam Judæorum ex intentione vocandi gentes.

204. Probatur secundò, quia concedendus est Deo modus volendi convenientior suæ Sapientiæ, Bonitati, & Potentiæ; sed talis est velle permissionem peccatorum ob altiora bona; minus enim conveniens foret eisdem Attributis, velle permissionem ex illa tantum ratione, quia non tenetur impedire peccata; ergo &c. Confirmatur, quia nisi permissio peccati procederet ex intentione consequendi finem prædestinationis, non esset ejus effectus; sed est prædestinationis effectus, ut infra dicemus; ergo &c.

205. Dices cum P. Vasq. hic q. 22. art. 2. in comment. Pœnitentia, Martyrium, & similia bona, quæ Deus colligit occasione peccati, non amantur voluntate antecedente, sed consequente ipsum peccatum prævisum; ergo Deus non vult permissionem ipsius peccati ex intentione talium bonorum. Respondeo licet Deus sic amet pœnitentiam, Martyrium, & similia, non tamen ad eam volitionem supponi prævisionem peccati ut absolute futuri, sed conditionaliter, quod foret, positis talibus circumstantiis, ideoque posse intentionem efficacem talium bonorum esse rationem motivam ad permittenda talia peccata. Addo multa bona provenire per Providentiam Dei ex occasione peccatorum, quæ tamen non sunt volita voluntate consequente, cum eorum bonitas non necessariò supponat peccata, cujusmodi sunt Incarnatio, si volita fuit occasione peccati; ferventior Dei amor, & profundior humilitas, aliæque bona, quæ Deus sæpè colligit occasione peccati.

206. **D**IFFICULTAS 3. Utrum ex peccatorum permissione colligatur major Mundi perfectio, sitque Mundus perfectior occasione peccatorum? Affirmativè. Ita D. Thom. 1. p. q. 22. art. 2. ad 2. & infra q. 48. art. 2. ad 3. & lib. 3. contr. gent. cap. 71. Alexand. 1. p. q. 38. memb. 4. Albert. 1. p. q. 27. de malo memb. 5. ad 1. Richard. in 1. dist. 46. a. 1. q. 6. D. Bonav. ibid. & alii, quos citat, & sequitur P. Ruiz 1. p. d. 2. de Provid. sect. 4. n. 1. Probatur primò autoritate Scripturæ Ecclesiast. 3. Didici, ait, quod omnia opera, quæ fecit Deus, perseverent in perpetuum; non possumus eis quidquam addere, vel auferre, quæ fecit Deus, ut timeatur: nempe veneratione, admiratione, & reverentiâ divinæ Sapientiæ, Bonitatis, & Potentiæ, ne quis audeat non solum reprehendere, sed neque minus perfectum putare.

207. Probatur secundò ex Sanctis Patribus D. Aug. lib. de quant. Anim. cap. 33. Dei justitiâ factum est, inquit, ut non modo sint omnia, sed etiam sic sint, ut omnino melius esse non possint. Et in Enchirid. cap. 27. Melius, ait, judicavit de malis bona facere, quàm mala nulla esse permittere. Et Hugo Victor. lib. 1. de Sacram. fidei p. 4. cap. 23. Et diximus, ait, quod majus bonum est esse bonum ex malo, & bono, quàm ex solo bono. Permitti itaq. mala debuerunt, ut essent, quoniam, ut essent, id bonum erat, ex quibus bonum futurum erat. Et D. Ansel. in Elucidar. col. 4. ubi de malis Angelis: Cum Deus præficeret, ait, eos tales futuros, quare creavit eos? Propter ornatum sui operis; ergo &c.

208. Probatur secundò rationibus: Prima, quia Deus de facto semper eligit, & facit opus, quod est simpliciter optimum respectu totius Universi; sed elegit de facto Universum, in quo permitterentur peccata, ut eorum occasione colligerentur majora bona ab ipso Deo; ergo hoc Universum prout sic est optimum, consequenterque perfectius, quàm foret, si Deus nulla peccata permitteret.

Y 2

Confi-

Confirmatur primò, quia si peccata non permitterentur, defuisset Univerſo ſummum bonum Incarnationis: Beatiffima ſemper Virgo MARIA: abundantiora gratiæ dona hominibus ea occasione collata, ut ubi abundavit delictum, ſuperabundaret & gratia, idque ob infinita merita Redemptoris, & ad illius gloriam accidentalem augendam; ergo &c. Secundò, quia occasione peccatorum melius oſtendit Deus ſupremum dominium ſuorum donorum, debilitatem humanarum virium, gratiam gratuitam, eximiam miſericordiam, patientiam, longanimitatem, clementiam, amorem virtutis, odium peccati, juſtitiam diſtributivam, & punitivam, & præ omnibus potètiā, ſapientiam, & bonitatem, quibus ſciat, velit, & poſſit ex malis bona colligere, quæ omnia defuiſſent, ſi peccata non permitterentur; ergo &c.

209. Probatur tertio, quia reſpectu cujuſque totius major perfectio eſt integritas omnium ejus partium, virium, & potentiarum, quàm multiplicatio, vel augmentum præſtantiorum tantum partium, ac potentiarum, illis, quæ minùs perfectæ ſunt, deficientibus; ſed ſi non permitterentur peccata, quædam partes, & ac potentiæ minùs perfectæ deficerent Univerſo; ergo ſine illis maneret Univerſum imperfectius, quod cum illis perfectius eſt, utpotè magis integrum.

210. Probatur quarto, quia licet ad ſtatum ultimæ felicitatis convenientior ſit confirmatio in bono; ad ſtatum autem viatorum convenientius fuit, ut omnes (paucis exceptis) relinquerentur in manu conſilii ſui cum indifferentiâ & phyſicâ, & morali ad bonum, & ad malum; ſic enim ſuaviùs gubernatur hominum libertas; ergo perfectior evaſit Mundus ex permiſſione peccatorum.

211. Oppoſitum tenent aliqui cum Durand. in 1. diſt. 46. q. 2. P. 1. ſq. 1. p. q. 22. art. 2. in comment. & d. 107. cap. 3. & aliis: pro quibus. Objeicies 1. Ex D. Thom. in 1. diſt. 46. q. 1. art. 3. ad 6. quædam mala ſunt, inquit, quæ ſi non eſſent, univerſum perfectius eſſet: & inter hæc mala apponit malum culpæ; ergo ſenſit univerſum ex permiſſione peccatorum non eſſe perfectius. Reſpondeo D. Thomam, ut conſtat ex locis ejuſdem ſupra citatis, licet in ea fuerit ſententia, poſtea eam mutaviſſe, remeliùs conſideratâ.

212. Objeicies 2. Mala juxta bona ſolùm ea reddunt commendabiliora ſecundùm apparentiam, quatenùs clariùs elucent comparatione malorum; non autem ſecundùm exiſtentiam; ergo Univerſum ſecundùm exiſtentiam & ſimpliciter, non evaſit perfectius ex permiſſione peccatorum. Reſpondeo negando antecedens quoad ſecundam partem: mala enim etiam ſecundùm exiſtentiam reddunt bona commendabiliora: Primò, quia ipſamet apparentia conducit ad exiſtentiam, quatenùs ex illa melior cognitio comparatur, per quam profundius penetratur debilitas virium humanarum; neceſſitas gratiæ, excellentia virtutis aliique effectus pertinentes ad perfectionem Univerſi. Secundò, quia multa alia bona colliguntur ex permiſſione malorum independentè à relucentiâ, quæ conſurgit ex collatione bonorum cum illis, cujuſmodi ſunt Redemptio, oſtenſio divini miſericordiæ, juſtitie, clementie, poenitentia, martyrium, exercitia fidei, ſpei, & charitatis, aliæque per multa.

213. Objeicies 3. Bonum, quod privat peccatum, eſt perfectius, quàm quod ejus permiſſione acquiritur; ſiquidem majus bonum eſt innocentia, quàm poenitentia; ergo perfectius eſſet Univerſum ſine permiſſione peccati. Reſpondeo negando ante-

cedens, ad cujuſ probationem dicimus, innocentiam ſecundùm ſe majus bonum eſſe: at verò in ordine ad Univerſum, ejusque integritatem, ſuavitatem, ordinem, ac proportionem, majus bonum eſſe collectionem multarum virtutum, & donorum, quæ ex permiſſione peccati ſequuntur.

Infraſis: Deus magis diligit hominem innocentem, quàm poenitentem; ergo etiam magis diligeret univerſum Mundum innocentem; conſequenterque perfectior eſſet Mundus innocens. Reſpondeo negando conſequentiam; diverſa ratio eſt: Primò, quia cum Mundus conſtituatur collectione omnium rerum, omnes ad ejus integritatem pertinent, ſicque ad eum pertinent plures virtutes, quæ ex permiſſione peccati ſequuntur, & ex quibus redditur perfectior: at non ita pertinent ad integritatem cujuſlibet hominis ſingularis, ſiquidem nullus conſtituitur collectione omnium rerum. Secundò, quia homo deficiens ab innocentia, totus redditur deterior, & odio dignus, quin ſit aliqua ejus pars, quæ occasione peccati reddatur perfectior: at verò Mundus pluribus partibus conſtat, quarum aliqua occasione peccati redduntur perfectiores. Tertio, quia hic, aut ille homo peccat, & non Mundus, ideoque reſpectu Mundi minus malum eſt peccatum, quò tollitur innocentia, licet reſpectu hominis peccantis ſit ſummum malum amittere innocentiam per peccatum.

Urgebis: Theſaurus non redditur prætioſior, imò ejus divitiæ minuuntur, ſi aurum, & lapides prætioſos tollas, ut argentum, & lapides minùs prætioſos apponas; ergo ſi Deus ad eundem, vel ad altiore gradum gratiæ, & gloriæ totidem, aut plures prædeſtinatos perduceret abſque ullo peccato, retenta ſemper innocentia, quot de facto perducit permittendo peccata, multò prætioſior eſſet hominum communitas; conſequenterque Univerſum. Reſpondeo negando conſequentiam; diverſa ratio eſt, quia corpora, quæ non exigunt partes heterogeneas, qualia ſunt corpora inanimata, non redduntur perfectiora per additionem rerum minoris valoris, ſi per illas excludantur aliæ majoris valoris, & perfectioris, ut ſit in exemplo adducto: aliter verò eſt in corporibus, quæ partes heterogeneas exigunt, qualia ſunt viventia, præſertim animalia; ſic enim foret monſtroſus equus, ablatis pedibus, licet ei adderentur plura capita: & hujus generis eſt Univerſum, cui ſi Deus detraxiſſet illas partes, quæ ſupponunt peccata, eſſet imperfectius, licet ei Deus earum loco alias perfectiores multiplicaret.

Replicabis: Ex hoc ſolùm ſequitur, quod Univerſum eſſet extenſivè, non autem intenſivè perfectius; ergo &c. Reſpondeo negando ſequelam: integritas enim omnium bonorum, non ſolùm majorum, ſed etiam minorum eſt abſolutè majus bonum Univerſo, etiam intenſivè; neque enim equus eſſet intenſivè perfectior habens quatuor oculos ſine auribus, ſed abſolutè imperfectior, quàm habens duos oculos, & duas aures, licet hæ ſint oculis imperfectiores.

Objeicies 4. Mundus redditur abſolutè perfectior bono illo, quo ejus potiſſima pars, & caput redditur perfectius; ſed caput totius mundi eſt natura rationalis Angelorum, & hominum; hæc autem perfectior eſſet, ſi nullum daretur peccatum; ergo etiam ſine peccato perfectior eſſet mundus. Reſpondeo primò, majorem eſſe veram, ſervata proportionem cum cæteris partibus, & retentâ omnium integritate, non autem ſi hæceſſet, ut deſſet, ſi non permitterentur peccata, ut patet

patet ex dictis. Secundò negando majorem: maior enim mundi perfectio constituitur, ut est opus Dei, per illud, quod potest afferre perfectiorem cognitionem Attributorum Dei: hæc autem esset imperfectior, si nullas Angelorum, aut hominum peccasset, ut patet ex dictis.

218. Objicies 5. D. Aug. lib. 3. de liber. arbit. cap. 5. Meliorem, ait, esse creaturam, quæ quamvis habeat liberam voluntatem, Deo tamen semper infixa, nunquam peccaverit; idemque repetit variis in locis; ergo Univerſum fuisset absolute melius, & perfectius, si nulla essent peccata. Respondeo D. Aug. cit. locis, sicut & in locis à nobis supra citatis, docere melius, ac perfectius esse creati utramque substantiam, & quæ peccatura præſciebatur, & quæ nunquam peccaverit.

219. Inferes: Ergo saltem dato, quod non defuisset Univerſo bonum Incarnationis, & Beatissima Virginis: aut præſcindendo à tali bono, mundus manebit imperfectior ex permissione peccatorum. Respondeo negando illationem; adhuc enim in facta suppositione defuissent mundo aliæ perfectiones, quæ supponunt peccata, & pertinent ad illius integritatem, ordinem, & pulchritudinem, & ad ostensionem divinatorum Attributorum.

220. Objicies 6. Bonum, quod Deus sibi vult innata inclinatione, & voluntate antecedente, est simpliciter perfectius, quam quod vult voluntate consequente, & quasi coactus; sed illo modo vult totius mundi perseverantiam in gratia, observationem legis, & gloriam æternam juxta illud 1. Tim. 2. Vult omnes homines salvos fieri: hoc autem modo vult permissionem peccati, reprobationem, & alia, quæ peccatum supponunt; ergo mundus foret perfectior, si omnes Angeli, & homines perseverarent in gratia, & consequerentur vitam æternam.

221. Respondeo majorem esse veram absolute, quatenus bonum, quod Deus vult innata inclinatione, & voluntate antecedente, potest obtineri per media, quæ per voluntatem antecedentem offeruntur: non autem ex suppositione, quatenus non obtinetur bonum per media, quæ vult offerre voluntas antecedens: sic enim simpliciter perfectius, & melius est, quod Deus vult voluntate consequente; nam ex suppositione, quod bonum voluntatis antecedentis non potest obtineri per media, quæ illa offert, perfectius, & melius est, quod obtineatur per media voluntatis consequentis, quatenus ex permissione peccatorum illa bona Deus colligit, quæ vult colligere, quod est melius ex suppositione peccatorum, licet ipse potius vellet non committi.

222. Objicies 7. Si mundo defuisset peccatum, adhuc ei non defuissent bona ex peccato sequenda; siquidem adhuc Christus Dominus haberet animum paratissimum ad redimendos homines peccatores, si tales forent: Justi essent parati ad martyrium, & ad penitentiam, si darentur Tyranni, & peccata; sicque de aliis; ergo adhuc deficiente peccato, non esset mundus imperfectior. Respondeo in facta suppositione, licet non defuissent habitus illarum virtutum, defuturos tamen earum actus, ex quibus mundus fit perfectior; ac proinde ex defectu permissionis peccatorum maneret imperfectior.

223. Objicies 8. Quod excedit perfectione substantiali, & per se, est absolute perfectius, quam quod excedit perfectione accidentali, & per accidens; sed deficiente omnino peccato, mundus excederet perfectione substantiali, & per se; nunc autem

exceditur perfectione tantum per accidens; & accidentali; ergo mundus absque peccato foret absolute perfectior. Respondeo negando majorem: licet enim equus excedat aliud animal additione materiæ, & formæ substantiali, si tamen careat oculis, auribus, & aliis potentiis, erit illo, quod talibus non careat, absolute imperfectior.

224. Objicies 9. Ad illas minores, & accidentales perfectiones colligendas sufficerent pauciora peccata; ergo mundus fuisset saltem perfectior, si pauciora peccata permitterentur. Respondeo pauciora illa peccata sufficere ad pauciora aliqua bona colligenda; ad colligenda autem plura, & majora bona, necessaria fuisse tot, ac tanta peccata,

S E C T I O XII.

An, & quomodo Deus velit permissionem peccatorum? Et quid de malo poena?

225. Dico 1. Deus volitione positivâ vult permissionem peccati. Ita D. Aug. in Enchirid. cap. 100. Magist. in 1. dist. 46. §. Ille verò. D. Thom. 1. p. q. 19. a. 9. Albert. 1. p. tract. 20. q. 80. memb. 2. art. 3. Alexand. 1. p. q. 38. & 40. memb. 2. & 3. D. Bonav. in 1. dist. 46. art. 1. q. 3. a. 5. & 6. Richard. dist. 46. art. 1. q. 3. 5. 7. & 8. Scot. in 1. dist. 47. q. unica, quos citat, & sequitur P. Ruiz de Volunt. Dei d. 26. sect. 6. n. 1. Probatur primò, quia ad perfectionem volitionis divinæ pertinet versari positivâ volitione circa quaneunque partem contradictionis, si objectum est capax talis volitionis; sed permissio peccati est objectum capax talis volitionis; cum sit bona nihil malitiæ includens, ut patet ex dictis, & patebit ex dicendis; ergo &c. Confirmatur, quia Deus sic vult quidquid oportet ad ejus gloriam, & Ecclesiæ utilitatem; sed ad hos fines oportet diabolo, ejusque membris plurima peccata permittere juxta illud. Apoc. 20. Oportet eum solvi. Et Matth. 24. Oportet primum hæc fieri. Et 1. Cor. 11. Oportet hæreses esse, ut qui probati sunt, manifesti fiant in vobis; ergo &c.

226. Probatur secundò, quia omnis effectus Prædestinationis est bonus, & volitus à Deo per volitionem positivam prædestinandi; sed permissio peccati in prædestinatis est effectus prædestinationis, ut infra dicemus; ergo &c. Tertiò, quia Deus potest velle omne opus, cujus est author; sed Deus absolute est author permissionis peccati; siquidem Patres id absolute affirmant; ergo &c. Quartò, quia permissio cujuslibet peccati est à Deo prædefinita, ita ut peccatum nihil unquam excedat, aut minuat mensuram Dei prædefinitione præscriptam; sed quæ à Deo prædefiniuntur, sunt à Deo volita; ergo &c.

227. Dices: In permissione peccati inest saltem diminutio aliqua prudentiæ, & gubernationis melioris, quatenus permittitur majus malum, quale est peccatum, ut colligatur minus bonum, quod ex tali permissione colligitur; ergo Deus non potest velle talem permissionem. Respondeo peccatum mortale esse quidem maximum malum peccantis, non autem Dei permittentis, ideoque nullum malum esse in Deo permittere peccata, cum non sint illius peccata, neque ei imputentur, sed homini.

228. Dico 2. Deus non ita permittit peccata, ut neget lumen, & favorem, sive concursus simpliciter necessarium ad illa vitanda, ut volunt Lutherani.

Probatur, quia implicat contradictionem aliquem peccare, & carere sufficienti possibilitate vitandi peccata; siquidem sine hac possibilitate, neque liberè, neque imputabiliter peccaret; sed hoc non est dicendum; ergo &c.

229. Dico 3. Deus non vult peccatum, neque est causa illius ex eo, quod non adhibeat media, quibus impediatur, sed vult illud permittere. Probatur primò, quia gubernator non dicitur causa naufragii, nisi quando potest, & tenetur impedire; sed Deus, licet possit, non tamen tenetur impedire peccata; ergo non est eorū causa permittendo. Secundò, quia non Deus, sed homo liberè se determinans ad peccandum, est causa non accipiendi concursus actualem ad bene operandum, quo Deus de facto concurreret cum illo ad actus bonos, si ipse vellet benè operari; ergo solus homo, & non Deus est causa peccati in illius permissione.

230. Oppositum tenent Lutherani, ut refert *Sor. 1. de natur. & grat. cap. 18. arg. 2.* Calvinistæ, ut ait *P. Maldonat. Mat. 19. num. 8.* Petr. Martyr. Calvinus, & Philip. Melancthon. ut refert *P. Bellarm. lib. 2. de amissione grat. cap. 16. col. 3. & cap. 3. col. 2.* quatenus dicunt verbum *permittere* non esse mitius, aut mollius quàm *facere*: pro quibus: Oppones 1. Deus certò scit, nos absque ejus lumine, & favore non posse vitare peccatum; ergo illa negare idem est, atque cauere in nobis peccatum. Respondeo falsò supponere, Deum permittendo peccata nobis negare necessaria ad illa vitanda, si velimus, ut patet ex dictis n. 228.

231. Oppones 2. D. Ansel. *lib. de Concept. Virginal. cap. 5.* ait, peccatum provenire sicut naufragium ex absentia naucleri; ergo sensit Deum defectu suæ assistentiæ esse causam peccati. Respondeo primò, D. Ansel. ibi non agere de absentia Dei permittentis, sed de absentia boni justitiæ, & rectitudinis, in cujus privatione, ut aliqui dicunt, consistit quidditas peccati, ideoque non naucleri, sive gubernatoris, sed tantum gubernaculi meminisse. Secundò, D. Ansel. licet ageret de absentia Dei permittentis, explicandum esse, ut peccatum proveniat, sicut naufragium ex absentia naucleri, quam non ipse, sed navis causat, quatenus à se nauclerum projicit.

232. Oppones 3. Qui præcognoscit effectum infallibiliter futurum ex causa, & cum possit, non impedit, sed vult causam, censetur etiam moraliter velle effectum; sed Deus præcognovit peccata infallibiliter futura, si crearetur liberum arbitrium, quod voluit creare; ergo in illo voluit etiam illius effectum, nempe peccatum. Respondeo majorem esse falsam simpliciter, nisi limitetur ad personam, quæ potest, & tenetur impedire: Deus autem, licet possit, non tamen tenetur impedire, ut diximus.

233. Instabis: Qui vult potentiam peccandi, vult etiam peccatum; siquidem potentia peccandi ut sic, non habet alium effectum, nisi peccatum, sed Deus vult potentiam peccandi, nempe liberum arbitrium creatum; ergo &c. Respondeo Deum non velle potentiam peccandi formaliter, ut est potentia peccandi, sic enim dicit defectum, & imperfectionem, & solum ad peccandum destinatur, ac proinde non habet rationem boni amabilis, neque ut sic à Deo producitur: velle tamen illam in quantum est potentia liberè volitiva cujusque boni, sive honesti, sive delectabilis, veri, aut apparentis, sicque ex hoc non sequitur, velle illius peccatum, sed tantum permittere.

Difficultas sit: An, & quomodo Providentia Divina versetur circa malum pœnæ? Dico 1. Providentia divina non potest velle, neque cauere malum pœnæ formaliter, ut malum est. Probatur primò ex illo *Ezech. 18. Nunquid voluntatis mee est mors impij, dicit Dominus.* Et cap. 33. *Nolo mortem impij.* Et Sapient. 1. *Deus mortem non fecit, neque latatur in perditione vivorum:* quæ loca, & si quæ sunt similia, intelligenda sunt de malo pœnæ formaliter.

Probatur secundò, quia Providentia, & voluntas divina non potest amplecti aliquid obiectum, nisi ob infinitam bonitatem, tanquam propter obiectum formale; sed nullum malum, quia malum formaliter, proportionatur, ut possit amari propter infinitam bonitatem; ergo &c. Tertiò, quia formalitas, quæ est ratio tristitiæ, non potest esse ratio volendi, & amandi, imò potius odio habendi; sed malitia, quæ est in malo pœnæ, est Deo ratio tristitiæ, quantum ad displicentiam; ergo &c. Quarto, quia quod aliquis tolerat coactus propter bonum ei adjunctum retinendum, non illud vult, neque amat propter se ipsum; sed Deus coactus tolerat malitiam pœnæ propter bonum puniendi, tentandi, aut exercendi; ergo &c. Unde advertes hic, Deum, sive ejus providentiam eodem modo versari circa malum pœnæ formaliter, atque diximus versari circa malum culpæ.

Dico 2. Malum pœnæ potest terminare providentiam, sive volitionem divinam. Probatur primò, quia quicquid Deo auctore sit, Deo volente sit; agit enim Deus per voluntatem; sed Deus est auctor malorum pœnæ, ut patet ex illo *Deuter. 32. Congregabo super eos mala. Ecclesiast. 11. Bona, & mala; mors & vita, paupertas, & honestas à Deo sunt.* 2. Reg. 12. *Suscitabo super te malum. Isai. 45. Ego Dominus creans malum.* Hierem. 18. *Fingo contra vos malum.* Amos 3. *Si erit malum in civitate, quod Dominus non fecerit;* ergo &c. Confirmatur primò, quia reprobi prædestinantur ad pœnam; sed prædestinatio est volitio finis, ad quem persona destinatur; ergo &c. Secundò, quia omnis effectus prædestinationis, & reprobationis est à Deo volitus; sed malum pœnæ est hujusmodi effectus, ut infra dicemus; ergo &c.

Probatur secundò, quia pœna, licet sit mala secundum quid, prout scilicet destruit aliquid bonum, est tamen bona simpliciter, quatenus reparat ordinationem hominis ad Deum, illum Deo subijciendo contra voluntatem, qui Deo spontaneè subijci recusavit; ergo potest à Deo prout sic amari.

Dico 3. Providentia, seu voluntas divina vult malum pœnæ, non per se, sed per accidens. Probatur, quia Deus præoptaret nullum hujusmodi malum inferre, ad quod quasi compellitur, aut propter bonum justitiæ, aut correctionis, aut exercitii virtutum, aut majora bona colligenda; ergo &c. Confirmatur, quia neque ignis appetit aquæ destructionem, quatenus ejus malum, sed quatenus ei bonum ad propagationem suæ speciei; neque leo appetit ovem, ut eam destruat, & mactet, sed ut famem suam extinguat: neque tyrannus, aut scarius appetit cruciatum, & mortem, nisi propter ostensionem suæ potentiae, aut vindictam; ergo à fortiori Deus non vult malum pœnæ, nisi per accidens, & ratione alienius boni, ad quod destinatur.

Dices: Deus de potetia absoluta potest velle omnes creaturas in nihilum redigere, etiam si inde nullum sequatur bonum; ergo malum hoc annihilationis potest

potest Deus per se velle. Respondeo negando antecedens quoad secundam partem; neque enim Deus ex sola illa ratione ductus potest annihilare creaturas, cum sit malum: licet possit sic annihilare ad ostendendum suum dominium, & absolutam libertatem, quæ est ratio boni sufficiens, ut possit Deum saltem physicè ad id movere.

Advertes hic malum culpæ in eo distingui à malo pænæ, quod providentiâ divina, neque per se, neque per accidens possit illud velle, etiam si ex illo summa essent bona colligenda; hoc autem possit, si non per se, saltem per accidens velle.

SECTIO XIII.

Virum Providentiâ Divina semper assequatur suum finem?

DIFFICULTAS I. Utrum Providentiâ Divina semper assequatur suum finem particularem? Negativè. Ita D. Thom. de Verit. q. 6. art. 1. & in 1. dist. 40. q. 1. art. 2. Durand. ibid. q. 1. n. 6. Alexand. 1. p. q. 26. memb. 6. Albert. 1. p. q. 63. memb. 2. p. 2. Marfil. 1. q. 41. art. 1. Capreol. in 1. dist. 40. q. 1. art. 1. Ferrar. 3. contr. gent. cap. 94. P. Mol. 1. p. q. 22. art. 1. Zumel. Sylvest. P. Soar. lib. 1. de Prædest. cap. 18. n. 7. P. Vâsq. 1. p. d. 87. cap. 4. P. Valent. 1. p. n. 22. art. 1. punct. 1. P. Becan. p. 1. cap. 3. conclus. 4. P. Arrub. 1. p. d. 69. cap. 2. P. Tanner. 1. p. d. 3. q. 1. dub. 4. num. 5. P. Præposit. q. 22. 1. p. art. 3. n. 13. P. Herice 1. p. d. 21. cap. 4. n. 21. P. Arriaga 1. p. d. 32. sect. 5. num. 44. P. Ruiz 1. p. d. 4. de Provident. sect. 2. P. Granad. 1. p. d. 1. tract. 3. n. 4. & alii. Probatur primò, quia Deus habet Providentiâ supernaturalem circa reprobos; siquidem vult omnes homines salvos fieri, illisque per plura auxilia, sive efficaciam, sive sufficientiam intendit gratiam, & gloriam ut finem; & tamen hunc finem non omnes assequuntur, ut non assequuntur reprobi; ergo &c.

Probatur secundò, quia de ratione Providentiæ divinæ latè sumptâ non est intendere semper finem efficaciter, sed aliquando inefficaciter; tum quia alioqui sic intenderet gloriam reprobis, & non possent non salvari, aut de illis non haberet Deus Providentiâ, cum nullum ex his sit dicendum: tum etiam quia in eo nulla cernitur imperfectio in Deo providente, cum adhuc possit, si velit efficaciter finem intendere, quem non sic intendit ob aliquos fines superiores, quos ipse scit; sed finis sic inefficaciter intentus, potest non obtineri; ergo &c.

Probatur tertio, quia Deus Providentiâ suâ per media naturalia convenientia ordinavit agentia naturalia ad fines naturales consequendos; sed hos sæpius non assequuntur; siquidem sæpius produciunt effectus monstrosos, qui dicuntur peccata naturæ, & à Deo non intendebantur; ergo &c. Cõfirmatur, quia Deus sæpius Providentiâ suâ vocat prædestinatos; & tamen hi sæpius non accipiunt, imò vocationibus resistunt, in quo Providentiâ divina non assequitur suum finem; ergo &c.

Oppositum tenent Caiet. 1. p. q. 22. art. 1. & q. 23. art. 6. Bannez, Ripa, Nazarius ibid. q. 22. art. 1. Alvarez de Auxil. d. 30. & tenere videntur Scot. in 1. dist. 46. q. unica. Major dist. 45. q. unica. Ocham. & Gabr. dist. 46. q. 1. Hervæus q. 2. Driedo de concord. liber. arbit. p. 1. cap. 4. ad 2. P. Rhodæ de Deo d. 5. q. 1. sect. 3. P. Compton. tom. 1. d.

37. sect. 4. n. 3. pro quibus: Argues 1. Ex D. Damascen. lib. 2. Fidei cap. 29. Providentiâ, ait, est voluntas Dei, per quam omnia, quæ sunt, convenientem gubernationem suscipiunt. Et infra: Omnia, ait, quacumque voluit, Deus fecit; & in Cælo, & in terra, & voluntati ejus nullus resistit; ergo quæ non sunt, non suscipiunt convenientem gubernationem: & nihil est, quod Deus providerit, & fuerit à suo fine frustratum. Respondeo D. Damascen. in primo loco intelligendum esse de Providentiâ Dei, non quoad actum, sed quoad potentiam, id est, omnia, quæ possunt esse, apta esse, ut convenientem gubernationem accipiant à Providentiâ. In secundo autem loco loqui de voluntate Dei efficaci, cui nullus resistit, & semper assequitur suum finem.

Argues 2. Omnes res quantum ad Providentiæ ordinem sunt fixæ, & stables, ut patet ex D. Nazianz. orat. contra Julian: Quantum, inquit, ad Divinæ Providentiæ ordinem, & constitutionem fixæ, & stables sunt, etiam si per contraria gradientur. Et Boët. lib. 4. de Consolat. prosa 6. Deus, ait, Providentiâ quidem singulariter, stabiliterq, faciendâ disponit. Et infra: Illud certè manifestum est, immobilem, simplicemq, gerendarum formarum rerum esse Providentiâ; ergo ordo Providentiæ certam consecutionem finis adducit. Respondeo omnes res esse quidem fixas, & stables, suosque fines assequi quantum ad Providentiæ ordinem efficacem, de quâ Providentiâ loquuntur D. Nazianz. & Boët. non autem inefficacem, quæ prout sic possunt à suis finibus deviare saltem particularibus.

Argues 3. Ecclesiâ sic orat: Deus, cujus Providentiâ non fallitur; sed falleretur, si Providentiâ suo fine frustraretur; ergo &c. Respondeo negando minorem; nunquam enim fallitur; siquidem etiam ille finis, quem non assequitur, non deficit, nisi Providentiâ volente permittere, ut deficiat, & volente permissionem ad majora bona ordinare.

Argues 4. Autoritate D. Thom. 1. p. q. 22. art. 2. ad 1. Cum omnes, ait, causæ particulares contineantur sub universali Causâ, impossibile est, aliquem effectum ordinem Causæ universalis effugere. Et infra art. 4. ad 2. In hoc est immobilis, & certus Divinæ Providentiæ ordo, quod ea, quæ ab ipso providentur, cuncta eveniunt eo modo, quo ipse provider, sive necessario, sive contingenter. Et infra ad 3. Immobilitas, quam Boëtius tangit, pertinet ad certitudinem Providentiæ, quæ non deficit à suo effectu; ergo in his, & similibus locis videtur sentire D. Thom. Providentiâ divinam semper assequi suum finem. Respondeo Sanctum Doctorem intelligendum esse de Providentiâ efficaci, non autem inefficaci, quæ potest à suo fine particulari deviare.

Argues 5. Deus solùm intendit formaliter dare reprobis auxilia, virtute autem gloriam, quæ in ipsis auxiliis continetur; sed semper eis dat auxilia; ergo Providentiâ semper in datis auxiliis consequitur suum finem, licet non illum consequatur in assecutione gloriæ, quam reprobi non assequuntur. Respondeo negando majorem quoad secundam partem; Deus enim etiam intendit formaliter dare gloriam reprobis, quatenus per voluntatem, quæ vult omnes homines salvos fieri, præparat, & dat auxilia sufficientia reprobis in ordine ad gloriam possibilem, quæ formaliter, & expressè sunt objecta illius voluntatis, in se quidem indivisibilibus, divisibilibus autem respectu electorum, & reproborum: unde voluntas illa respectu auxiliorum, quæ sunt unum illius objectum formale, dicitur

dicatur efficax, & non potest non assequi suum finem, quia semper Deus dat ipsa auxilia; respectu verò gloriæ possibilis, quæ etiam est illius objectum formale, dicitur intentio finis inefficax, & prout sic potest suo fine frustrari, illumque non assequi.

249. Argues 6. Si Deus provideret aliquem finem non obtinendum, v. g. gloriam reprobis, talis Providentia foret tantum conditionalis, & non absoluta; sed hoc in Deo est impossibile; talis enim modus providendi est imperfectus, & proprius solius provisoris, qui non potest finem assequi, nisi posita conditione; sic enim Mercator non potest servare merces, nisi vitato naufragio; ergo &c. Respondeo negando minorem; talis enim modus providendi non est solius provisoris, qui non potest assequi finem, nisi posita conditione, sed magis proprius est provisoris, qui potest, sed non vult ob meliorem, & suaviorem providentiæ modum, ut fit in Deo, sic enim melius providet agentibus liberis, quatenus illis libertatem relinquit ad finem assequendum, si velint. Neque exemplum Mercatoris contrarium probat; posset enim in aliquo eventu omnes merces servare absque jactura, in quo tamen prudenter eligeretur jactura aliquarum mercium, ut melius, & suavius, & fructuosius aliæ pretiosiores servarentur.

250. Argues 7. Si Providentia divina non assequeretur suum finem, sequeretur, dari in Deo volitiones repugnantes, & aliquid involuntarii in Providentia divina; quatenus salutem omnium hominum intendit, & desiderat verâ, & reali volitione antecedenti; volitione autem consequenti, & efficaci vult, & disponit multorum hominum reprobationem; sed hoc videtur implicare in Deo; ergo &c. Respondeo negando minorem; neque enim repugnantia volitionum, & involuntarium secundum quid est imperfectio, imò major perfectio providentiæ: talis autem est in Deo illa volitionum repugnantia, & involuntarium, quando salutem quorundam hominum antecedenti voluntate procurans, consequenti tamen voluntate vult, & disponit eorum reprobationem.

251. Inferes: Ergo providentia de salute præcitorum non est providentia simpliciter, sed tantum secundum quid, cum finis nec intendatur, nec procuretur simpliciter. Respondeo negando illationem: licet enim voluntas illa antecedens salutis reprobatorum non sit simpliciter voluntas quoad assecutionem salutis, quatenus illam amplectitur secundum se, abstrahendo à particularibus circumstantiis, quod est eam amplecti secundum quid: eadem tamen voluntas antecedens est simpliciter voluntas quoad entitatem realem, increatam, & æternam in Deo realiter existentem, nec non quoad perfectè satisfaciendum muneri gubernatoris, & provisoris perfecti, qualis est, qui simpliciter providet omnium salutem, quin ad id requiratur totalis, & plena volitio salutis assecutæ, sed satis sit eam velle, quantum est ex parte suâ.

252. Argues 8. De ratione Providentiæ divinæ, cum sit omnium perfectissima, est, quod numquam à suo fine frustratur; ergo &c. Respondeo antecedens esse verum de Providentia divina efficaci; non autem inefficaci, & absolute; siquidem de hujus ratione solum est, quod servet ordinem debitum mediocrum ad finem juxta exigentiam creaturarum; non autem quod semper assequatur suum finem.

Instabis: Non assequi finem intentum est imperfectio in omni gubernatore; ergo etiam in Deo, cum sit omnium perfectissimus gubernator. Respondeo negando antecedens, quod solum est verum in gubernatore, & providente, in quo datur ignorantia, & impotentia assequendi finem, ut fit in humanis; non autem in Deo, qui omnia media, quibus finis acquiri potest, & scit, & potest applicare, si velit, & non vult ob alios superiores fines, ideoque imperfectio non dicitur habere hujusmodi Providentiam inefficacem.

Urgebis: De ratione perfecti artificis, qualis est Deus, est, quod cognoscens media efficacia ad finem assequendum, ea efficaciter applicet, ut illum assequatur; ergo &c. Respondeo antecedens esse verum, si aliud non exigit connaturalis modus operandi creaturarum; cum autem earum connaturalis modus operandi sit operari, posita tantum præintentione Dei inefficaci, & non efficaci, quatenus prout sic magis liberè operantur, idèd Deus aliquando eis præparat auxilia, & media sufficientia, quod est in Deo perfectio, quatenus prout sic media magis consentanea naturæ & ejus modo operandi præparat.

Argues 9. Providentia divina pertinet ad voluntatem Dei consequentem; sed voluntas consequens semper impletur; ergo providentia divina semper assequitur suum finem. Respondeo Providentiæ divinam complexi utramque voluntatem, & antecedentem, si sit inefficax; & consequentem, si sit efficax, idèdque licet hæc semper impleatur, & assequatur suum finem; non ita assequitur, neque semper illa impletur.

Argues 10. Providentia tanquam causa per se extenditur ad omnia quomodolibet entia; sed causa per se semper assequitur effectum; ergo etiam providentia suum finem, qui est ejus effectus. Respondeo causam per se non semper assequi suum effectum, si vult sibi temperare à concursu, & vult permittere, ut vult Deus, quod effectus impediatur à libero arbitrio recusante operari cum ipsa causa per se.

Argues 11. Providentiæ infallibilitas æquiparatur certitudini prædestinationis; siquidem hujus certitudo probatur ex eo, quod sit pars providentiæ; sed prædestinationis certitudo ita est infallibilis, ut semper assequatur suum finem; ergo idem dicendum de providentia. Respondeo prædestinationem quidem esse partem providentiæ, ut supra diximus, non tamen imitari totam latitudinem providentiæ, quæ latius patet, quàm prædestinatio, ratione cujus est quasi genus, ut etiam diximus, sed tantum eam providentiæ partem assumere, & imitari, quâ Deus efficaciter providet, & prædestinat bona facere, & prout sic bene æquiparantur in infallibilitate.

Argues 12. Providentia supponit absolutam volitionem, seu intentionem finis; siquidem imprudens esset agricola, si mitteret semina in agrum, nisi absolute vellet fructus colligere, licet aliquando per accidens impediatur ab assecutione finis per concursum aliarum causarum secundarum; sed voluntas Dei absoluta semper assequitur suum finem; ergo &c. Respondeo negando majorem, & ejus probationem, ex qua potius confirmari potest præsens doctrina; neque enim agricola foret imprudens, si mitteret semina in agrum, licet non haberet absolutam voluntatem colligendi fructum ex singulis granis, sed tantum ex aliquibus, etiam si certò sciret.

sciret, quæ grana comedenda forent ab avibus, & quæ a viatoribus conculcanda, adhuc enim prudentius, & suavius confuleret granis fructificaturis, ea simul cum perituris seminando.

159. Difficultas 2. Utrum Providentia divina semper assequatur aliquem suum finem, saltem universalem? Affirmativè. Probatur primò ex hæcenus dictis pro secunda sententia, cujus fundamenta possunt habere locum saltem quoad aliquem finem providentiæ universalem. Secundò ex loco Ecclesiæ supra citato dicentis, Deum in sua providentia non falli, id est semper assequi finem aliquem, saltem universalem. Tertiò, quia Deus, ut diximus, permittendo mala, ipsam permissionem refert, aut in commodum universi, aut in manifestationem alicujus Attributi divini, aut in laudem, & gloriam suam; ergo &c. Ita tenent D. Aug. lib. de spir. & liter. cap. 33. D. Greg. lib. 33. Moral. cap. 10. alias 13. D. Anselm lib. 1. Cur Deus homo cap. 15. D. Isidor. lib. 1. sentent. cap. 2. D. Thom. 1. part. quest. 19. art. 6. & de verit. quest. 6. art. 3. & alii apud P. Ruiz d. 4. de Provident. sect. 3. an. 6.

160. Inferes: Ergo omnis providentia Dei potest dici efficax, cum omnis prout sic assequatur suum finem. Respondeo negando illationem: Providentia enim solum dicitur efficax, aut inefficax in ordine ad suum finem particularem, & non universalem: aut si illam prout sic dicas efficacem, debet id dicere cum addito, nempe respectu sui finis universalis, quem semper assequitur. Unde ex dictis.

161. Colliges primò, non esse de ratione Providentiæ assequi quemlibet finem particularem, quem intendit; siquidem aliquos fines Deus intendit volitione conditionata, & non totaliter efficaci, prout supra diximus. Secundò, certum apud omnes esse, Providentiam divinam absolute & simpliciter loquendo non posse frustrari, cassari, impediri, falli, in ambiguo fluctuare, nihilque fieri, quod ei sit absolute contrarium; siquidem nihil fit, nisi Deo volente, ut fiat, si est bonum, aut permittente, si est malum; & quidquid non fit, Deus vult, ut non fiat, si potest absque culpa non fieri; alioqui vult permittere, ut non fiat.

162. Tertiò, si sumamus providentiam secundum totam suam latitudinem, semper consequi suum effectum, sive finem, esseque multipliciter efficacem: Primò comparatione finis, qui est effectus Deo proximior, & est medium ad ulteriorem finem; sic enim providentia supernaturalis efficaciter consequitur, quod in Ecclesia sint omnia requisita ad salutem æternam, nempe valor meritum Christi Domini, Scriptura sacra, miracula, doctrina, Sacramenta, inspirationes internæ, &c. Secundò, quoad aliquem finem particularem obtinendum indeterminatè, id est non in omnibus, sed in aliquibus hominibus, ut patet ex parabola seminis Matt. 13. cujus licet plurima grana fuerint amissa, fructum tamen copiosum alia non amissa retulerunt. Tertiò, quoad finem universalem, prout supra proximè diximus.

SECTIO XIV.

Quomodo Deus rebus omnibus provideat?

DICO 1. Providentia est causa exemplaris rerum. Ita D. Thom. 1. p. q. 116. a. 2. & ad 3. & de Verit. q. 5. a. 1. ad 1. & 1. dist. 39. quest. 2. a. 1. ad 5. Alexand. 1. part. q. 26. membr. 2. Albert. 1. part. q. 67. membr. 2. argum. 5. & 6. Capreol. in 1. dist. 4. a. 2. concl. 1. & 3. quos citat & sequitur P. Ruiz d. 5. de providen. sect. 1. num. 1. Probatur primò auctoritate Boet. lib. 4. de Consolat. prosa. 6. Illud certè manifestum est, immobilem, simplicemq. gerendarum formam rerum esse Providentiam. Ubi formam non quidem intrinsecam intelligit, per quam rerum essentia constituatur, sed extrinsecam rebus existentem in mente artificis. Secundò ex D. Dionys. de divin. nomin. cap. 5. Omnium causa, ait, prius constituisse omnium rerum exemplaria, concedendum est. Et D. Damasc. orat. 1. de imagin. Sunt, inquit, in Deo imagines, & exempla rerum, quæ ab ipso futura sunt, &c.

Dico 2. Providentia etiam est causa efficiens rerum, quæ providentur. Ita D. August. lib. 8. de gen. ad liter. cap. 9. & lib. 9. cap. 13. 14. & 15. & lib. 6. de Trinit. cap. 10. D. Damascen. 2. de Fide, cap. 29. Clem. Roman. lib. 8. Recognit. Boet. lib. 4. de consolat. prosa 6. Probatur primò ex illo Psal. 103. Omnia in sapientia fecisti. Et Proverb. 3. Dominus sapientiâ fundavit terram, & stabilivit celos prudentiâ: Dei autem prudentia, est providentia. Secundò, quia providentia, ut patet ex supra dictis, est essentialiter scientia practica; sed hujusmodi scientia in Deo est causa rerum efficiens; ergo &c. Tertiò, quia providentia aut essentialiter includit, ut diximus, aut supponit, ut alii dicunt volitionem Dei; sed volitio Dei est causa rerum efficiens; ergo &c.

Difficultas 1. Utrum conservatio, gubernatio, & administratio rerum, ac cooperatio cum omnibus causis sit proprium providentiæ divinæ? Affirmativè. Probatur primò ex sacra Scriptura ad Heb. 1. Portans omnia verbo virtutis sue. Et ad Coloss. 1. Omnia per ipsum, & in ipso creata sunt, & ipse est ante omnes, & omnia in ipso constant. Et Joan. 5. Pater meus usque modo operatur, & ego operor. Et Actor. 7. In ipso enim vivimus, movemur, & sumus. Et Psalm. 59. In te faciemus virtutem, in te inimicos nostros ventilabimus cornu. Et Psalm. 138. Tu formasti me, & posuisti super me manum tuam. Et idem habetur Matth. 5. & 6. & Luc. 12. ex quibus locis, aliisque pluribus satis probatur omnia pendere à providentia divinâ conservatrice, gubernatrice, & cooperatrice.

Probatur secundò ex Sanctis Patribus. D. Chrysost. ad Hebr. 1. hom. 2. Ecce & hic idem ipse verbo suo cuncta facit. Feratq. inquit omnia, hoc est gubernet omnia. Et Theodoret. ibid. Non solum fecit omnia, sed ea etiam dirigit, & gubernat. Et D. Anselm. ibid. Portat, id est, sursum tenet, ne decendant, & in nihilum reverrantur. Et Primasius. Portans, ait, pro eo, quod est gubernans, & regens. Idem tenent D. Aug. lib. 4. de gen. ad liter. cap. 12. & lib. 5. cap. 20. Et Epist. 146. ad Conventum. D. Cyril. ad Anastas. Sinaita, Origen. D. Hieron. D. Dionys. D. Gregor. Nazian. D. Damasc. & alii, quos latè & eruditè refert P. Ruiz d. 5. de Providen. sect. 2. & 3.

Z

Probatur

267. Probatur tertio, quia quilibet effectus, qualia sunt omnia respectu Dei, non retinens sibi radicem suae conservationis, indiget sua causa, non minus ut conservetur, quam ut primo producat; sed totum esse creaturarum non retinet sibi radicem suae conservationis; siquidem existentia actualis non est de essentia alicujus entis creati, sed solius Dei, ut alibi diximus; ergo totum esse creaturarum indiget Deo, non minus ut conservetur, quam ut primo producat. Vide quae diximus tom. 2. de Ente Phys. tract. 2.

268. Difficultas 2. Utrum concursus, per quem Providentia divina conservat creaturas debeat esse totaliter immediatus? Affirmative. Probatur primo, quia nihil potest sibi esse principium, & causa, ut sit; alioqui esset prius, & posterius se ipso; ergo neque sibi esse principium & causa, ut conservetur. Secundo, quia si creaturae semel productae, possent se ipsas, & non à solo Deo conservari immediate & totaliter, sequeretur, operationem Dei conservativam esse minorem, quam productivam, & creativam; siquidem in conservatione partem causalitatis relinqueret creaturae; sed hoc est falsum, & contra Sanctos Patres dicentes in Deo conservare, & gubernare non esse minus, quam creare; ergo &c. Tertio, quia actio, qua Deus creat, & qua conservat, est eadem; sed prout est creatio, est totaliter immediate à solo Deo; ergo etiam prout est conservatio sic erit totaliter, & immediate à solo Deo.

269. Objectiones 1. Facilius est aliquid jam productum conservare, quam ab initio producere; sic enim facilius est pondus, semel elevatum tenere suspensum, quam primo elevare; ergo licet ad primam productionem, per quam res elevatur ex nihilo necessarius sit plenus, & totalis influxus, non ita erit ad conservationem, per quam res quasi jam suspensa tenetur. Respondeo negando antecedens; licet enim ita facilius videatur ad sensum, non tamen ita est in re ipsa, ut patet ex dictis. Ad ejus probationem datur diversa ratio, quia pondus, ne elevetur, resistit positive ratione suae gravitatis conservantis locum inferiorem, quem appetit, ideoque difficilius elevatur: at verò nihil datur, quod positive resistat conservando nihilum, ex quo fit creatio, ideoque tota difficultas creationis est summa totalitas agendi sine ullo adjutorio, quae eadem tota concurret in conservatione.

270. Objectiones 2. Aedificiis, & quibuslibet rebus artificialibus, ut primo producantur, necessarius est concursus artificis, & instrumentorum, non ita tamen, ut conserventur; ergo minus requiritur ad rerum conservationem, quam ad primam earum productionem; consequenterque ad illam non erit necessarius totalis Dei concursus immediatus. Respondeo ut conserventur res artificiales, quale est aedificium, & similia, essentialem corporum virtutem, ex quibus componitur, praestare concursus non minorem, quam artifex per instrumenta contulit ad eis producendas, quatenus essentia talium corporum praestat duritiem, & soliditatem, per quam retinet figuram semel impressam: si autem Deus ad rerum conservationem praestat etiam non minorem concursus, quam ad earum primam productionem, cum ad hanc sit à Deo totaliter immediate, etiam ad illam talis erit. Vide de hoc quae diximus in Philosophia tom. 2. de Ente Phys. tr. 2. d. 5. an. 10.

271. Difficultas 3. Qualesnam sint proprietates providentiae divinae? Ex haecenus dictis de providentia divina aliquas habere proprietates colligimus,

quarum praecipuas hic enumerabimus praeter alias, quae facile excogitari possunt. Prima igitur Providentiae proprietas est, quod sit *universalissima* ratione rerum, quas gubernat; siquidem prout supra diximus, nihil est vel maximum, vel minimum; bonum, vel malum, quod non sub sit ejus gubernationi; & nihil, quod rectum in finem non ordinet, nullum medium, quod non decernat, aut permittat.

Secunda Providentiae proprietas est, quod sit *aeterna*; siquidem nihil omnino est, quod ab aeterno non fuerit illi praesens, quod non viderit, disposuerit, & direxerit; sicque nihil ei novum, aut improvisum evenit, sed totum ordinem personarum, eventuum, infortuniorum, regnorum, bellorum, naufragiorum minutim, & sigillatim digestum, & statutum habet. Tertia proprietas est, quod sit *sanctissima*; siquidem nullum finem praescribit, nullum medium eligit, quod non sit honestissimum, & conforme aeternae rationi, cum omnia decreta providentiae sint actus voluntatis infinite sanctae, & cum suam sanctitatem infinite amet, & creatam etiam procuret, tota ordinatur ad sanctificationem creaturae rationalis.

Quarta Providentiae proprietas est, quod sit *suavissima*, & *amantissima*; siquidem semper rerum naturis se accommodat, res liberas liberè gubernans, & solà suavitatem illas ad se trahens monendo, docendo, delectando, & semper infinite amando. Quinta Providentiae proprietas est, quod sit *tranquillissima*; siquidem in tanta rerum mole nullam unquam perturbationem tangitur, sed sic omnibus providet, quasi singulis, & sic curat singula, tanquam omnia.

Sexta Providentiae proprietas est, quod sit *infallibilis* prout supra diximus; siquidem semper adequatè sumpta suum finem assequitur juxta illud: *Omne consilium meum stabit, & omnis voluntas mea fiet*. Isai. 46. 10. Quis enim vincat Dei sapientiam, aut potentiam. Et hujus certitudinis ratio est, quia per scientiam conditionatam, de qua statim, videt media omnia, quae habitura sunt effectum, & illa tribuit. Septima Providentiae proprietas est, quod sit *sapientissima*, atque adeo *secretissima*; siquidem per vias occultissimas, & saepe contrarias assequitur quod intendit, media eligit maxime idonea, & optima, ut optimo modo assequatur fines optimos, cum sit ipsa sapientia Dei infinita.

Hinc colliges varias esse operationes providentiae gubernantis omnia, quarum praecipuae sunt productio quotidiana innumerorum individuum in qualibet specie: conservatio universi, & singulorum individuum, & specierum: cooperatio, & concursus ad omnes omnium rerum operationes internas, & externas: praedeterminatio bonorum omnium, tum naturalium, tum moralium, de qua praedeterminatio infra dicemus: Permissio & impedimento multorum malorum: illuminatio creaturae rationalis, sive per interna gratiae auxilia, & vocationes, sive per externam legem, doctrinam, & exempla: deinde hominum redemptio, vocatio, justificatio, & instrumenta, quibus eam consequimur; remuneratio, & punitio, de quibus omnibus, & in praesenti, & alibi dicemus. Sit igitur.

SECTIO XV.

Utrum Providentia Dei necessario
requirat Scientiam Mediam?

276. **S**UPPONO primò ex alibi dictis in Philosophia, & ex alibi dicendis in Theologia quid sit Scientia Media; & hanc dari in Deo, ut statim dicemus, quâ factâ suppositione, solum in præsentî inquirimus: An hujusmodi Scientia Media necessariò requiratur ad Providentiam Dei? Recentiores enim aliqui, licet Deo hujusmodi Scientiam Mediam non negent, quatenus plura sint cognoscibilia, quæ à Deo non nisi per hanc Scientiam cognosci possint, alioqui aliqua darentur cognoscibilia, à Deo tamen non cognita, illiusque cognitio non esset comprehensiva: dicunt tamen hujusmodi Scientiam Mediam non esse in Deo necessariam ad ejus Providentiam, sed posse Deum per Scientiam Simplicis Intelligentiæ de rebus omnibus disponere, & mundum perfectè gubernare. Hanc sententiam tenet, & latè defendit P. Arriaga 1. p. d. 32. sect. 4. dicens, se hanc difficultatem excitare propter aliquos, qui dum nimium utuntur Scientiâ Mediâ, dant occasionem, ut illâ malè intellectâ impugnetur libentiùs à Thomistis: An verò ipse P. Arriaga melius in præsentî hanc Scientiam Mediam intellexerit, ex dicendis constabit, cum oppositam sententiam plurimum Sanctorum Patrum, & Doctorum autoritate firmaverimus, & rationibus.

277. Suppono secundò alibi, ut dixi, latius probandum, dari in Deo Scientiam Mediam de futuris conditionatis, ut etiam diximus in Philosophia tom. 1. tract. 4. d. 3. à n. 59. Probatur primò, quia Deus certò scit, quid factura sit causa libera posita in talibus, aut talibus circumstantiis, ordine, loco, tempore, &c. sed hoc est proprium Scientiæ Mediæ; ergo &c. Secundò, quia hujusmodi futura conditionata, cum habeant determinatam veritatem, sunt à Deo cognoscibilia; aliter Deus non esset infinitus in cognoscendo, cum aliquid daretur cognoscibile, ab eo tamen non cognitum; sed non cognoscit hujusmodi futura per Scientiam Simplicis Intelligentiæ; hæc enim habet objectum purè possibile: non per Scientiam visionis; hæc enim habet objectum purè futurum, aut purè existens; ergo per Scientiam Mediam, cujus objectum neque est purè possibile, neque purè futurum, aut existens, sed conditionatè futurum; consequenterque in Deo datur hujusmodi Scientia Media.

278. Suppono tertio, hujusmodi Scientiam dici Mediam inter Scientiam Simplicis Intelligentiæ, & visionis, non quia sit ab illis diversa, sed quia habet objectum medium inter objectum utriusque: undè licet semper sit eadem Scientia in Deo, respectu tamen objecti, ad quod tendit, est diversa; sicut diversa dicitur Omnipotentia produciens hominem à se producente leonem: & diversa est Scientia visionis, prout attingit hoc aut illud objectum existens. His suppositis.

279. Dico 1. Providentia absolutè, & in genere sumpta non requirit hujusmodi Scientiam Mediam. Probatur, quia Providentia prout sic sumpta consistit in cognitione proportionis mediorum cum fine, & in voluntate ea applicante, & exequente; sed hæc possunt dari in providente, quin

Tom. 1.

cognoscat, an oblati illis mediis sequatur effectus, quod sit per Scientiam Mediam; ergo &c. Confirmatur, quia in humanis datur Providentia; & tamen ibi sæpius non datur talis cognitio; siquidem homines sæpius non cognoscunt, an oblati talibus mediis secuturus sit effectus; ergo &c.

Dico 2. Providentia divina quâ talis necessariò secum defert Scientiam Mediam. Ita sentire videntur D. Aug. lib. contr. Adimant. cap. 17. D. Greg. Nissen. lib. 8. Philos. cap. ult. D. Greg. Magn. lib. 6. Mor. cap. 12. D. Iren. lib. 5. cap. 28. Origen. lib. 3. Periarch. cap. 4. & 7. D. Prosper. lib. 2. de vocat. gent. cap. 4. alias 13. P. Soar. in Opuscul. lib. 2. de Scient. Condition. cap. 2. n. 4. & de Prædest. lib. 1. cap. 7. P. Fons. 3. Met. lib. 6. cap. 2. q. 4. sect. 9. & q. 5. sect. 13. ad 7. P. Vasq. 1. p. d. 93. cap. 1. n. 4. & d. 98. cap. 6. n. 39. P. Mol. 1. p. q. 14. art. 13. d. 18. memb. 3. Illud postremò, & q. 23. a. 4. d. 1. memb. 11. concl. 5. & q. 22. art. 1. d. 2. P. Bellarm. lib. 2. de grat. & liber. arbitr. cap. 17. P. Lessius de Auxil. cap. 4. num. 16. P. Herice 1. p. d. 22. tr. 3. cap. 3. P. Compton. tom. 1. d. 37. sect. 5. 6. 7. & 8. & alii.

281. Probatur primò ex Sanctis Patribus. D. Prosper. ubi proximè: Præsciebat Deus, ait, ad quem finem incarnatus esset progressura conceptio; neque ex eo, quod falli Scientia divina non poterat, necessitate peccandi urgebatur facinus voluntaris, à cuius utique intentione, atque affectu potuit incolumitas Abel illa defendi, nisi placuisset Deo cum magna laude patientiæ suæ, ut temporalis furor impij fieret perpetuus bonos justis. Et D. Aug. lib. de bono persever. cap. 14. & cap. 17. Sua, ait, dona quibusque Deus donat, procul dubio daturum se esse præscivit, & in sua præscientia præparavit: id est per suam providentiam. Et infra: In sua, quæ falli, mutariq. non potest præscientiâ opera sua futura disponere, id omnino nec aliud quidquam est, nisi prædestinare; ergo ex his colligitur præscientiam aliquam ad talem dispositionem supponi, & requiri.

282. Probatur secundò rationibus: Prima, quia Deus habet Providentiam ita perfectissimam, ut alia perfectior nec dari, nec excogitari possit; sed de ratione perfectissimæ providentiæ est, quod provisor, antequam statuatur adhibere media, præsciat quid ex illis sit eventurum; alioqui modo cœco, & imperfecto operaretur, & in incertum tenderet, ac intenderet; ergo Deus in providendo debet habere hujusmodi præscientiam, sive Scientiam Mediam, quâ ita præsciat effectus futuros. Confirmatur, quia providentia, quæ haberet hujusmodi Scientiam, esset perfectior, quàm quæ illam non haberet; sed Deo tribuenda est perfectior providentia; ergo illam habet providentiam, quæ secum defert hujusmodi Scientiam.

283. Secunda, quia Deus majorem habuit providentiam circa prædestinatos, quàm circa reprobos; siquidem majus beneficium illis, quàm istis contulit, & majorem erga illos, quàm istos ostendit; sed hæc omnia in eo sunt posita, quod Deus voluerit prædestinatis præbere media efficacia, reprobis verò sola inefficacia, sive sufficietia, quæ non ita posset velle, nisi præsuppositâ Sciētīâ mediâ; ergo &c. Confirmatur, quia Providentia in humanis distinguitur à Providentia divina; sed non apparet in quo ita distinguatur, nisi in eo, quod in humanis secum deferat imperfectionem incertitudinis, & non ita deferat Providentia divina, sed deferat perfectionem certitudinis, quæ ei provenit ex adjuncta Scientia Media, per quam præscit quid sit infallibiliter eventurum; ergo &c.

Z 2

Argues

284. Argues 1. pro P. Arriaga cit. Ut Deus dicatur habere providentiam infallibilem, perfectiorem, & prudentem, satis est, quod antecedenter ad consensum hominis, praearet Deus cumulum auxiliorum, praesciendo per Scientiam Simplicis Intelligentiae, non posse hominem, illo posito, non consentire collectum, licet possit divisum; sic enim potest resistere venialibus divisum, licet non ita possit collectum; ergo ad perfectionem, & infallibilitatem Providentiae divinae non requiritur necessarium Scientia Media.
285. Respondeo negando antecedens: Primò, quia perfectior esset providentia, quae praevideret singula media, & auxilia, ex quibus homo non posset non consentire, quod hic per Scientiam Mediam; Deo autem perfectior providentia concedi debet. Secundo, quia adhuc illam cumulum mediorum Deus praevideret per Scientiam Mediam; siquidem praevideret non posse hominem ex illo non consentire infallibiliter; hoc autem non posset fieri, salva hominis libertate, nisi praesupposita Scientia Media, per quam Deus praevideret, eum liberè consenturum. Tertiò, quia illa cognitio praevidens hominem ex illo cumulo auxiliorum non posse non consentire, esset cognitio confusa conversionis v. g. talis hominis; siquidem non ergo sciret Deus certò ex tali medio, & auxilio; aut in tali tempore, & cum tali intentione actus convertendum; cognitio autem confusa, & incerta, utpotè imperfecta, non est Deo concedenda. Quartò, quia nesciret Deus ex quo medio particulari consentiret homo; siquidem solum praevideret consenturum ex aliquo illius cumuli, quae praescientia argueret in Deo imperfectionem; neque enim Deus certò cognosceret, sed ignoraret medium particulare, ex quo homo consentiret, si Deus efficaciter intenderet finem, quod non est dicendum.
286. Argues 2. Providentia divina non semper intendit finem efficaciter; alioqui semper suum finem assequeretur, contra id, quod supra diximus; ergo licet Scientia Media necessarium praequiratur ad Providentiam divinam, quando finem efficaciter intendit, non ita praequiretur, quando illum inefficaciter tantum intendit. Respondeo negando consequentiam quoad ultimam partem: alioqui Providentia divina imperfecta conciperetur, quatenus ad instar providentiae humanae non certò, neque infallibiliter, sed conjecturaliter, & probabiliter sciret Deus, quid futurum esset circa finem assequendum, aut non assequendum, quod implicat cum perfectione Scientiae, & Providentiae divinae.
287. Instabis: Ad perfectionem Providentiae divinae inefficacis non pertinet intendere finem efficaciter, cum possit; ergo neque intendere finem inefficaciter, praesupposita Scientia Media, cum possit. Respondeo negando consequentiam; diversa ratio est, quia in illo magis relucet libertas divina, quam Deus ibi exercet ob altissimos fines, quos ipse agnoscit: at verò aliter se res haberet, si non cognosceret certò, & infallibiliter, quid futurum esset circa finem, ut non cognosceret absq; Scientia Media, prout supra diximus: dareturque imperfectio in Intellectu divino, utpotè qui non cognosceret omne cognoscibile, & voluntas illa divina foret imprudens, utpotè quae tenderet in finem non prius cognitum, & modo cæco, atque fallibili.
288. Argues 3. Si Providentia divina necessarium praeponeret Scientiam Mediam, sequeretur Provi-

dentiam divinam tollere libertatem creatam; siquidem Deus cognoscens per illam Scientiam quanam essent media, & auxilia congrua ad operandum, illa homini praepareret, quibus positis, non posset homo non operari; consequenterque voluntas creata non maneret indifferens ad actum, vel ad eliciendum oppositum; sed hoc non est dicendum; ergo &c. Respondeo negando sequelam; nam cum huiusmodi Scientia, & voluntas divina praebens auxilia congrua, supponant consensum conditionatum voluntatis creatae, & eius liberam determinationem, licet antecedant consensum absolutum, non posse voluntatem creatam non elicere actum, non est propter Scientiam, & voluntatem divinam, sed propter sui ipsius determinationem, ex qua sumitur illius actus efficacia, sicque non amittit, imò per illas suam exercet libertatem; neque enim amittitur libertas ex eo, quod non possit voluntas non consentire, supposito, quod liberè consentit.

Argues 4. Omnes causae, quae sunt necessariae ad effectum in esse absoluto, sic etiam apprehenduntur necessariae ad effectum in esse conditionato, ut patet in igne A. qui si requiratur ignes B. & C. ut existat in statu absoluto, etiam illos requirit in conditionato; neque enim bene dicitur, si existat ignis B. existet ignis A. sed si existant ignes B. & C. existet ignis A.; atqui Scientia Media non apprehenditur ut causa necessaria ad effectum in statu conditionato; neque enim Deus dicit per Scientiam Mediam: Si existat auxilium, & Scientia Media de operatione futura, erit operatio; imò potius: si existat auxilium, etiam si non existat Scientia Media de operatione futura, erit operatio; ergo hec non supponit ut causam Scientiae Mediam in statu absoluto, cum illam non supponat ut causam in conditionato; consequenterque ad Providentiam Dei in rebus non requiritur Scientia Media. Respondeo argumentum non habere locum in Scientia Media in ordine ad effectus creatos, quorum non est causa necessarium requisita ad eorum existentiam, ut sunt ignes B. & C. ad existentiam ignis A. siquidem res, sublatam Scientiam Mediam, possunt absolute existere, nos autem solum dicimus necessarium requiri ex parte causae, nempe Dei, qui cum sit perfectissimè operans, & providens, non ita esset absque Scientia Media, ut pater ex dictis.

Instabis: Quidquid requiritur ex parte causae, requiritur etiam ex parte effectus; sed Scientia Media non requiritur ex parte effectus, ut sit; ergo neque ex parte causae, ut operetur. Respondeo maiorem esse veram de causa creata, non autem increata: Et ratio est, quia effectus non potest esse sine causa creata operante, & sine iis, quibus eget causa ad operandum, eoquod illis eget causa, non in ordine ad se, sed ad effectum, ut patet in approximatione efficientis ad effectum producendum: at verò Causa Increata, cum non eget Scientia Media in ordine ad effectum, sed in ordine ad se, quatenus debet habere modum perfectissimum operandi, quem non haberet sine Scientia Media, idèd hanc requirit ex se, licet illam non requirat per ordinem ad effectum.

Argues 5. Ex eo, quod Trinitas Personarum non requiratur ex parte effectus creati producendi, etiam non requiritur ut conditio ex parte Dei producentis; neque enim Deus ad extra operatur ut Trinus; sed Scientia Media, ut diximus, non requiritur ex parte effectus producendi; ergo neque ex parte Dei producentis. Respondeo negando

negando consequentiam; diversa ratio est, quia Trinitas Personarum requiritur in Deo ut perfectio Dei existentis, cum sit ipsius existentiae complementum, & in ordine ad fecunditatem ad intra, & non ut perfectio Dei operantis; siquidem si Deus non esset Trinus, esset tamen Omnipotens, adhuc perfectissime operaretur, utpote qui non ut Trinus, sed ut Unus Omnipotens producit, sunt enim actiones ad extra indivisae: at verò Scientia Media requiritur, ut Deus perfectissime operetur, utpote quae excludit omnem incertitudinem mediorum, & cecitatem circa eventum effectus futurum, sicque sine illa operaretur Deus modo imperfecto, ut diximus.

292. Argues 6. Si necessaria esset in Deo scientia media ad perfectè operandum, sequeretur, dum illa repræsentat Deum dantem auxilium ex scientiâ simplicis intelligentiæ, illum repræsentare ut imperfectè operantem; sed hoc non est dicendum; ergo &c. Respondeo illum sic repræsentare præcivè, seu non cum omni perfectione, quam habet in operando, cum scientia media se ipsam non repræsentet: non tamen illum sic repræsentat imperfectè operantem negativè, sive cum negatione scientiæ mediæ, qui modus operandi est Deo impossibilis, utpote imperfectus; sicque scientia media in actu exercitio Deum dirigit, ut modo perfectò operetur, licet non ita dirigat quasi in actu signato se ipsam attingens, & ut cognita concurrens ad providentiam.

293. Argues 7. Ideò requireretur huiusmodi scientia media ex parte Dei, quia cum Deus velit dare auxilium efficax ut efficax, non potest illud velle prout sic dare, quin amet ejus efficaciam, hanc autem non potest amare, quin priùs illam cognoscat per talem scientiam; alioqui aliquid daretur volitum, quin præcognitum; sed ut det auxilium efficax non requiritur amor illius efficaciam; sic enim Deus dat auxilium permissivum peccati sine amore ipsius peccati ex illo secuturi, saltem per accidens; ergo ex illa ratione non sequitur necessariam esse in Deo scientiam mediâ. Respondeo negando minorem: nulla enim datur in Deo operatio ad extra, qualis est donatio auxilii efficacis, ut efficacia, sine Voluntate divinâ, cum debeat esse libera, & ab ipsâ voluntate sumat libertatem, ut autem sit libera debet præsupponere scientiam de tali auxilio dando, & de illius efficacitate, quam amat in illius donatione; licet non sic amet peccatum in volitione auxilii permissivi ipsius peccati; siquidem hoc solum sequitur ex illo per accidens, & non per se, & necessariò, quatenus Deus prævidens per scientiam conditionatam, Petrum v.g. peccaturum, voluit permittere illius peccatum ex malitia ipsius Petri secuturum.

DISPUTATIO II.

De Prædestinatione secundum se.

SECTIO I.

An detur, & quid sit in Deo Prædestinatio?

DIFFICULTAS I. An detur in Deo Prædestinatio? Affirmativè. Est de Fide. Ita omnes Doctores Catholici. Probatur primò ex Scriptura ad Rom. 8. 29. Nam quos præscivit, & prædestinavit. Et 1. Cor. 2. 7. Loquimur Dei sapientiam in mysterio, quæ abscondita est, quam prædestinavit Deus ante sæcula in gloriam nostram. Et ad Ephes. 1. 11. In quo etiam & nos sorte vocati sumus, prædestinati secundum propositum ejus. Et ex aliis quàm plurimis locis, in quibus asseritur nomina quorundam scripta esse in calis, in libro vitæ, aliquos esse à Deo electos, à Patre trahi, dari Filio, regnuros cum Deo, eis paratum esse regnum, mercedem, præmium, bravium, coronam, &c. Ex quibus satis colligitur aliquos esse ad gloriam destinatos, & à Deo ad gloriam prædestinari. Confirmatur ex Trid. sess. 6. cap. 12. & can. 16. quatenus definit, neminem posse certò scire se esse de numero prædestinatorum absque revelatione; ergo &c.

Probatur secundò ex Sanctis Patribus D. Aug. de bono persever. cap. 14. Hæc prædestinatio Sanctorum nihil aliud est, quàm præscientia scilicet, & præparatio beneficiorum Dei, quibus certissimè liberantur, quicumque liberantur. Et D. Prosper ad object. Gallor. cap. 1. Prædestinationis autem fides multa sanctorum auctoritate Scripturarum munita est. Et sic ex aliis plurimis.

Probatur tertio ratione, quia prædestinatio, ut infra dicemus, est ordinatio creaturæ rationalis ad visionem Dei ab ipso facta, neque enim fieri potest ab aliqua creatura, cum sit supra ejus vires; sed de fide est dari aliquas creaturas, nempe Angelos, & aliquos homines sic à Deo ordinatos ad illius visionem consequendam, imò jam de facto sunt illam consecuti, quod fieri non posset sine illa Dei ordinatione; alioqui Deus illam dando, casu & fortuito operaretur; ergo &c.

Hinc inferes: Prædestinationem, sive prædestinare soli Deo convenire; nam cum prædestinatio sit ordo, & transmissio infallibilis in vitam æternam, soli Deo convenit; tum ob excellentiam finis; tum ob efficaciam, & infallibilitatem prædestinationis, quæ de se infinitam Dei sapientiam, & potentiam postulat.

Dices 1. Si daretur prædestinatio, cum hæc sit actus efficax Voluntatis divinæ, qui frustrari non potest, sequeretur tolli necessitatem orationis, & bonorum operum; siquidem semper prædestinatus salvandus est; sed hoc non est dicendum, cum sit contra illud 2. Petr. 1. 10. Satagite, ut per bona opera certam vestram vocationem, & electionem faciatis: